

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİR KAR MAKİNESİ - I

Grup Yorum

Grup YORUM

BİR KAR MAKİNESİ

I

tavir
YATINLARI

tavir
YAYINLARI

Grup Yorum
Bir Kar Makinesi I

I. Basım: 1992 İstanbul
II. Basım: Ocak 2003 İstanbul

Baskı hazırlık: **tavir**
Baskı, Cilt: Aspaş

ISBN takım no: 975-6433-00-0
ISBN 975-6433-01-9

tavir

YAYINLARI

Kuloğlu Mh. Ağakülhani Sk. No:13/8
Beyoğlu/İSTANBUL
Tel: 0 212 244 31 60
Tel/Fax: 0 212 245 00 70
e-mail:tavir@grupyorum.net

Grafik **YORUM**

BİR KAR MAKİNESİ I

ÖNSÖZ

ONLARIN SESİ HİÇ SUSMAYACAK

"Uçsuz bucaksız sıradağlardan, yorgun ve bezgin ovalara doğru bahar seliyle akan, yoksul mahallelerin çamurlu sokaklarını, solgun duvarlarını çiçekleyen, umudun türkülerini söylemeye geldiği

Merhaba dostları.."

Bu sözlerle başlıyorlar konserlerine; gençecik, güleç yüzlü; coşku-lu insanlar. Birer politik gösteri konserleri. Grev yerinde, miting mey-danında, yürüyüş kolunda yeni bir eylem türküleri.

"Tarihin kanlı kervanına katarlanıp yol almış, çıkrık çeker, demir bükler, türkü söyler gibi vuruşmuş, suyla güreşip, rüzgarla yarışmış, kan-ter ve köpük içinde Newrozlar'la - Serhıldanlar'la düşmanın üstü-ne yürümüş Kürt halkından, halklarımızdan merhaba!" deyip sürü-yorlar türkülerini ateş hattına; evsizlere çatı olsun, yoksullara aş, ek-mek olsun, ezilene direnme gücü olsun diye. Eşitlikçi, özgürlükçü bir gelecek için, sosyalizm için hem sanatçı, hem eylemci onlar. Gelecek için savaşanların halkın umudu olduğu bilinciyle, bugüne sahip çıkı-yorlar. Ve insan ruhunun mühendisleri taburundan olmanın onuruy-la yüreklerini besliyorlar savaşçıların.

1985 yılında, 12 Eylül'ün karanlığını delip, uzun bir yola; bağımsız-lık, demokrasi ve sosyalizm için mücadele yoluna girmişler. Onca bas-kıya rağmen hak gaspına, gözaltına alınmaya, tutuklanmalara rağ-men, mahkeme tutanaklarına "Gelecek bizimdir; gelecek işçilerin ve ezilen halklarındır!" diye yazdırarak, "Türkülerimiz bir gün, zafer tür-küleri olarak söylenecek, buna inanıyoruz, bu inanç için mücadele et-mekten onur duyuyoruz!" diye yazdırarak devam ediyorlar yollarına.

Grup Yorum, kültürel yozlaşmaya tavır alışı somut ifadesidir. Türküleri, yaratılmakta olan devrimci sanata en çarpıcı örneklerdir.

6 Rengiyle, kokusuyla, tadıyla, ulusal içeriğiyle evrensel bir müziktir. "Çağdaş Halk Müziği". Örnek bir kolektivizmle üretiyorlar. Sanatlarının kaynağı halk. "Mücadelenin soluk alıp verdiği her alan, mücadeleyi yüreğinde duyan her insan, şiirleriyle, ezgileriyle ve önerileriyle bu kolektivizmin içerisinde." "

Ünvanlar, şan ve şöhret duygusu onlara yabancıdır. Kendilerini ayrıcalıklı yaratıklar sanma budalalığına düşmediler hiç. Kişilerin ve isimlerin, mücadelenin akışını hazlandıran birer damla olduğuna inandılar hep.

Ellerini yeni ellerle birleştirerek, coşkun sellere doğru çağıladılar.

Tan oldular gecenin ortasında. İlk oldular alanlarında, gelenek oldular. Onlara, kara, borana dayanıp aşılmaz sanılanı aştıkları, kendilerinden sonra gelenlere ışık oldukları için "**Kar Makinesi**" denildi.

Tavir Yayınları, bu ilk ürünüyle "Kar Makinesi"ni getiriyor dost sof-ralarınıza.

Grup Yorum'u saygıyla, sevgiyle kucaklayarak...

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

“Emekçi halkın söylenecek sözü oldukça, mücadele sürdükçe, Grup Yorum susmayacak.”

Mahkeme kürsüsünden bu sözlerle seslendiler emekçiler, meydan okudular. On yıl sonra, hala, bu sözün arkasında onlar. 12 Ağustos 1992’de, Konya’daki mahkemeden sonra, defalarca yargılandılar, tutuklandılar, hapis cezaları aldılar. Her mahkeme bunu anlattı Grup Yorum. Nerede bir haksızlık varsa, orada Grup Yorum türküleri söylenecekti. Bu inançla yazıldı, yeni türküler. Bu inançla baskılara göğüs gerildi. Deneyimlerini pekiştirdi, engelleri aştı Grup Yorum. Bir Kar Makinesi, yola çıkarken, aşılmaz sanılanları aşılabiliye çevirmişti; artık, engellerle durdurulamayacağını kanıtlayan bir olgu.

Konserleri, hala mücadelenin nabzının attığı, eylem alanları. On yedi yılı geride bıraktılar. Yeni yıllara, ilk günkü heyecanlarıyla, meydan okuyorlar. Yola çıkarken, genç ve deneyimsizdiler. Şimdi, olgun, acıları ve sevinçleri sindirmiş; ne istediğini bilen onlar; yılların ağırlığını taşıyorlar sırtlarında.

Bu kitap, onları anlatıyor. Onlar, kendilerini anlatıyor. Bu kitap, onların yaşadıklarıyla, Türkiye’nin on yedi yılını anlatıyor. Yorum’un on yedi yılı, Türkiye’nin politik süreçleridir. İktidarın ve halkın, yaşattığı ve yaşadığıdır. Baskılar ve ona karşı yürütülen meşru direniştir. İçinde, alınması gereken dersleri, eleştirileri ve özeleştirileriyle, Yorumcular’ın dönüp kendilerine bakmasıdır bu.

Her okuyanın, kendi hayatına dönüp bakması bu. İnsanın, karamsarlığa, umutsuzluğa karşı sarılabileceği dalları vardır. Mücadele, Grup Yorum’un yeşerdiği bir ağaçtır. Umutsuzluk, en büyük günahıdır. Her zorluğu yenecek panzehir, insanın içindeki, inançtır, mücadele azmidir. Onlar bu inançla bilenip, söylüyorlar türkülerini. Düzenin, baskıcı yasaları bu yüzden çaresiz. Çünkü, onların inançları; doğanın,

8 bilimin yasalarıdır. Bu inançla yazılıyor, halkın yasaları.

Bir Kar Makinesi, bu yüzden, ilk baskısının üzerine, yeni yazılmış sayfalar ekliyor. Mücadele sürdükçe, onlar varolacaklar. Onlar varoldukça, yazılacak öyküleri de olacak.

Grup Yorum, Türkiye’de, müzikal, sanatsal ve politik alanda yarattığı ve taşıdığı değerleriyle, fenomen olmayı sürdürüyor. Bunu için de, onların anlatacakları çok şey var. Dokuz yıl sonra, bu ihtiyaçla, kaleme alındı, Bir Kar Makinesi.

İki cilt halinde yayınlanan, Bir Kar Makinesi, ilk baskısından farklı olarak, 1992 yılından sonraki süreci, ikinci ciltte anlatıyor. Aradan geçen zaman içinde, yeni kuşakların da sahip olabilmesi için; yayınevimiz, birinci cildin ilk baskısını yeniden düzenleyerek, gözden geçirilmiş ve sadeleştirilmiş haliyle okuyucularına sunuyor.

1. BÖLÜM

12 EYLÜL KARANLIĞINDA UMUT YÜKLÜ BİR IŞIK

Tarlalar var ülkemde. Köylüler var buğdayı başağa durduran. Bir elimiz bahçıvan, sebzeler serer sofraya. Bir elimiz pancar, emer şeker topraktan. Çoğtur ellerimiz çok... Dut ağacında ipek böceğidir biri... İneğin memesini kavramış öteki. Oraktır, tırpandır...

Fabrikaları, atölyeleri var ülkem, emekçileriyle. Bizleriz; terimizle çeliğe su veren, demiri işleyen, camı şekillendiren. Bizleriz kömüre güneşi gösteren. Çoğtur ellerimiz çok... Halı tezgahında ilmeğtir biri... Ayakkabıda çivi öteki... Bir elimiz sokakları süpürür, diğeri bir makinada bobin. Biz dokuduk tüm kumaşları. Biz diktik gecekondu-larla gökdelenleri. Biz döktük alfabenin tüm harflerini ak kağıtlara.

Hastanelerimiz, okullarımız var; hemşireleri, öğretmenleri ve öğrencileriyle. Bizleriz yaşamı üreten ve onu yarına taşıyan. Patronlar, ağalar, tüccarlar, tefeciler var bir de. Onlardır; emeği hiçleyen. Yok-sulduk, açtık, açtıktaydık. Kavgalar veriyorduk emeğimizin için. Yenilgi-lerden, yeniden doğan kavgalar.

Eylüller vardı korkulara korku, baskılara baskı, suskulara susku katan. Mapusluklar, ülkemizin her diyarında, karanlıklar... Karanlık kuşları... İhbarcılar... İşkenceciler... Tek tip elbise, sevk zincirleri... İdam sehpalarıysa yanibaşımızda. Açlık grevleri, ölüm oruçları vardı yaşamı savunan. "Türküler de var!" dedi, Basın Yayın'dan dört üniversite öğrencisi. Türküler de katılmalıydı yaşamı savunmaya. Kar altında büyüyen tohumlara güç, zindan karanlığındaki haykırışa soluk olmalıydı türküler. Metin, Ali, Orhan, Raşit; hasretin, umudun, dire-nişin aydınlığın türküleri için biraraya geldiler 1985 yılı sonlarında.

"Aynı yaşlardaydık. '80 öncesi sürece tanık olmuştuk. O dönem mücadeleye katılmış, mapushaneleri tanımış bir arkadaşımız da vardı grupta, sadece gitar çalmayı bildiği için aramızda olan da.

Sistemli bir şekilde grup kurma düşüncesiyle biraraya gelmemiştik. Yasaklar, sansürler vardı biliyorduk. Ancak ellerimiz de vardı. Gitarın,

12 bağlamanın tellerine dokunabiliyor, davulun tokmağını kavıyorduk. Soluğumuz flüte can veriyordu. Cesaretle yüklendikçe başka seslere ulaşıyor, yankılanıyordu sesimiz.

Eylül karanlığında ışık, suskunluğa ses olmak istedik. Kendimizi ifade etme biçimiydi müzik. Kardeşliğin, eşitliğin, paylaşmanın düşüyle düştük bir uzun yürüyüşe. Sevgi bizimle, umut bizimleydi. Sömürsüz ve özgür günlerin özlemi bizimle...

Bir çoğumuzun boyutlarını tahmin edemediği upuzun bir yürüyüş-tü bu. Tam 22 kişi gelip geçti Yorum'dan.

Sanatın bir meta olduğu günümüzde, sanatçı, üretimini öncelikle bu üretimi çoğaltıp pazarlayacak şirkete beğendirmek zorundadır. Bununla da bitmiyor elbet. Kendini ifade ederken, en geniş kitlenin beğenisini de hesaplamak zorunda. Belirli bir estetik düzeyi de yakalamak gerek. Hesap kitap işi. Her hesabın arkasında bir ödün saklı. Biraz ödün, biraz ödün diyen sanatçı, günün birinde bir de bakar ki, O, kendisi değil. O, artık bir biblo. O, artık hoş sesler çıkaran bir makina.

Düzen, kendinden olmayanı bile zararsızlaştırıp kendine katmakta ustadır. Biz zoru seçecektik. Ödün yok diyecektik uzun yürüyüşümüzde.

'85 yılı sonlarında, Sarıyer Halk Eğitim Merkezi'nde, şiirlerden ve öykülerden oluşan bir oyun sergileniyordu. Bu oyuna fon müziği yaptık. Küçük ezgi kırıntılarından sonra özgün bir oyun müziği yapabilmek güven verdi, hız kattı ve yeni çalışmalara hazırladı bizi.

Yorum adını kendi aramızda kullanmaya başlasak bile adımızın duyulmadığı, tanınmadığımız emekleme dönemindeyiz daha. '86 başlarında panflüt çalan Muhsin ve Kemal katılıyor aramıza. Kaval ve bağlama çalan Kemal, halk müziğini benimsemiş olmasına karşın, bu müziği geleneksel şekliyle sürdürmeyi düşünmeyen bir müzisyen.

Halk müziğini kaynak olarak yeni bir müzik yaratmayı ve bunu kitlelere benimsetmeyi düşünüyor. Daha kuruluş aşamasında, geleceğini mücadele ederek kazanacak olan halkı, karamsarlıktan uzaklaştırarak mücadeleye taşımada müziğin önemli bir işlevi olacağına inanan Yorum, anlayışı netleştikçe, tutarlı olanı arayışı ve geliştirme isteğiyle güçlendi. Kemal, Metin'i destekleyen yeni bir soluk oldu Yorum'da.

Statükoları ve kalıpları yıkmayı amaçladık. Toplumsal yaşamın

yansıtıcısı ve ona ait olanın, onu geliştirenin yaratıcısı olmaya soyunduk. Öyle yoğun bir müzik birikimimiz de yoktu. Ruhi Su'dan, Livaneli'den etkilenmiştik ve onları izleyerek yeni türküler bestelemek istiyorduk. Klasik müzik özentimiz yoktu. Geleneksel tarza saplanma popülizmine düşmemeye de özen gösteriyorduk. Daha ilk çalışmalarımızda batı müziği enstrümanlarını halk müziğine katmaya başladık.”

Kemal'in katılımıyla, onun bağlama dersleri verdiği Türk Folklor Kurumu'yla ilişkiler gelişiyor. TFK bünyesinde sahneye konan şiir-drama çalışmasına müzik yapıyor Yorum.

Grup Yorum'un, Basın Yayın Yüksek Okulu öğrencilerinin kültür faaliyeti olarak kurulduğu söylene de Yorumcular doğrulamıyor bunu:

14 "Önceleri bir müzik grubu kurma düşüncesi bile yoktu. Depolitizasyon ortamının yoz ilişkileri olanca çarpıklığıyla üniversite yaşamına da yansımıştı.

Çıkar ilişkilerinden rahatsız olan öğrenci gençlik sıcak, dürüst, insanca ilişkiler arıyordu. Aynı kuşaktan birkaç arkadaş, aradığımız ortamı birlikte oluşturabileceğimizi düşünüyorduk. Bir süre sonra ortak noktamızın müzik olduğunu saptadık ve ilişkilerimizi müzik ekseninde geliştirdik. Grubumuz, farklı okullardan öğrencileri biraraya getirmiş olsa bile dernekleşme sürecinin parçası gibi algılandı." diyor.

12 Eylül'ün acımasızca saldırdığı yıllardan sonra Yorum, ilerici ve devrimci bilinen şairlerin şiirlerini bestelemeye başlıyor. Şarkı sözü yazamıyorlar başlangıçta. Ahmet Telli'nin, 12 Eylül'ü anlatan "Sıyrılip Gelen" ve "Hüznün İsyân Olur" adlı şiirlerini, Gülten Akin'ın "Büyü" şiirini ve Hasan Hüseyin'in şiirlerini besteliyorlar. Bu arada dünya görüşü uzaklara düşen ve sadece gitar çaldığı için grupta olan Raşit ayrılıyor.

Ortaköy Kültür Merkezi'nde, Deneysel Sahne Oyuncuları'nın oynadığı, Ertuğrul Efendioğlu'un yönettiği "Taziye" oyununun müziklerini yapan Yorumcular, OKM ile tanışıyor. Yüzlerce insanın gidip geldiği bu kültür merkezi ilgilerini çekiyor. O dönemde OKM, hem entellektüel, hem de ticari yaklaşımla sanatsal faaliyetler içinde yer alarak yaşamlarını sürdürecektir parayı kazanma beklentisinde olan bir yönetime sahip. Deneysel Sahne'yi ayakta tutmak için yaratılan kültür merkezi, daha yaygın bir çekim alanına ulaşmak için amatör sanat gruplarına açılıyor. Grup Yorum da uygun çalışma ve tartışma ortamına kavuştuğunu düşünerek çalışmalarını OKM'de sürdürmeye başlıyor. Ancak kültür merkezini mekan olarak kullanmak ve diğer sanat etkinliklerini desteklemekten öte bir amaç gütmüyor. Yönetimi paylaşmayı düşünmüyorlar.

Geleneksel halk müziğini özümseyerek yeni türküler yaratma "Taziye" oyunu ile başlıyor. Bu oyun için yapılan enstrümantal müzikler, özellikle de "Munzur" Çağdaş Halk Müziği'nin ilk sinyallerini veriyor. "Taziye", Yorum için bir dönüm noktası. Aynı zamanda da arayışın sürdüğü bir dönem. Muhsin, Raşit, Kürşat ve Bülent Yorum'dan ayrılıyor bu günlerde. Onların ardından da solist olarak Fatma katılıyor ve kısa süre sonra ayrılıyor gruptan.

Yeni Gündem

Bir üniversiteli topluluk: Grup Yorum

Müzik

Depolitizasyona tepki

Son zamanlarda üniversite öğrencileri üniversite öğrencileri tarafından düzenlenen "Grup Yorum" konserleri, "Biz, üniversitemizdeki depolitizasyon hareketine tepki olarak düzenliyoruz" diyorlar. On beş kişilik öğrenciler üniversite öğrencileri tarafından düzenlenen konserler arasında 22. Ekim'deki konser: Kemal Turali (İstanbul şairi), Ruşen Çukuroğlu (gitar), Orhan Bursalı (vokal), Ali Kemal (bas), Kemal Günel (davul), Bekir Şahin (trik), Gülbahar Yıldız (Folklor), Fikret Kurban (Folklor), Ali Kemal (bas), Orhan Bursalı (vokal), Ruşen Çukuroğlu (gitar), Bekir Şahin (trik), Gülbahar Yıldız (Folklor), Fikret Kurban (Folklor).

Yorum nedir? Okulda kültürü nasıl öğretir?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

dan müzikli işleri üzerine yapılan yorumlar, öğrenciler tarafından on beş kişilik öğrenciler tarafından düzenlenen konserler, "Biz, üniversitemizdeki depolitizasyon hareketine tepki olarak düzenliyoruz" diyorlar. On beş kişilik öğrenciler üniversite öğrencileri tarafından düzenlenen konserler arasında 22. Ekim'deki konser: Kemal Turali (İstanbul şairi), Ruşen Çukuroğlu (gitar), Orhan Bursalı (vokal), Ali Kemal (bas), Kemal Günel (davul), Bekir Şahin (trik), Gülbahar Yıldız (Folklor), Fikret Kurban (Folklor), Ali Kemal (bas), Orhan Bursalı (vokal), Ruşen Çukuroğlu (gitar), Bekir Şahin (trik), Gülbahar Yıldız (Folklor), Fikret Kurban (Folklor).

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

özellikle mahalliyat öğrencilerinde çok büyük bir merak var. Bu merakın kaynağı nedir? ve zamanla nasıl değişiyor. Bizim müziklerimizde depolitizasyon için bir amaç mı var? Bu amaç, hayatın müzikle yaşanması; yani bir hayatın müzikle yaşanması. Müzik, evrensel müzik bile bir hayatın müzikle yaşanması.

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

Okulda kültürü öğretmek için?

Yorum: "Okulda kültürü öğretmek için."

"Taziye" bittiğinde ise bir dağınıklık yaşanıyor. Metin, Ali, Orhan, Kemal, Ayşegül ve Gülbahar dağınıklıktan rahatsızlık duyarak tekrar bir araya gelip "yıllık plan" adını verdikleri bir çalışma programı hazırlıyorlar. Kemal'in güncesinde "2 Mart 1986 Pazar günü 17.30-20.00 arası toplantı" notuyla yer alan bu programda;

Grup elemanlarının sayısını kesinleştirmeyi, on beş günde bir toplanarak çalışma programını gözden geçirmeyi, repertuar belirlemeyi, Mayıs'ın ikinci haftasında konser gerçekleştirmek amacıyla OKM'ye başvurmayı, bu konser için iki buçuk saatlik bir program hazırlamayı, gruba tanıtım fotoğrafları çekirtmeyi, Mayıs Konseri'nden sonra deneme kasedi yapmayı ve yeni türkülerin de yer alacağı bir repertuarla Temmuz, Ağustos aylarında yeni konserler vermeyi, grup içi eğitim için çalışma programı oluşturmayı; teorik yetkinleşme ile birlikte tartışmaları diğer müzik gruplarına açmayı hedefliyor. Grubu enstrüman kullanımında yetkinleştirmek, yeni insanları belirli ilkeler gözeterek gruba kazandırma kararlarının da alındığı bu toplantıda, Ali ve Orhan basınla ilişkileri geliştirmekle görevlendiriliyorlar. Yapılması kararlaştırılan her şey hayata geçmemiş; on beş günde bir değerlendirme toplantıları yapılmamış, fotoğraf albümü oluşturulamamış ve diğer müzik gruplarıyla ilişkiler geliştirilememiş olsa da bu program, grupta atılma yol açacak

16 denli önemlidir. Yine bu toplantıda alınan kararlar çalışmalar, daha geniş olanaklara sahip olduğu için Unkapanı'ndaki TFK'ya taşınır. Böylece, bazı Yorumcular'ın, DeneySEL Sahne ile birlikte çalışmanın getirdiği alışkanlıklarla kendilerini müzik grubundan çok tiyatronun bir parçası gibi düşünme yanılgısı da kendiliğinden ortadan kalkar.

Sistemli ve ciddi çalışan bir müzik grubunun kaset yapmak istemesi doğaldır. Yorum da, kaset için, içten içe hazırlığa başlamıştır artık.

"İlkin bir öğrenci gecesinde bir kaç parça söyleyerek çıkıyoruz izleyicinin önüne. Bunun ardından 'Beyaz Gelinlik', 'Mapusane Çeşmesi', 'Munzur' dan oluşan repertuarımızı 'Kırmızı Buğday', 'Gurbette Ömrüm Geçecek', 'Yürü Bre Çiçek Dağı' gibi geleneksel parçalarla destekleyerek, 4 Mayıs 1986'da ilk konserimizi OKM'de veriyoruz. Bu konseri, aynı yerde ikincisi izliyor. Aramızdaki uyum, teknik donanım yeterli olmasa da her konsere dört yüz kadar izleyici geliyor. Coşkunuzu ve çalışmalarımızı alkışlıyorlar.

Kendi çabamızla gerçekleştirdiğimiz bu konserlerin ardından, Gök-yüzü Dergisi'nin, Şan Tiyatrosu'nda düzenlediği geceye çağırılıyor. Bu konserden harçlık denebilecek kadar da para kazanıyoruz.

Hepimiz öğrenciydik. Gündelik giderlerimizi harçlıklarımızla karşılıyorduk. Aramızda güçlü bir dayanışma ilişkisi kurulmuştu. Parası olan ya da zaman zaman para kazanabilen arkadaşlar harcamalara katılıyordu. Yorum çizgisinin netleştiği döneme kadar, kazandığımızı aramızda paylaşıyorduk. Ancak 'para'dan dolayı problemler yaşamadık. Sadece Tuncay istisna sayılabilir. O, özel harcamaları için ısrarlı oldu ve ona göre program oluşturmayı amaçladı.

Kişisel ihtiyaçlar hiçbir zaman önde tutulmadı. Bu yüzden grubun eksikliklerini gidermeyi hiç ihmal etmedik. Kuruluş günlerinden günümüze kadar konserler için gereksinimlerimize göre ücret talep etmedik. Dayanışmayı görev bildik. Grup Yorum daha iyi yaşam standardı sağlayacak maddi kaygılarla hareket etmiyor. Gecekondu direnişlerinde, fabrika işgallerinde, memur grevlerinde, yürüyüşlerde, mitinglerde ve üniversite amfilerinde konser vermenin ne gibi bir maddi karşılığı olabilir ki? Yaratılan türkülerin, verilen konserlerin daha güzel bir dünya kurma mücadelesine katılması insanlara yaşam sevinci, umut,

mücadele azmi verebilmektir; bunun yarattığı hazdır ödülümüz. Sadece egemen sınıfların yasak çemberini kırarak varlığımızı sürdürülebilmek, daha iyi ve nitelikli ürünler verebilmek için parayı gündeme getirdik ve sembolik denebilecek düzeyi hiçbir zaman aşmadık."

Grup Yorum üyeleri küçük burjuva sanatçılar gibi para yüzünden olay çıkarmazlar, konser salonlarını terketmezler, uçak, yemek ve otel için olmadık kaprisler yapmazlar. Bu, Yorum'un özelliğidir.

'86 baharı, birçok amatör grubun sesini yeni yeni duyurmaya başladığı bir dönem; Grup Merhaba, Bengi Türkü, İTÜ Üçlüsü... "Gençlik Şenliği"ne bu gruplarla birlikte Yorum da katılıyor. Yorum, dinamizmi, coşkusu ve ilettiği mesajlarla farklılığını ortaya koyuyor. Bu şenliği Marmara Üniversitesi Öğrenci Derneği'nin düzenlediği gece izliyor.

'86 Ağustos'unda, ANAP Kadıköy İlçe Merkezi'nin bombalanmasıyla ilgili bir operasyonda Kemal ve Ali gözaltına alınıyor. Yorum'un çalışmaları bölünüyor yine. Bir ay boyunca gözaltında kalan Kemal ve Ali bırakıldıktan sonra bile, iki ay kadar sürüyor bu dağınıklık. Gülbahar, Ayşegül, Metin, Orhan, Kemal ve Ali grubun durumunu görüşmek için toplanıyorlar.

Ali ve Orhan, grupta yerlerinin doldurulduğu zaman ayrılmak istediklerini söylüyorlar. Ali'nin uzaklaşması bir anlamda gözaltına alınmasıyla yaşadığı çekingenliğe bağlanabilir.

Bu dönemde bir dernekten gelen olumsuz tavrı da anımsıyor Yorum. Düzenledikleri geziye Yorum'u davet eden dernek, daha popüler bir sanatçı olan Sadık Gürbüz'e beşyüzbin lira ödeyebilirken, Yorum'a bunun onda birini çok görüyor. "Müzik aletlerimiz eksik, bağlama ve davul alabilir misiniz?" önerisi de geri dönüyor.

'87 Kasım'ında daha sessiz bir çalışma ortamı bulma düşüncesiyle, TFK'dan ayrılıp, Kadıköy'de bir lokal buluyorlar.

İsa Tanrıverdi adlı öğrencinin kaldığı yurtta kendisini asmaı, okullardaki devrimci gençliğin mücadelesine ivme kazandırıyor. Sekiz kişiyle başlayan açlık grevine, Yorum da katılıyor bir elemanıyla. Öğrencilerin ve açlık grevindekilerin buluşma yeri Karaköy-Köprüaltı. Burada Tuncay'la tanışıyoruz. Tuncay, şiir yazma yeteneğinin olduğunu, şarkı sözlerini kendisinin yazabileceğini ve beste çalışmalarına

18 katılabileceğini söylüyor.

Cezaevinde yattığı için, devrimci deneyimi olabileceği beklentisindeki Yorumcular Tuncay'ı da alıyorlar gruba.

Onların ardından solist olarak Efkan ve daha sonra klavye çalan Taci katılıyor. Efkan'ın gitarıyla katılması Ali ve Orhan'ın ayrılma günlerine denk düşüyor.

Gelenler ve gidenler... "Neden bunca çok oldu Yorum'da?" diye bir soru takılıyor insanın aklına. Sanatın her alanında amatör bir grupta yer almış insanlar bilirler oraların kaygan bir zemin olduğunu. İnsanlar gidip gelirler... O coşkuya katılmaktır kiminin çabası, kiminin kendini ifade etme veya kendini bulmaktır amacı. Kiminin ise popülist duygularıdır onu oraya çeken. Kimi öğrencidir, kimi çalışır bir yerlerde. İyi niyetli olsa da aksar çalışmaları. Kimi aradığını bulamaz.

Uzun yürüyüşte bir omuz verip giden de oluyor, ipi göğüsleyeceğim diyen de. Örgütlü mücadeleyi sürdürecektir cesareti ve özveriyi gösteremeyenler gidiyor. Bugün bile bu durum, bazı kesimlerin Grup Yorum hakkında spekülasyonlar üretmesine neden oluyor. Arka arkaya çıkarılan kasetler, her türlü yasağa rağmen ülkenin dört bir yanında verilen konserler ve coşkulu Avrupa turneleri görmezden gelinemez. Grup Yorum üzerine yoğunlaştırılarak sürdürülen baskılar, valilerin, kaymakamların ve diğer güvenlik amirlerinin Grup Yorum'u yasaklamayı, önlerine gelen izin listelerinden Grup Yorum adını çizmeyi önemli bir görev saymaları da Grup Yorum'un mücadelesinin göstergesidir.

Bir grup, onları birarada tutan harçların çözülüp erimesiyle dağılır ya da popülizmin egemen olup başları döndürmesi ve ticari kaygıların, para kazanma hırsının neden olduğu anlaşmazlıklarla. Grup Yorum'u, salt müzikal düzeyde ortak bakış birarada tutmuyor. "Dünya görüşü", ortak düşünce ve davranış, sanatın ve müziğin yeni bir dünya kurma mücadelesindeki işlevini ortak kavrayıştır Yorum'u birarada tutan harç. Giderek gelişip kitleleşen, hayatın her alanında sürdürülen mücadeleye önderlik etmeye çalışan kolektif yapının kopmaz parçasıdır Grup Yorum. Onunla soluk alır, onun değerlerini savunur, kolektivizmiyle zenginleşir. Grup Yorum'u besleyen

kaynak halktır, halkın duygu ve düşünceleriyle mücadelesidir. Bu yapının harcı inanç, cesaret ve kararlılıktır.

Grup Yorum elemanları önlere isimsiz nefer olmayı koymuşlardır. Devrimci sanatçıya düşen sorumlulukları yerine getirmek, halkın, haklının sesi olmak ve onun türkülerini söylemektir önemli olan. Grup Yorum bunun için çizgisini netleştirdiği süreçten başlayarak üretimlerinin altına kişi adları koymamaktadır. Sadece "Grup Yorum" demekle yetinmektedir.

Grup Yorum'un zenginliği kolektivizmidir. Mücadelenin soluk alıp verdiği her alan, mücadeleyi yüreğinde duyan her insan, şiirleri ve ezgileriyle bu kolektivizmin içerisinde.

Grup Yorum, inatla ve cesaretle doğru bildiği yolda ilerlerken yasaqlara, gözaltılara ve tutuklamalara karşın mücadelenin sesi soluğu olurken, sarp ve dikenli yollarda tökezleyenler de olacaktır. Soluğu yetmeyenler mücadelenin dışına düşecek ama mücadelenin zenginliği yorulanların yerini dolduracaktır.

SIYRILIP GELEN

ŞAN TİYATROSU'NDAKİ konserde, Selda Bağcan ile tanışmıştık. Demokrat bir sanatçı olarak gördüğümüz Selda'nın, Yorum'a yardımcı olacağını, birikimlerini aktaracağını düşünüyorduk. Selda da, iyi bir grup olduğumuzu söyleyerek ağabeyinin stüdyosu Değişim'de dört saatlik deneme kaydı yapmamızı sağladı.

Yorumcular o zaman Selda'nın Metris Cezaevi'nde tutuklu kaldığı kısa süre içinde idarenin girişiyle itirazçıların müzik çalışmalarına yardımcı olduğunu bilmiyordu.

Selda, Yorumcular'a sekiz kasetlik bir anlaşma imzalatmak istediğinde Yorumcular kendilerine ticari yaklaşıldığını, şirket içinde bir meta konumuna getirilmek istenildiklerini anlıyorlar. Daha sonra Taç Plak gündeme geliyor. Tek kasetlik anlaşma yapıyorlar Taç Plak'la. Giderlerini Taç Plak'ın ödediği doksan saatlik çalışma başlıyor Stüdyo Reel'de.

"Cihangir'in ara sokaklarında dik bir kaldırım çıkarak bodrum katında kayıt stüdyosu olan bir apartmanın önüne geldik. İlk kasetimiz Sıyrılıp Gelen'i kaydedecektik, günün teknolojisine uygun aygıtlarla donatılmış bu stüdyoda. Kayıt, tonmaister, dinlenme odaları ve bir de küçücük bahçesi var Stüdyo Reel'in. Kadıköy'den, Kızkulesi'ne ve Boğaz Köprüsü'ne kadar seyredilebiliyor bahçeden. Her şey oldukça güzel ve rahat olduğu halde son günlere kadar kaygılarımızdan kurtulamıyoruz. Daha önceki deneme kaydından çok farklı ve ilk gerçek kayıt deneyimi olacak bu çalışma. Bu kez enstrümanları tek tek kaydedeceğiz. Tonmaisteri tanımıyoruz. Eğer stüdyoda tonmaisterle rahat ve sıcak bir ilişki kuramazsak, sorunlarla karşılaşmak olası. Diken üstünde

çalışmak çok zor. Çünkü müzik üretimi konsantre olmayı, kendini rahat hissedebilmeyi zorunlu kılıyor.

Profesyonel olmadığımız için daha da endişeliydik. Günler günleri kovaladı. Parçalara ilişkin hazırladığımız programlar doğrultusunda önce ritm ve gitardan başlayarak tek tek ses kanallarını doldurmaya başladık. Kayda girdiğimizde altta ses olmadığı için, sanki varmış gibi düşünerek çalışıyorduk; bu da hareketleri, tezene vuruşunu, nefesi, şiddeti, sesi mekanikleştiriyordu.

Çıkacak kaset ilk gözağımızdı. İş bölümü gereği herkes farklı görevler üstlendiği halde diğerlerinin yaptığı işin de heyecanını duyuyordu.

Günde sekiz saat çalışıyorduk. Yemeklerimizi ortaklaşa hazırlıyorduk. Stüdyo çalışması sürerken adeta birbirimize kenetlenmiştik. Her notayla, her ezgiyle daha da yakınlaşıyorduk. Çeşitli sorunların olduğu dönemlerde bile stüdyo ortamı ilişkilerimizi sıcaklaştırmıştır hep. '86 sonlarında oluşan kadro ile çıkardığımız "Sıyrılıp Gelen"de, ortak anlayışla, ortak bir hedefe yönelmemiştik. Efkan, Kemal, Metin, Ayşegül, Erkan, Gülbahar, Taci ve Tuncay'ın kendi yaşamlarından ve duyarlılıklarından bir şeyler kattığı ve gruba malolan parçaların toplamıydı, 'Sıyrılıp Gelen'. Sadece 'Entel Karşılması'na istediğimiz içeriği kazandıramadık. 'Güleycan' ve 'Kuşatma'yı Efkan cezaevi mücadelesinden taşıyıp getirmişti. 'Munzur' Kürdistan'ın sesinin lirik ifadesiydi. 'Sıyrılıp Gelen' '80'lerin kültürsüzleştirme, örgütsüzleştirme politikalarına karşı dirençli bir ses; 'Büyü de Büyü' idamlar, baskılar ve açlığa protesto; 'Hüznün İsyan Olur' mücadeleye, 'Beyaz Gelinlik' başkaldırıya, 'Güleycan' örgütlülüğe çağrının sesiydi. Umudunu yitirmiş insanlara umudu yeniden aşılamanın sesiydi. 'Sıyrılıp Gelen' müzikal olarak çok güçlü bir çıkış değildi. Ancak farklı bir ekoldü ve devrimci-demokrat kesimlerin beğenisini kazanmıştı.

Aralık '86'dan Haziran '87'ye kadar geçen yedi aylık sürede stüdyoya girmek için hazırlanmıştık. Grup Merhaba'dan arkadaşlar da yardımcı oluyordu. Gitarlar, bağlamalar, nefeslilerle birlikte solistler ve vokaller kaydedildikçe deneme kaydından daha başarılı bir çalışmanın ortaya çıktığını görüyorduk.

Düzenlemeleri önceden yapmış olmamıza karşın stüdyoda birçok

22 değişiklik yaptık. Enstrümanları kendi duyarlılığımızla ölçe tarta, üst üste koyarak yaptığımız düzenlemeler düşündüğümüzden daha yoğun ve karmaşıktı.

İlk kasetimizin siyasal nedenle engellere takılmadan bir an önce çıkmasını istiyorduk. 'Beyaz Gelinlik' adlı parçamızın sonundaki 'Kızıl Gelinlik' sözcüklerini, otosansür uygulayarak, tartışmalar sonucu 'Beyaz Gelinlik' olarak değiştirdik.

Benzer kaygılar 'Berivan' kasetinde de yaşanacak. 'Venceremos'un son kıtası ile ölüm orucunu anlatan 'Doğacak Güneş Gibi'nin bazı dizelerini çıkaracak ya da değiştirecektik."

GRUP YORUM MÜCADELE ALANLARINDA

Grup Yorum, devrimci gençliğin mücadelesi içinde yer alan Me-tin'le depolitizasyon ortamına karşı üniversitelerde oluşan ilk kırır-danmaları, akademik talepleri ve YÖK'e karşı mücadeleyi yakından takip ediyordu. Efkan, mücadele tarihinin en saygın sayfalarında yer alacak Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Der-neği (TAYAD) içinde çalışıyor; hapishanede yatan oğullarını, kızlarını ve diğer devrimci tutsakları 12 Eylül zulmüne karşı savunan anala-rın, yeni ufuklara açılan mücadelesini de destekliyordu. Devrimci Gençlik ve TAYAD'da görevler alan üyeleriyle politikanın nabızı Grup Yorum'un içinde de atıyordu. Yorumcular'dan sadece Tuncay, bekle-nenin aksine uzlaşmacı ve yumuşak politikadan yanaydı. Yeniler ise daha içtendi, ciddiye ve fedakardı. Politikanın dışında görünseler bi-le mücadeleciler bir organizasyonla içiçeydiler.

Demokratik Kitle Örgütleri'nin gecelerinde ve eylemlerinde sazları ve gitarlarıyla yer alan, yürüyüş kollarında, türkülerini ve sloganlarını haykıran Yorum, devrimci-demokrat kitlenin, öğrenci gençliğin sevdi-ği bir grup haline geldi. Fakat Yorumcular'ın içinde devrimci ilkelerden uzak, bohem yaşam özentisi içinde insanlar da yok değildi. Kimi geli-şen devrimci mücadele ile birlikte Yorumcu olmanın getirdiği veya ge-tireceği tehlikeleri hesap ediyordu. Yorum bir yandan devrimci eylem-liliğin içindeyken, bir yandan da kendi içindeki politik düzeyi sığ arka-daşlarını eleştiriyor ve devrimci anlayışa çekmeye çalışıyordu.

Üniversite gençliğinin '80 sonrasında ilk militan kitlesel eylemi, 14 Nisan '87 yürüyüşüdür. Yorum'un da içinde bulunduğu, 1500-2000 kadar öğrenci trafiği keserek Laleli'den, Beyazıt'a doğru yürüyordu. YÖK'e ve polis baskısına karşı mücadele, caddelere taşmıştı. Meydan-da barikatlar oluşturan polisler, öğrencileri bölerek bir kısmını çembe-re aldı. Otobüs durağının çevresinde başlayan saldırıda, yakalayabildik-lerini gözaltına alıyorlardı. Otobüs durağı da yıkılmıştı. Öğrenciler yıllar sonra bile bu durağı 14 Nisan adıyla anıyorlar. Bir gün sonra polis sal-dırısını protesto etmek için, 300 kişinin katılımıyla oturma eylemi ya-pılır Beyazıt'ta. Ailelerin ve Demokratik Kitle Örgütleri'nin desteğini

24 sağlayan öğrenciler, marşlar, türküler söylüyorlar. Grup Yorum'un da katıldığı bu eyleme polis saldırmıyor. Daha kasede bile alınmamış "Büyü", "Munzur" ve "Güleycan" gibi türkülerin oturma eylemine katılan öğrencilerce bir ağızdan söylenmesi sevindiriyor Yorum'u.

Devrimci çevreler, "Sıyrılıp Gelen"i beğeniyor. Yaşanan süreci yansıtmada yetersiz bulsalar da kendilerini anlatan bir ses olarak niteliyorlar kasedi. Parçalar içerisinde, "Beyaz Gelinlik" ciddi ve haklı eleştirilere uğruyor.

Her şeye rağmen, Yorumcular şunu çok iyi biliyorlar. "Taziye" oyununa yaptıkları müzikten sonra toplanıp ileriye dönük konser ve kaset hedeflerini koymasalardı, bugün Yorum diye bir grup olmayacaktı.

İlk kaset "Sıyrılıp Gelen" iki milyon kazandırıyor Yorum'a. Yarıdan fazlasıyla yeni enstrümanlar alıyorlar. Bir bölümünü de pay ediyorlar aralarında.

Ruhi Su'dan etkilenim kasetin kapağına da yansıyor. "Ruhi Su ve Livaneli'nin yorumundan..." diye başlayan bir cümle yer alıyor kapakta. "Bu, Livaneli'nin yaptığı çalışmaların tümünü onayladığımız anlamına gelmez. Livaneli'nin '80 sonrası ilerici duyarlılığını yitirdiğini düşünüyoruz. Bir dönem etkilendiği devrimci mücadeleyi ve onun ortaya koyduğu sonuçları 'kardeş kavgası' ve 'terör ortamı' sözleriyle yıpratmaya çalışan Livaneli, farklı temalara yönelerek arabesk çevrelerin benimseydiği ürünleri ve yüklendiği 'Barış ve Sanat Elçisi' sıfatıyla Sabah Gazetesi'nin övünç kaynağı haline gelmeyi başarmıştır ancak.

"Sıyrılıp Gelen"ın stüdyo çalışmaları bittiği günlerde, siyasi tutsakları kimliksizleştirmeye yönelik baskılar yoğunlaşıyor yeniden. Tek tip elbiseyle, tek tip robotlar yaratılmak isteniyor.

TAYAD'lı aileler, Sağmalcılar Hapishanesi önünde, '87 Ağustos'unda oturma eylemi yapıyor. Sanatçılığın da ötesinde, her onurlu insanın göstermesi gereken tepkiyi gösteriyor Yorumcu Efkân. Analarla birlikte gözaltına alınıyor. Yorum bu kez, özelde kendi arkadaşları Efkân'ın, geneldeyse tüm siyasi tutsakların sesi soluğu oluyor kamuoyunda. 10 Kasım'da Yorum, İstanbul Reklam Ajansı'nda müzikli bir basın toplantısıyla, meclise sunulmak üzere, protesto metnini sanatçıların, demokratik kitle örgütlerinin, üniversitelilerin, sendikaların imzasına açıyor.

Diğer sanatçılara da ulaşmaya çalışıyor Yorum. Fakat sadece Grup Merhaba katılıyor çağrıya. Selda, çok genç oldukları için böyle davran-dıklarını, kendisinin de bu yollardan geçtiğini, sanatçının yerinin sahne olduğunu söylüyor... Livaneli olayı basından izleyeceğini, bilgisi olmadığı, eğer bilgisi olursa bir şeyler yapabileceğini söylüyor.

Yorum, Dünya Sineması'ndan, Dostlar Tiyatrosu'ndan çıkanlara verdiği mini konserlerle devam ediyor imza kampanyasına.

Yavrusunu alıp kafeslediğiniz kuş nasıl dönenip gelirse gerisin geri, Yorumcular da Efkân'ın, analarla birlikte gözüaltına alındığı Sağmal-cılar Hapishanesi'nin önüne gidiyor. Tuncay, Metin, Kemal ve Serdar var Yorum'da. Gülbahar ve Ayşegül de Yorum'dalar ama gelmiyorlar o eyleme. Küçük bir konser veriyorlar orada. Tek tip elbiseyi, cezaevin-deki baskıları protesto ediyorlar bir kez daha. Açlık grevine başladıkları- rını ve TAYAD'da sürdüreceklerini söyleyerek ayrılıyorlar.

Sanatçıların sokağa taşan ilk eylemlilikleri bunlar. Müdahale olmu- yor Yorum'a. İki günlük açlık grevi Sultanahmet'te verilen mini bir konserle sonlanıyor. Sadece Grup Merhaba destekliyor bu eylemleri.

Yorum'un, kendine özgü bu ilginç eylemleri basında yer alıyor. Ka- muoyunu duyarlı kılıyor belli ölçülerde. TAYAD'lı analar bırakılıyor. Aç-

27 Aralık '87 Eminönü Migros Grevi ziyareti

26 lık grevleri zinciri başlıyor.

Milletvekili Mehmet Ali Eren'in evinde tutuklu ailelerinin sürdürdüğü açlık grevine Yorumcular da katılıyor. Üç günlük açlık greviden sonra Yorum, grevdeki MİGROS işçilerine, Eminönü MİGROS'ta destek konseri veriyor. Devrimci eylemlere katılan Yorumcular, sanatçının yerinin sadece sahne olmadığını biliyorlar. Yaşamın, kavganın ve insanların içinde olmanın gerektiğini biliyorlar.

Gülbahar ve Ayşegül, bu eylemde de yok. Yorum'la aralarında soğuk rüzgarlar esiyor. Bu, bir kopuşun başlangıcı artık onlar için. Daha sonra grubun bir siyasi anlayışının parçasıymış gibi davrandığı, kapsayıcı olmadığı, TAYAD'ın peşine takıldığı gibi eleştiriler getiren Gülbahar ayrılıyor. Ayşegül'ün ayrılması ise daha sessiz sedasız.

Yorum toplanan beş bin kadar imzayı, TBMM'ye ulaştırmak için Ankara'da demokratik kitle örgütleriyle, sanatçılarla, milletvekilleriyle görüşüyor.

Milletvekilleri Cüneyt Canver, Arif Sağ ve Rıza Yılmaz cezaevlerindeki baskıların Türkiye gündeminde olduğunu, Yorum'a yardımcı olacaklarını, ancak daha geniş bir milletvekili desteğinin gerektiğini belirtiyorlar.

Ozan Ahmet Telli ile Yazar ve Yayıncı Muzaffer İlhan Erdost, Yorum'a destek için Abdi İpekçi Parkı'ndaki mini konsere geleceklerini söylüyorlar. İHD Genel Başkanı Nevzat Helvacı ise Abdi İpekçi Parkı'nın açık bir alan olduğunu ve polisin tavrını kestiremediklerini, duruma göre tavır belirleyeceklerini söylüyor; "Siz gidip biraz sopa yiyin bakalım" gibisinden.

Abdi İpekçi Parkı'ndaki konsere basın ilgi göstermiyor. "Kimse yok, bizde yokuz!" demiyor Yorum. "Yılgınlık yok!" diyerek TBMM'ye götürüyor toplanan imzaları.

Efkan ve onunla beraber gözaltına alınan dört kişinin mahkemesine gidiyoruz. Hakim tek tip elbise giymedikleri ve üzerlerinde sadece short olduğu için dışarı çıkarmak istiyorlar tutukluları. Aileler, yanlarında getirdikleri giysileri tutuklulara vermek istiyorlarsa da, askerler engelliyor. Tutuklular, hapishanedeki askerler tarafından dövülerek çıkarılıyor mahkeme salonundan.

Bir, iki ay içinde, direnişlerin etkisiyle, tek tip elbisede somutlanan

hapishanelerdeki baskı azalmaya ve hapishanedeki, gerginlik yumuşamaya başlıyor. Bu kez de sevk zinciri gündeme geliyor.

Bağlaması ve gitaryla eylemlere katılan Yorum, yeni müzik çalışmalarını için yoğunlaşmıyor o ara. Ancak Efkân'ın cezaevinden çıkmasıyla periyodik müzik çalışmalarına başlayabiliyorlar. Bu kez çalışma mekanı Divriği Kültür Derneği. Kısa bir dönem süren bu çalışmalar, yönetim kurulunun bilgisi dışında ve dernekteki demokrat insanların çabalarıyla gerçekleşiyor. Üç ay kadar kalıyorlar orada. Mayıs ayında ikinci kez OKM'ye geliyorlar.

Eylemler sırasındaki kopuşlar solist sorunu doğuruyor. Tuncay'ın

İki gün sürdü- Efkân Şeşen'in arkadaşlarının Sultanahmet'te başlatdığı açlık grevi iki gün sürdü. Açlık grevi dün Şeşen'in arkadaşları, yakınları ve tutuklu aileleri tarafından içilen sütlerle sona erdi.

Açlık grevine süt içerek son verdiler

Cezaevlerinde tek tip elbise uygulamasını protesto ettiği için tutuklanan Efkân Şeşen'in arkadaşlarının 2 günlük açlık grevi bitti

28 Basın Yayın'dan arkadaşı İlkay, solist olarak katılıyor Yorum'a. Grup çalışmasına yeni yeni alışmaya başlayan Serdar da, klasik gitarcı arkadaşı Ejder'i katıyor. Hep beraber "Berivan" kasedi için startı veriyorlar.

YENİ OKM

1985 yılında faaliyete geçen OKM, '89'a kadar ticari amaçlı bir sanat merkezi konumunda kaldı. Sinema ve tiyatro salonu olmanın ötesine geçemedi. Ancak, mücadelenin gelişmesiyle birlikte hayatın tüm alanlarını kucaklayan, kültür ve sanatı da, mücadelenin bir parçası olarak gören bir örgütlülüğün anlayışıyla, sosyalist kültürü yaratıp, yaşatmayı amaçlayarak kurumlaşmaya başladı.

Daha önce, bir süre Deneysel Sahne Oyuncuları'yla birlikte OKM'de çalışan, kültür merkezini daha çok bir çalışma mekanı olarak gören Yorum'u ikinci kez OKM'ye çeken, kültür merkezinin örgütlülük anlayışydı. Ancak, kültür ve sanat alanını bir bütün olarak düşünme ve yönetime katılarak program oluşturma perspektifini, başlarda hayata geçiremeyen Yorum elemanları, tüm enerjilerini müzik çalışmalarına ayırıyorlardı. Yorum katıldıktan bir süre sonra tiyatro çalışmaları başlıyor kültür merkezinde. OKM oyuncularının (şimdiki Ankara Birlik Tiyatrosu bu oluşumdaydı) yürüttüğü çalışmalarda ve tiyatro kurslarında birçok insanla tanışan Yorum, tiyatro kurslarına katılarak sahne deneyimini artırmayı düşünüyordu.

OKM, hem sanatsal çalışmalarda hem de mücadele içinde yer alarak

karşılaşılan sorunları aşma çabasıyla kendini yenilerken devrimciliği içselleştiremeyen ABT, OKM'den ayrılıp bilinen çizgisine kaydı.

OKM'deki değişimi benimseyerek, devrimci ilkeleri savunan Yorum ise kültür merkezinin yükünü taşımaya yöneldi. OKM'nin en küçük gündelik işleri; gişecilik, çay ocakçılığı, yer göstericilik, temizlik gibi görevleri üstlenirken, bir yandan da kültür merkezinin ekonomik sorunlarını göğüsliyor ve alınan kararlara katılıyordu.

OKM'nin restorasyon çalışmalarında koltukları söken, boyacılık yapan Yorumcular, çalışma odalarını da kendileri onardılar. Penceresiz, dar ve uzun bu odanın duvarlarından CHE'nin ve devrim şehitlerinin posterleri, bir köşede TAVIR dergisi balyalarıyla birkaç iskemle, müzik aletleri ve çingiraklarla, çanlar... güneş almayan bu oda; kültür ve sanatı halka ulaştırmayı, halkı da kültür ve sanatın içine katmayı amaçlayan sosyalist üretim sürecindeki ilk stüdyo. '86' dan günümüze, ses düzeni, müzik cihazları, bilgisayar vb. teknik donanımıyla Yorum'un deneme kaydı yapabileceği bir stüdyo haline geliyor bu oda.

Grup Yorum, OKM'de, adını 17 Nisan 1992 operasyonlarında katledilen oyuncusu Ayşe Gülen'den alan, Ayşe Gülen Halk Sahnesi; Fotoğraf ve Sinema Emekçileri(FOSEM), Özgürlük Türküsü ve Kültür ve Sanatta Tavrı Dergisi emekçileriyle birlikte kolektivistliği öne çıkaran anlayışla mücadelenin sanatını yaratmaya çalışıyor. Yorum'un konserlerinde, kasetlerinde bu sanat gruplarının önemli katkıları var. Yorum'da oyunlara, dia gösterilerine, video filmlere müzikler yapıyor.

HAZİRANDA
ÖLMEK ZOR
BERİVAN

BERİVAN

"SIYRILIP GELEN" kasetindeki kendiliğindenciliği, Berivan'da aşmayı hedefliyor Yorum. Kaseti yapmadan önce süreci tahlil ediyor. Geniş kitleler suskunluğu aşmış, hapishaneler direnişi dışarıya yansıtmış, 12 Eylül'ün yasak ve baskılarına tepkiye dönüşmüştü. Tepkiler yükseldikçe kitleler kendilerini mücadelenin içinde buluyordu. Bu koşullarda mücadele içinde ortaya çıkan değerleri işlemek gerektiğini düşünüyor Yorum.

"Kasette yer alacak 'Asker Kaçakları', 'Filistin Günlüğü' repertuarlarımıza girmiş durumdaydı. 'Berivan', 'Soluk Soluğa' ve 'Diriliş' parçaları ise, eylemler sürecinin üretimleriydi. O zamana değin kimsenin kasetine almadığı enternasyonal parçalardan 'Venceremos' ve 'Çav Bella'yı da kasete koyarak kitlelere yeniden kazandırmayı amaçladık. 'Haziran'da Ölmek Zor'u kasete almayı daha önceden düşünmüştük. Kürdistan'da yaşanan dramı coşkuya dönüştürmeyi amaçlayan 'Berivan'ı taslak halinden gerçek düzenlemesine ulaştırdık ama 'Diriliş'i sözlerinin yetersizliği nedeniyle istediğimiz noktaya getiremedik. 'Hoşçakalın Dostlarım', prozodi hataları ve düzenleme yetersizliğinden başarılı olamadı. 'Soluk Soluğa'da devrimcileri işledik. Bu parçanın sözlerini, şairi Ahmet Telli'yle tartışarak biçimlendirmiştik, ancak tam dört yıl sonra "izinsiz kullanıldı" gerekçesiyle bize dava açacaktı. 'Özgürlük Türküsü', TAYAD'lı anaların direnişi anlatan ve onların sesini yansıtan bir çalışma."

Şarkı, türkü ve marş formlarının ayrı ayrı kullanıldığı bir kaset Berivan.

Sanat müziğinin makamsal yapısı, halk müziğinin yavaş ve ezik

motifleri coşkulu bir söylemi engelleyen unsurlar. Buna karşın, Berivan kasetinde Yorum; şarkı, türkü ve marş formlarını dinamizmle bütünleştiriyor.

Kürt halkının çileli yaşamının izlerini taşıyan "daye, daye" seslenişleri yerel zenginlikleri evrensele taşıyor.

Müziğin dışındaki seslerden yararlanarak türkülerini daha da zenginleştiren Yorum, "Sıyrılıp Gelen" kasetinde yer alan "Munzur" türküsünde bir yörük kervanının yürüyüşünü çan seslerini kullanarak tanımladı. "Mapushane Çeşmesi"ni volta atan ayak sesleri ve ısıklı besledi. "Berivan"daki helikopter sesleri katliamları yansıtıyordu.

'88 Mayıs'ında, bir deneme kaydı yapan Yorum, bu kaseti demokratik kitle örgütlerine ve hapishanelere gönderiyor. Eleştiri bekliyor oradaki insanlardan. Bir anlamda düşünceleriyle onlar da katılıyor kaset çalışmasına. Böylece Yorum, kollektif çalışma anlayışını en geniş biçimiyle hayata geçirmeye çalışıyor. Deneme kasetine gelen eleştirilerde "Çav Bella"nın solisti İlkay'ın yorumu zayıf bulunuyor ve bu marş Efkan'ın yorumuyla giriyor kasete.

"Temmuz 88'de, bir aylık çalışmayla çıkıyor 'Berivan' kaseti. 'Haziran'da Ölmek Zor' kendi bestemiz olmamasına karşın güçlü ezgisi ve düzenlemesiyle beğeni toplayan parçalarımızdan. İkinci kasetimiz 'Berivan', 'Sıyrılıp Gelen'le kıyaslanıyor daha çok. 'Sıyrılıp Gelen'i beğenen ve nostaljik duygularla kasette kendini bulan mücadelenin uzağındaki dinleyiciler, 'Berivan'ı, radikal bularak biraz soğuk bakıyor. Bu kesim 'Sıyrılıp Gelen'in daha gerisinde kaldığını düşünüyor olsa da 'Berivan', coşku ve dinamizmiyle, dinleyenleri etkileyen, mücadeleye çağıran, mücadele içindeki insanların türkülerimizde kendilerini buldukları bir kaset."

Berivan kasetinden önce başlayan tartışmalar, kaset boyunca da sürüp gidiyor. Grubun ortak duygu ve düşünce birliğini yakalamaya çalıştığı bir süreç bu. Tuncay, '80 sonrası hapishane ve tutsaklık koşullarını yaşamış olmasına karşın, dışında kalıyor bunun. Popülizm, devrimci ahlak ve diğer eksiklikler tartışılıyor uzun uzadıya.

"Berivan" kaseti sonrasında Halepçe Katliamı yaşanıyor. SHP'nin düzenlediği bir gecede sahneye çıkan Yorum, beş bin

32 Kürt'ün katledilmesini protesto ediyor ve Kürt halkıyla dayanışmak için Kürtçe bir parça söylüyor. Kürtçe sözlü müziğe o güne değin te-
dirgin yaklaşıyor diğer sanatçılar. Bunu, İstanbul'da ilk kez gerçek-
leştiren Yorum, öncelikle geceyi düzenleyenlerin engellemeleriyle
karşılaşıyor. Ardından da, soruşturmalar, mahkemeler... Bu dava
aynı zamanda '80 sonrası Kürtçe söylediği için bir sanatçı ya da gru-
ba açılan ilk dava.

Savcı, Kürt olup olmadıklarını soruyor Yorumculara. Metin, Tun-
celi doğumlu. O tutuklanıyor. İtiraz dilekçesi kabul edilmiyor ve bir
ay tutuklu kalıyor Sağmalcılar Hapishanesi'nde.

Baskı gören, zulme uğrayan bir halkın üzerindeki baskıları pro-
testo etme hakları olduğunu içeren bir savunmayı, mahkemeye ve-
riyor Yorum.

Aynı savunmayı sözlü olarak Metin'in okuduğu mahkemeye Edip
Akbayram, Bilgesu Erenus, Ferhat Tunç ve bazı SHP'lilerle Yorum
dinleyenleri geliyor. Geniş bir kamuoyu desteği var Yorum'un yanın-
da. Kürtçe'yi mahkum edemiyor mahkeme. İlk duruşmada Metin
serbest bırakılırken, diğer Yorumcular hakkında da beraat kararı
veriliyor.

Baskı ve engellemenin sonu değil Yorum için. Ankara konserinin
organizasyonu için bir gün öncesinden giden Efkan ve Tuncay, kal-
dıkları eve yapılan baskında, Çözüm Dergisi Ankara Temsilcisi'yle
birlikte gözaltına alınıyor. Çözüm Temsilcisi, uzun bir süre gözaltın-
da kalırken, ertesi gün bırakılan Efkan'la Tuncay konsere son anda
yetişebiliyor.

Metin hapishanedeyken onun tutuklamasını kamuoyuna duyur-
mayı amaçlayan Yorum, OKM'de iki konser veriyor. Metin'in hapis-
haneden çıkmasıyla da, Anadolu konserlerine başlıyorlar. Adana'da,
Erciyes Sineması'nda ilginin yoğun olduğu bir konserde, ilk kez ses-
leniyor Adanalı izleyiciye. Ertesi gün, Mersin'de, iki konseri daha
var Yorum'un. Konserin yasaklandığını öğreniyorlar. Bu keyfi yasak-
lamaya rağmen gidiyorlar Mersin'e. İçişleri Bakanlığı'nın genelgesi-
ne göre, yasaklanan konserin en az 24 saat önceden ilgililere yazılı
olarak bildirimi gerekiyor. Yorum'a ise böyle bir bildirim yok. Israrlı

çabalarla, Vali ile görüşen Yorum, iki konserden birini kurtarıyor.

Yorum'un bir konserini kurtarmasını sindiremeyen emniyet güçlerinin, konser boyunca rahatsızlık verme çabalarına rağmen, coşkuyla sonlanıyor konser Mersin konserini, Diyarbakır konseri izliyor.

Cumhuriyet

KAMUOYUNA

10 EYLÜL 1988 GÜNÜ SHP BEYOĞLU İLÇE ÖRGÜTÜNÜN DÜZENLEDİĞİ GECEDE İRAK'TAKİ KÜRT HALKINA YÖNELİK KATLİAMI TÜRKÜLERİYLE PROTESTO EDEN GRUP YORUM, BU NEDENLE YARGILANMAKTADIR. GRUP ELEMANLARINDAN

"Metin Kahraman" HALEN TUTUKLUDUR.

YAŞADIĞI SÜRECİN SORUMLULUĞU VE DUYARLILIĞIYLA HAREKET EDEN SANATÇILAR ÜZERİNDEKİ BASKILAR GÜN GEÇTİKÇE ARTMAKTADIR. SANATÇILAR VE YARATTIKLARI TÜM DEĞERLER ÜZERİNDEKİ HER TÜRLÜ SANSÜR, YARGILAMA VE BASKILARI PROTESTO EDİYORUZ.

Tarık AKAN, Edip AKBAYRAM, Demirtaş CEYHUN, Aziz ÇALIŞLAR, Muzaffer İhsan ERDOST (İHD Ank. Şb. Bşk.), Ali Ekber EREN, Bilgeşu ERENUS, Müjdat GEZEN, Sadık GÜRBÜZ, Yaşar KEMAL, Şükran KETENÇİ, Hasan KİYAFET, Pınar KÜR, Zülfü LİVANELİ, Grup MERHABA, Hüsnü OKÇUOĞLU (SHP milletvekili), Ömer ÖZGEÇ, Arif SAG, (SHP milletvekili), Emil Galip SANDALCI (İHD İst. Şb. Bşk.), Ferhan SAVAŞ, Ali SİRMEN, Hale SOYGAZI, Sıdıka SU, Ferhan SENSOY, Ali TAYGUN, Ahmet TELLİ, Deniz TÜRKALİ, Yılmaz ZAFER, Amatör Tiyatro ÇEVRESİ.

Münir AYDIN (SHP Beyoğlu İlçe Bşk.), Servet ERDOĞAN (TAYAD Gn. Sk.), FİLİZ TARAKÇI (DEMKAD Gn. Bşk.), Suavi ÜRKMEZER (Yeni Çözüm Yay. Dan.),

Fuat ALAN (Belediye-İş Gn. Sek.), Halil ALTUNAY (Laspethkim-İş Gn. Sek.), Hamit AYDEMİR (Yol-İş 3 No'lu Gn. Sek.), Erdal DEMİRKAN (Deri-İş Beyoğlu Şb. Bşk.), Yılmaz DÜZEN Banks Gn. Sek.), Aynur KARAASLAN (Tez Koop-İş 3 No'lu Şb. Bşk.), Yener KAYA (Deri-İş Gn. Bşk.), Mehmet KILIÇARSLAN (Deri-İş Beyoğlu Şb. Sek.), İbrahim KIZILTAŞ (Deri-İş Gn. Mali Sek.), Ali Haydar KOÇINTAR (Basın-İş İst. Şb. 2. Bşk.), Hakan MEDET (Demokratik Tekstil-İş Gn. Sek.), Munzar PEKGÜLEÇ (Deri-İş Gn. Bşk. Yard.), Nurettin SARİPOLAT (Tez Koop-İş 1 No'lu Şb. Bşk.), Mustafa TAŞÇI (Belde-İş Gn. Bşk.), Sabri TOPÇU (Tümtis Gn.İşk. Sek.), Cemal TÜKEL (Selülöz-İş İst. Şb. Bşk.), Nevzat YAZGAN (Deri-İş Gn. Sek.).

Not: İsimler alfabetik sıraya göredir.

34 CEZAEVLERİNDE YÜKSELEN DİRENİŞ VE GRUP YORUM

1968-1970 yılları, ülkemizin bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde önemli bir dönemeçtir. Silahlı mücadelenin başlamasını, kırk yılı aşkın revizyonist gelenekten bir kopuş olarak tanımlamak yanlış olmaz. Türkiye devriminin yolunu aydınlatan devrimci düşüncenin hayata geçtiği bu süreç, mücadeleye gelenekler ve moral değerler de armağan etmiştir. Bu dönemin ve yetmişli yıllarda ağır bedeller ödenerek yürütülen anti-faşist mücadelenin, sanatsal üretime yansımaması düşünülemezdi. Bütün enerjisini, politik mücadeleyi örgütlemeye yöneltmiş, devrimci hareketin; devrimcilerin ve halkın duyguları, düşünceleri, acıları, sevinçleri, umutları, çoğunlukla başkaları tarafından, küçük burjuva sanatçılar tarafından dile getirilmiştir. Mücadelenin dışında oldukları için, onu duyumsayıp içselleştiremeyen küçük burjuva sanatçılar, farklı duyarlılıkları yansıttılar hep eserlerinde.

1980 yılına gelindiğinde ise sekiz sayı yayımlanan ve devrimcilerin kültür ve sanat alanına müdahalesinin ifadesi olan "Kültür ve Sanat Yaşamında TAVIR" dergisinin yayını, müzik ve özellikle sinema alanında öne çıkan çalışmalar cuntanın müdahalesiyle kesilir. Cuntanın karanlığının egemen olduğu dönemde, tutsaklık koşullarında uzunca bir süre siyasi kimlik mücadelesi verilerek direniş sanatlaştırılabilir ancak. Hapishanelerde, insanlık onuruna yönelik uygulamalara ve tek tip elbiseye karşı yürütülen direniş ölüm orucuna dönüşürken, "solcu" tutsaklar arasında başlayan sanatsal faaliyetler bir kaçış olarak değerlendirilmelidir.

1987 baharı, yeni bir dönemin başlangıcıdır. '87 baharı, ölümlerle taçlanan direnişin, kazanımlar elde ettiği bir dönemdir. Devrimci Sol Tutsakları, devrimci mücadeleyi en iyi biçimde yine devrimcilerin anlatabileceği düşüncesiyle, o güne değin uzak durdukları sanatsal çalışmalara yöneldiler. Bu günler, aynı zamanda yüzlerce sayfayı bulan "Savunma"nın hazırlandığı günlerdir.

Hapishanelerdeki devrimciler, başka sanat dalları gibi müziğe de yönelirler. Müzik birikimlerinin olmamasına ve sınırlı olanaklara rağmen, duyarlılıklarıyla, çalışkanlıklarıyla, hem öğrenip, hem de üretebileceğine inanan; akordeon çalabilen, bağlama çalabilen, sesini kullanabilen

1st 100

bp 15 bayrampaşa 1st 363 22 19 6 1130

aylın seçen

ortakoy kültür merkezi

ortakoy 1st

onlar direniş destanımızın türkülerinde yaşıyorlar
 sevincimiz kavgamızın türkülerini yaratıp söyleyenlerdir
 telgrafınız aldık selamla
 dursun karatas

birkaç tutsak bir müzik grubu oluşturur. Grup Yorum'un adını ve niteliğini duymuşlardır. Aynı koşullarda, birlikte yaşadıkları, aynı havalandırma çukurunda birlikte volta attıkları; demir kapılar, taş duvarlar, parmaklıklar, tel örgüler arkasında, özgürlük özlemi, mücadele heyecanı; aynı ağızdan ve aynı soluktan türküler söyledikleri Efkan'ın Yorum'da oluşu, daha bir istekli ve cesaretli kılar onları. Su bidonlarından, sebze sepetlerinin ayaklarından ve röntgen filmlerinden ürettikleri müzik aletleriyle üniversite amfilerinde, gecekondu sokaklarında duyulmaya başlayan Yorum'un sesine güç katmayı amaçlarlar.

Grup Yorum üyeleri, kamuoyunda "Devrimci Sol Ana Davası" diye anılan Metris Baştabya Salonu'ndaki duruşmaları izlemeye başlayınca, duruşma aralarında, tutsaklarla sanatçılar tanışma, ülkenin ve dünyanın sorunlarıyla müzik üzerine konuşma olanağı bulurlar. Yorum, hapishane görüşlerine gider. Mektuplar yazılır karşılıklı, devrimci hareketin tutsak önder kadrolarıyla, Grup Yorum arasında kurulan dolaysız iletişimle, dünya devrimleri tarihinde ilginç ve orjinal bir sayfa açacak ilişki çeşitli sorunlara karşın gelişir.

Devrimcilerin, özgün marşları olmalı gerçeğinden yola çıkan tutsaklar "Eskişehir Marşı"na uyarlanmış sözlerin yerine yeniden yazdıkları sözlerle "Dev-Genç" marşını bestelerler. Bu marş, 1997 yılında yayınlanan "Marşlarımız"da yeracaktır. Burada da, yine denetimden

36 geçemeyeceği düşünülerek otosansür uygulanmıştır. Bu çalışmayı, İlyaz Ehrenburg'un şiirinden uyarladıkları "Seninle Biz", Ahmet Arif'in şiirinden "De Be Aslan Karam" izler. "Haydar'ın Türküsü", "Apo'nun Türküsü", "Direnişçilerin Cevabı" ve "TAYAD Türküsü" hem sözleri hem de besteleriyle kendi ürünleridir.

Bu arada Grup Yorum, ilk kasetleri "Sıyrılıp Gelen'i" tamamlayıp Metris Cezaevi'ne gönderir. Devrimci Sol Tutsakları, kasetin kendilerine ulaştığı gün cezaevi idaresiyle olan bir anlaşmazlık nedeniyle sayım vermezler. Koşuşların havalandırmaya açılan kapıları açık kalır, gün boyunca. "Sıyrılıp Gelen" o gün ilk kez konur teybe. Kendilerinin sesi soluğu olan bu kaseti kulaklarıyla değil, yürekleriyle dinler tutsaklar.

"Akşam üzeri, Metris'in, D-E havalandırmasındaki birinci koşuşun penceresine küçük hoparlörler yerleştirdik. Havalandırmada volta atan seksen kişinin yürekleri, wolkmanden havalandırmaya yayılan müzikle çarpıyor. Kulaklarımız birer radyo alıcısı; "Sıyrılıp Gelen'de, "Güleycan'da, "Büyü'de, "Beyaz Gelinlik'te...Fırtınalar esiyordu tüm hücrelerimizde.

Metris Cezaevi'nde yatıp da, gecenin karanlığı havalandırmaya çöktüğünde, Efkan'ın ıslıklı 'Portofino' sunu dinlemeyen yoktur. Zindan karanlığını delen ıslık namelerinin ardından, alkışlarla yankılanırdı Metris. Eleştiri ve beğeniler daha sonraya bırakılmış o ıslığı bekliyoruz seksenimiz birden. Zindana karşı direnişin, karanlığa kafa tutuşun, yaşama sevincinin özgürlüğün simgesi ıslığı. İşte o ıslıklı. Yine yine dinliyoruz. Hem de, Efkan'ı pencereye çağırmadan."

Yıllar süren tutsaklığın en acımasız baskıların, asgari insani yaşam koşullarından yoksun olmanın, inançların bir nebze olsun zayıflatmadığı bu insanlar, bir özelemlerinin daha gerçekleştiğini görmenin, dinlemenin sevinci içindeydiler:

"Bizim içsel dünyamızı, hiçbir oportünist kaçamağa ve eğriliğe yer vermeksizin, düzenin dayattığı statülere aldırmadan, ekmekten aşka, direnişten ve tutsaklıktan özgürlüğe, ayrılık ve özlemden mutluluğa doğru geniş bir dünyada, duygu ve düşünceler müziğin estetik nağmeleriyle çınıyor, fırtınalı yürekleri daha da güçlendirecek olan dinginliklere çekiyordu. Hem de cuntanın irade savaşını kaybettiği Metris zindanında..."

Tutsaklarda bunu görmenin, duymanın mutluluğu vardı. Müzikte haz alma olayı da, insanlardaki güzel duygu ve düşüncelerin ayaklanmasından değil midir? "Sıyrılp Gelen" yeni ayaklanmaların ayak sesi olmuştur.

Türküleri, en güzel zindan türkücülerinin yorumladığına inanılır. Grup Yorum üyeleri de çeşitli kereler hapishaneye konmuş, cezaevlerinde söylemişlerdir türkülerini. Grup Yorum üyesi Metin'in devrimci tutsakların nakledildiği Sağmalcılar Hapishanesi'ne konması tutsaklar için tatlı bir sürpriz olmuştur. Ancak Yorum üyesi de hiçbir profesyonel müzisyenin yaşamadığı bir eylemin parçası olacaktı orada. Metin yoğun istekler üzerine özgürlük türkülerini ardarda zindanın karanlığına gönderirken, tutsaklar da aynı koşuşun altında tırnaklarıyla özgürlük tüneli kazıyorlardı. Ama Metin'in bundan haberi yoktu. Grup Yorum tutsakların yeraltındaki çamurun içinde özgürlüğe koşan yüreklerini en güçlü gıdayla beslediğinin farkında olmadan, müziğiyle eylemin içindeydi. O an söylenmiş olsaydı belki de Metin'in elindeki saz çiçekler açardı. Tutsaklık koşullarının kendine özgü eylem disiplini, bu sürprizi açıklamaya izin vermiyordu. Ancak Grup Yorum elemanı, şu gerçeğin farkındaydı: Bu zindanda bir özgürlük tüneli kazılıyor olsun ya da olmasın, özgürlük aşkının boy attığı fidanlığa su veriyor, yüreklerin karanlığı delme azmini daha da güçlendiriyordu söylediği türküler.

"Sıyrılp Gelen"i dinleyip beğenen, eleştirilerini ve övgülerini çeşitli biçimlerde ifade eden tutsaklar, müzik çalışmalarına da hız verirler. Bestelerini, akordeon, bağlama ve su bidonunu koltuk davulu olarak kullanarak kasede kaydedip Yorum'a gönderirler. Tutsaklar, olanaksızlıklar içinde yaptıkları bestelerin devrimci duyarlılığı yansıtmakla birlikte, müzikalitesinin düşük olduğunu da biliyorlar. Fakat Yorum'un bu bestelerden yararlanabileceğini düşünüyorlar daha çok.

Yorum elemanlarından Metin, Kemal, Ejder, Serdar ve Efsan cezaevinden gelen bu kaseti birlikte dinliyor ve hiçbir türküyü beğenmiyor, eleştirmekten de çekiniyorlar. Birbirlerine bakıyorlar kim ne düşünüyor, ne söyleyecek diye.

Duruşma salonunda Yorumcular'la konuşan ve bestelerinin beğenilmediğini öğrenen tutsaklar, altı ay kadar yazılı ve doyurucu eleştiri bekliyorlar.

38 Yorum'un kendilerine olumsuz yaklaşımı, çalışmalarını noktalamıyor tutsakların. Bestelerin, Yorumcular tarafından ciddiye alınıp beğenilmediğini düşünüyorlar sadece.

Devrimci bir grup olarak gördükleri Yorum'a olumsuz yaklaşımına karşın "manifesto" niteliği taşıyan "kolektif" imzalı bir mektup göndererek, kendi çalışmalarını da yürütüyorlar. Bu mektuptan sonra, Yorum'la tutsakların diyalogları, mahkeme salonlarında aralıklarla da olsa sürüyor.

Yorumcular'ın, Mersin tutuklanmasının ardından, dışarıda kalan ve "Cemo" kasetinin çalışmalarını yürüten Ejder ve Efkan, kasetin deneme kayıtlarını gönderiyor Sağmalcılar Hapishanesi'ne. Tutsak müzik grubu, Yorum'un çalışmalarının henüz bir kaset oluşturacak düzeyde olmadığını görerek hız katıyor kendi çalışmalarına.

Mehmet Akif Dalcı'nın öldürüldüğü, devrimci mücadelenin ivme kazandığı, '89 1 Mayıs'ı, gözaltı ve tutuklamaları da getiriyor. Tutsaklık koşullarında, dışarıdaki mücadelenin uzağında yaşayan devrimciler, yeni tutuklanan insanlar sayesinde, dışarıdaki mücadelenin havasını, daha yakından soluyorlar. Bu soluk, tutsak müzik grubunun bestelerine de yansıyor. "Mehmet", "Çağrı", "Düşenlere", "Seni Seviyorum", "Bir Oğul Büyütmelisin", "16 Mart", "Koçaklama", "Ferhat" ve "Gün Ola" parçalarının taslak çalışmalarını çekiyorlar bir kasete.

Efkan ve Ejder, yeni üretilen parçaları dinlediklerinde, tutsak müzik grubunun nitelik sıçraması yaptığını söylüyor. Cezaevinde üretilen parçalar yeniden düzenlenerek, Yorum'un kasetlerine giriyor. Yorum cezaevi üretimlerini de kolektivizmin bir parçası olarak nitelediğinden "Grup Yorum" imzasını atıyor tüm bestelere. Bu besteler "Cemo", "Gel Ki Şafaklar Tutuşsun", "Yürek Çağrısı" ve "Cesaret" kasetlerinde yer alıyor.

...

Sevgili Grup Yorum,

Bazı şeyler belki tekrar olacak ama size düşüncelerimizi, eleştirilerimizi, önerilerimizi, dilimiz döndüğünce anlatmaya çalışacağız. Yalnız, biraz daldan dala olabilir, kusura bakmayın.

Başlamadan önce belirtelim. Biz, sizleri, bizim bir parçamız olarak görüyoruz. Bu anlamda da, düşüncelerimizi, eleştirilerimizi; açıkça, çekinmeden, yanlış anlamayacağınızı bilmenin verdiği rahatlıkla yapıyoruz. Diplomatik bir dille, resmi bir şekilde konuşmak bize doğru gelmiyor. Ayrıca bu rahatlık için de, size "şöyle olmalı, böyle olmalı" derken, müzik konusunda teorik ve teknik açıdan fazla bilgimiz olmadığını, dışardaki havayı, sosyal yaşamın içinde olan sizlerden daha iyi bilemeyeceğimizi, biraz zor beğenen insanlar olduğumuzu da sürekli vurguladık, söyledik. Yani diyalogumuza, bu çerçevede bakmalısınız. 'Böyle bakmıyorsunuz' diye düşündüğümüz için değil de, hatırlatma anlamında söylüyoruz.

Konuşmaya bizim yolladığımız parçalara ilişkin mektubunuzu ele alarak başlayabiliriz.

Biz, kasetle birlikte gönderdiğimiz yazıda ürünlerimizin birer hammadde olarak değerlendirilmesi gerektiğini önemle vurgulamıştık. Çünkü, bizim ne olanaklarımız, ne de müzik bilgimizin bütünsel bir ürün ortaya çıkaracak düzeyde olmadığını söylemiştik. "Bunlar bazı duyarlılıkların yakalanıp değerlendirilmeye çalışılmasının, bilinçli bir yönelişin ürünü olmayan doğaçlamalardır" demiştik. Siz, bunlara bakın; işe yaramaz olanlarını ayıklayıp, "Bunda bir şeyler var" dediklerinizi ise hammadde olarak alıp işleyin, ekleyin, çıkarın, değerlendirin diye yollamıştık. Hatta sözünü ettiğiniz bazı "sözün sese uyması (pro-zodi)" konusundaki hataları gördüğümüz halde "nasıl olsa onlar yenden ele alıp inceleyecek" düşüncesiyle, düzeltmeden gönderdik. Biz, "Kaseti dinlerler, ezgiyi çıkarırlar, kendi orkestralarında (en azından gitar ve bağlamayla) çalarlar, ondan sonra karar verirler." diye düşünmüştük. Ama sizin kasete yaklaşımınız çok farklı oldu. Sanki biz, teorik ve teknik anlamda bilgili, birikimli insanlarmışız, sanki bizim elimizde bir orkestra varmış ve sanki devrimci müzik konusunda ciddi iddialara sahip insanlarmışız ve bu kaset bu niteliklerin ürünüymüş gibi değerlendirme yapmışsınız. Bizi yanlış anlamanız tam da bu noktada.

Hayır, böyle bir durum yok. O zaman da söylemiştik. Örneğin, bizde nota okumasını doğru dürüst bilen kimse yok. Saz ve akordeon dışında (onlarda ortalama düzeyde) herhangi bir müzik aletini doğru dürüst çalan bile yok. Fark etmişsinizdir, kasette "taka-tuka" çalıp duran ritm aletimiz de su bidonundan başka birşey değil. Diyorsunuz ki,

40 *akordeon her şeyi bozmuş. Olabilir, doğrudur. Biz de, akordeonun her yerde kullanılmayacağını biliyoruz. Ama onlar akordeonu çıkarıp yerine ne gerekiyorsa onu koyar, çalarlar diye hareket ettik. "Akordeon tek düzelik vermiş, duyarlılığı olumsuz yönlendirmiş" diyorsunuz. Evet, biz de şimdi düşünüyoruz, akordeonu öyle kullanmasak daha iyi olabilirdi. Buna katılıyoruz. "Sanat müziği motifleri ağır basıyor" diyorsunuz. Bunu biz de farketmiş, zaman zaman rahatsızlığını duymuştuk. "Kürdi ve buselik makamını kullanmayın" diye bizi uyarıyorsunuz. Ama biz bu makamları bilmiyoruz ki. Nereye gitmişse, bilinçli gitmemiş. Yalnız bu makamların marşlarda da olduğunu söylüyorsunuz. Bu bize biraz ters geldi. Olmaması gerekir diyoruz. Ama dediğimiz gibi makamları bilmediğimiz için, haklı olabileceğinizi de gözardı etmiyoruz. Sonra biz, marşlar için önerdiğiniz "...majör dizileri" de bilmiyoruz, maalesef. Şimdi, "lyi siz neyi biliyorsunuz, bu kadar şeyi nasıl çıkardınız?" diyeceksiniz. İşte mesele tam da bu noktada. Size gönderdiğimiz parçalar düşündüğünüz gibi çok bilinçli ve bilimsel bir çabanın ürünü değildir. Olumlu bulduğunuz "Dev-Genç Marşı" ve "Direnişçilerin Cevabı" da bu anlamda, önceden düşünüülüp tartışılmış, bu sözlerle şöyle müzik yapalım hesabıyla ortaya çıkarılmış şeyler değildir. Ortaya iki ezgi çıkmıştı. Baktık, marş havası var. Bize uygun gelen sözlerle marş yapmaya başladık. Söyledikçe hoşumuza gitti. İşe yarayabilir diye düşünüp size yolladık. "Seninle Biz" ve "De Be Aslan Karam" da öyle. Hoşa gitmiş bir şiirin yarattığı duyarlılıkla ortaya doğaçlamadan çıkmış ezgiler. Biz bunlara kendi bilgimiz ve yeteneğimiz ölçüsünde şekil vermeye çalıştık. Bilgi ve yeteneğimiz sınırlı olduğu için de bunların birer hammadde olabileceğine karar verip size yolladık.*

"Seninle Biz" in nakaratına ilişkin eleştirilerinize katılıyoruz. Gerçekten oradaki ezgi "Madem ki biz partizanız" dizesini anlatmıyor. "De Be Aslan Karam" gibi parçaları halk müziği motifleriyle yazmak gerekir, diyorsunuz. Biz de öyle yaptığımızı sanıyorduk. Bu parça, halk müziği motiflerinin uyarlanmış şeklidir. Hala da öyle sanıyoruz. Oyun havası ritmi var gibi geliyor bize. Bu parçanın değerlendirilebileceğini düşünüyoruz. Genel olarak, öz-biçim çelişkisi olduğundan söz ediyorsunuz. Bu tesbitin biraz abartılı olduğunu düşünüyoruz. Duyarlılığımızın değişik ya da ilginç olduğu tartışılabilir. Belki kabul edilebilir ama genel olarak öz-biçim arasında çelişki olduğunu kabul

etmiyoruz. "Seninle Biz"deki nostaljik bir hüzün biraz fazla bulunabilir. "Mapusta Yatacak Olana Öğütler" de zorlama bir beste olarak kabul edilebilir. Ama hangi sözlerin hangi müzikle anlatılabileceğini doğru tesbit edebileceğimizi sanıyoruz. Kısaca mektubunuza ilişkin söyleyeceklerimiz bunlar.

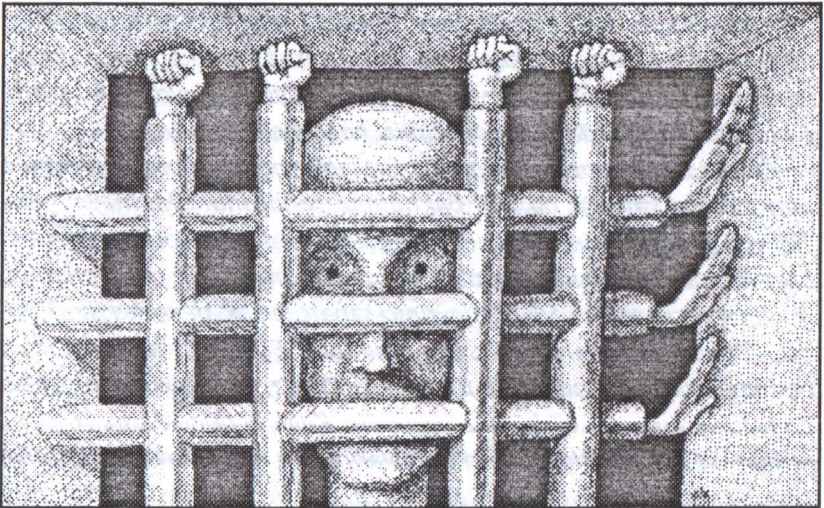
"Perspektif anlamında bu kadar doğru düşündüğünüz halde, böyle bir müzik ortaya çıkarmanıza şaşırdık!" demenize gelince... Özellikle sanatta doğru düşünmekle, doğru yapmak arasında fark olsa gerek. Yoksa eleştirmenler ilgili olduğu sanat alanının en iyi sanatçısı olurdu. Gözardı ettiğiniz "yetenek" gibi önemli bir olgu var ortada. Kemal, "Yetenek çalışmayla gelişir" diyor. Dediği doğru olabilir ama çok düzenli, sistemli çalışmak gerekir. Mapusta yaşam ise sanıldığı gibi buna pek uygun değil. Cezaevlerinde yaşananları (açlık grevleri, sevkler, özgürlük eylemleri, vb.) düşünürseniz, bize hak verirsiniz. Ayrıca bizim toplu savunma hazırlığı, yaklaşık bir yıldır, bu tür işlere zaman ayırmamızı engelledi. Yani, ne gitar öğrenebileceğimizi, ne de sizin istediğiniz gibi düzenli, bilimsel bir öğrenme faaliyetinin içine girebileceğimizi kısa vadede sanmıyoruz. Biz, yine sizin eleştirilerinizin de ışığında bazı ezgiler yakalarsak, uygun sözlerle birleştirip size hammadde olarak yollayacağız. Daha çok da söz yazma açısından ve şiir düzenleme açısından size yardımcı olmaya çalışacağız. Düşüncelerimizi, eleştirilerimizi ve önerilerimizi de fırsat buldukça iletmeye çalışacağız.

Yeni Çözüm'deki, "Sanat, Sınıf, Siyaset" yazısını sizinle tartışmayı düşünüyorduk. Ama mahkemede "katılıyoruz" dediğiniz için tartışmaya gerek kalmıyor. Yalnız yazının çerçevesiyle ilgili olduğunu sandığımız bazı konularda düşüncelerimizi belirtmek istiyoruz.

Önce, TRT konusuna değinelim. Mahkemedeki konuşmamızdan olaya fazla katı ya da sol baktığımız sonucunu çıkarmayın. Biz, TRT'nin bizim açımızdan önemli olmadığını düşünüyoruz. Elbetteki bazı konularda ilkesizleşmemek koşuluyla pragmatik davranılabilir. Ama oligarşi aptal değil. Biz devrimci sanatçılarsak, devrimci bir grupsak, TRT'yi bize kullandırmaz. Bizi tanır, bilir. Eğer kazara bilmez, fark etmezse bile, o olanağı asla bizim istediğimiz şekilde kullandırtmaz. En fazla sıradan bir türkümüzü yayınlar. Kaldı ki dönemlerin, rüstlerini burjuvaziye ispatlayanların parçalarını bile özenle ayıklıyorlar. Ne Timur Selçuk'un, ne de Yeni Türkü'nün, ne de Ezginin Günlüğü'nün

42 *tek bir anlamlı parçası yayımlanmadı. Ayrıca, şu gerçek de kamuoyunda açıkça biliniyor artık. TRT'ye çıkmanın kuralı dönekliliktir. Burjuvaziyle uzlaşmaktır. Şimdi bu koşullarda ekranda görünmek ne getirir Yorum'a? Bu anlamda TRT'ye kasetleri göndermek pek doğru olmayan boş çabalar gibi geliyor bize. Bizim meşruiyetimiz oralardan geçmez. Biz devrimci mücadelenin bir parçasıyız, bu mücadelenin sanat alanındaki sesiyiz. Meşruiyetimiz bu mücadelenin haklılığından geliyor. Ayrıca bizim bir siyasi çizgiye angaje olmuş gibi görünmeme ya da çizgiler üstü görünme gibi kaygılarımız olmamalı. Tam tersine doğru dünya görüşünün, doğru devrimci çizginin sesi olduğumuzu açıkça söyleyebilmeliyiz. Bunları, siz böyle düşünmüyorsunuz diye söylemiyoruz.*

Biz, daha çok sizin bulunduğunuz alanda bu tür görüşlerin revaçta olduğunu bildiğimiz için değindik. Biz, bütün enerjimizi, toplumun her kesiminde gelişen mücadelenin müziğini yapmaya; müziğin hiç bir yasa, yasak, sınır tanımaz gücünü devrimci hareketin halkı bilinçlendirerek mücadeleye kazanmasında bir araç olarak kullanmaya harcamalıyız. Biz, müziğimizi halkın yaşamına sokabilmek için uğraşmalıyız. İşçinin, grevcinin, madencinin, gecekondulunun, Theodorakis'in deyişiyle "sokaktaki adamın" türküsünü yaratmak için uğraşmalıyız. Arabesk bunu belki umutsuzluk ve karamsarlık yönüyle yakalayarak yapıyor. Biz de, umut, yaşam sevinci, mücadele yönüyle yakalamalıyız. Ancak,

Paul Flora, Avusturya

bunu yakaladığımız oranda güçlenir, yaygınlaşır ve kitleselleşebilir müziğimiz. Son, "Türkülerle" kasediniz bu çerçevede ikincil bir sorun gibi geldi bize. Yeni yeni mücadelenin geliştiği, içinde yaşadığımız süreçte, insanları coşturan, harekete geçiren türküler, marşlar, halaylar yapmak daha acil bir görev bizce. Yoksa türkülerimizi çağdaş bir yorumla yeniden seslendirmek gereksizdir falan demiyoruz. Tam bu noktada TRT denetimine kaset yolladığınızı duyurca, dahası kasetin içinde pek de önemli olmayan birkaç türküyü görünce "Acaba bunlar TRT'yi fazlaca mı önemsiyorlar" diye aklımızdan geçti. "Öyle değil." diyorsanız, mesele yok.

Biliyorsunuz, sanat alanı ülkemizde küçük burjuva aydın sanatçıların tekeline. Genellikle gündemi onlar belirliyor, ölçütleri onlar koyuyorlar. Onların statüleri egemen. Biz de, bu alanda olduğumuza göre, bilinçsiz de olsa onların olumsuzluklarından etkilenebilir, onların gündemlerine, ölçütlerine angaje olabiliriz. Ayrıca, bu alan bir çok zafra açık olmasıyla da kaygan bir zemine sahip. Bu yüzden sürekli kendimize şu soruları sormalı, tekrar tekrar yanıtlamalıyız. "Biz kimiz? Bizim misyonumuz ne? Ne yapmak istiyoruz? Yaptıklarımızın diğerlerinin yaptıklarından farkı ne?"

Öncelikle yukarıda sözünü ettiğimiz işleri yerine getirecek, devrimci müziği yaratacak olan biziz. Başkası değil. Çünkü doğru dünya görüşüne biz sahibiz, doğru devrimci bilinç, inanç ve duyarlılık bizde var. Çünkü biz "ben sanatçıyım, müzik yaparım o kadar." diyen "özgür birey", küçük burjuva sanatçılardan, halka yabancı, elitist, revizyonist sanatçılardan da değiliz. Biz, bir örgütlülüğün, kolektifliğin, kitleleri kucaklayan ve kucaklayacak olan devrimci mücadelenin bir parçasıyız. Onunla soluk alıp veriyoruz. Halkın acılarını, sevinçlerini, onunla birlikte iliklerimizde duyuyoruz. Halkın olumlu değerlerini zenginliklerini tanıyor, görüyoruz. Bunun için, bu işi biz yapacağız diyoruz. Bunun bilinci ve sorumluluğu ile hareket etmeliyiz. Kendimize güvenmeliyiz. Sorun bu inancı ve kendine güveni duyup, hırsla, azimle bu işe sarılmak olmalı. Siz, bu yeteneğe sahipsiniz. Bu konuda adımlar da attınız. Yanlış anlamayın, onları yadsımıyoruz ama daha hırslı, daha azimli olmak gerekir. Arabeski halkımıza layık görmüyorsak, doğru alternatifini yaratmada daha hırslı olmalıyız. Küçük insan olmaktan, halka yabancı, bunalımlı birey olmaktan başka bir şey olmayan küçük burjuva

44 *sanatçıların statülerini yıkmak, gündemi onların belirlemesine izin vermemek için devrimci sanatı etkin kılmak için daha hırslı olmalıyız. Hep-sinden önemlisi de müziğin gücünü devrimci mücadelede kullanmak için hırslı olmalıyız. Bunları yapabilmek için olaya devrimci bir ruhla ama profesyonelce bakmalıyız. Bunun için müziğin teorisinin en ince ayrıntılarını bilmeli; gerekiyorsa öğrenmeliyiz. Hangi aletin inceliklerini kavramak gerekiyorsa kavramalıyız. Yani, inatla, sabırla, özveriyle bu işi başarabilmek için ne gerekiyorsa yapmalıyız. Kafamızın içinde hep bu olmalı. Yaratıcılığımızın ve yeteneğimizin sınırlarını zorlamalıyız. Çünkü ağır bir devrimci görev omuzlarımızdaki. Bununla birlikte devrimci sanatçılık konusunda da yeni gelenekler yaratmaya, küçük burjuva sanatçıların "Ben müzisyenim, müzik yaparım." anlayışını yıkmaya devam etmeliyiz. Bu konuda önemli şeyler yaptınız kuşkusuz ama daha yaratıcı, daha duyarlı olabilir miyiz diye düşünmek gerek. Geçmişteki bazı eksikliklerden (Kürtçe söylemedeki mahkeme tavrı, cezaevleri kampanyası vb.) çıkardığımız derslerle daha ileri adımlar atılabilir. Örneğin grevlerle dayanışma konusunda da daha duyarlı olunabilir. Onların yürüyüşlerine katılabilirsiniz. Çağrılı olmanız ya da ilişkilerinizin olması gerekmez. Türkülerimizle sizinle dayanışmaya geldik diyebilirsiniz. Kimse istemiyoruz diyemez. Ayrıca polisin saldırısı sizi ürkütmemeli. Bunlar sonuçta onları yıpratır, sizin saygınlığınızı artırır. Kamuoyunda her türküyle, haklı mücadelenin yanındaki devrimci sanatçılar imajı güçlenir. (Tabi bir işçi halayı yapmış olsanız çok daha iyi olur) Örneğin herhangi bir yerde sanata, kültüre ilişkin bir gelişme mi oldu, devrimci sanatçılar olarak anında tavrı alabilecek hareketliliğe sahip olmalısınız. Geçenlerde Timur Selçuk, bir konserinden sonra Evren'in locasına gitti, onun elini sıktı ve onur duyduğunu söyledi. Karşılığında pasaport aldı, yurtdışına gitti. Ayrıca, TRT'nin denetim kurulunda (müzikle ilgili) ve hemen her hafta ekranda. Siz el sıkma olayından sonra, hemen bir basın toplantısı yapabilir, "Böyle eli kanlı diktatörün elini sıkın ve ilerici geçinen bir sanatçıyla aynı havayı solumaktan utandığınızı..." söyleyebilirdiniz. Ya da ne bileyim, Timur Selçuk'un müzik okulunun önüne siyah çelenk bırakabilirdiniz. Bildiğimiz kadarıyla Ruhi Su'nun mezarı başında konuşma yapmıştı. "Ruhi Su'yu öldürenlerin elini sıkmaktan onur duyanların, ruhlarını onlara satanların, Ruhi Su'nun adını ağzına alamayacaklarını..." açıklayabilirdiniz.*

Onu teşhir edebilirdiniz. Timur Selçuk'un ne olduğu biliniyor zaten diye düşünmemek gerekir. Çünkü hala ilerici, solcu etiketi ile dolaşıyor.

Sonra, gecekondü direnişleriyle dayanışma içine girilebilir. Yani militan bir devrimci sanatçılık geleneğini böylesi bir bakış açısıyla yaratabilir, esin kaynağınızı zenginleştirebilirsiniz. Duyarlılığımız, inancımız, coşkumuz, kitlelerle böylesi bir iletişim içinde, iç içelik içinde gelişir. Üretkenliğimiz, yaratıcılığımız, esin kaynağımız böylesi bir mücadeleyle beslenir, gelişir, zenginleşir. Kitlelerden alma olayı da budur zaten. Diyeceksiniz ki, "İyi güzel de, hangi birine yeteceğiz bu işlerin?". Önemli olan bizce bu perspektife sahip olmaktır. Gerisi zamanın ve enerjinin rasyonel kullanılmasına kalıyor. Her yere yedi kişi gitmeniz gerekmez. İki, üç bazen tek kişi bile "Yorum"u temsil edebilir. Sonra çalıştırdığınız korolar var. Kapınızı çalan bir çok unsur var. Onları da seferber edebilirsiniz.

Militan, devrimci sanatçılık elbette kolay değil. Faturasını ödeme-yi göze almak zorundayız. Gözaltına alınmayı, içeri düşmeyi, daha birçok özveri-yi göze almak gerekir. Yani bizim istediğimiz Grup Yorum'un yolu buralardan da geçebilir. Bunun bilinciyle hareket etmek zorundayız.

Olaya profesyonelce yaklaşmak gerekir demiştik. Örneğin, gözlemleyebildiğimiz kadarıyla dinleme ve arşiv konusunda da eksiksiniz. Devrimci müzik olayı, bir anlamda arayışı da içerdiğine göre, bugüne kadar devrimci müzik adına kim ne yapmış, hangi kesimlerde nasıl benimsenmiş, bizim onlardan alacağımız birşey var mı, varsa ne kadar?.. Ciddi bir şekilde ele alıp incelemek gerekir. Geçmişte şöyle ya da böyle dinlemiş olmanız, hakkında kabaca bir bilgiye sahip olmanız yetmez. Bugünkü birikim ve perspektifimizle yeniden dinlemek gerekir, diye düşünüyoruz. Örneğin; bilirsiniz "Moğollar" diye bir topluluk vardı (halk müziği motiflerini alıp, batı ve halk çalgılarından oluşan bir orkestra ile yorumluyorlardı. Başarılı örnekleri vardı.) İncelemek gerekir. Sonra Cem Karaca'nın geçmişte yaptığı çalışmalar incelenebilir. Örneğin "Dadaloğlu" adlı parçası gerek içerik, gerekse biçim açısından devrimci müziğin duyarlılıklarına denk düşen başarılı ve kolay kolay eskimeyecek bir parça gibi geliyor bize. Hatta içinde yaşadığımız sürecin müziğini yapma açısından size ciddiye almanızı önereceğimiz parçalardan biri diyebiliriz.

Bu konuda geniş değerlendirme yapmak gerek. Örneğin, Barış Manço'nun bile üzerinde durulabilir. Bizim müziğimizden motifler kullanıyor ve söz olarak kendi felsefesince bir şeyler anlatabilme kaygısıyla hareket ediyor. Örneğin, "Osman" diye bir parçası var. Dikkatinizi çekti mi bilmiyoruz. Sağlam ve güzel bir ezginin üzerine bir öykü oturtmuş. Kendince anlamlı bir sosyal içeriği var. Biz de, böyle bir şey yapamaz mıyız? Güzel bir temel ezgi üzerine, örneğin, konfeksiyonda çalışan bir genç kızın dünyasını ele alan, onun sınıf atlama çelişkilerini, küçük burjuva özlemlerini, bunların boş şeyler olduğunu vs. anlatan; kurtuluşunun mücadeleden geçtiğini anlatan, basit, yalın bir öykü bestelenemez mi? Ya da başka tür bir konu. Yani, Barış Manço'nun "Osman"ı üzerinde düşünmek gerekir diyoruz. Rahatlıkla böyle şeyler yapabilecek kapasitedesiniz. Sonra TRT'nin bütün arşivlerini ele geçirip ciddi bir taramadan geçirmek de yapılacak işlerden biri. Bunu kısmen yaptığınızı biliyoruz. Ama olanakları, ilişkileri kullanıp yöresel ve derlemeler de dahil tüm arşivleri tarayabilerseniz, "Çatal Çama" gibi birçok türkü bulabilirsiniz gibi geliyor bize. Özellikle Sadık Gürbüz, Zülfü Livaneli, Rahmi Saltuk, Selda, Ezginin Günlüğü, Ahmet Kaya vb. ve "özgüncüleri" yakından izlemeniz gerekir. Nasıl müzik yapıyorlar, neye yöneliyorlar izlemek gerekir. Ayrıca yurt dışındaki mülteci sanatçılar var. Diğer halkların müzikleri var. Bunları da düzenli izlemek gerekir. Prestijiniz yurt dışında da büyümüş. Bağlantılar kurup kasetleri kolaylıkla temin edebilirsiniz. "Kim dinleyecek bu kadar şeyi, zaman mı yeter?" diyebilirsiniz. Görev bölümü yapın. Bir kişi dinlesin, kayda değer şeyleri gruba getirsin. Üzerinde tartışın, arşive koyun. Siz yetmiyorsanız, grubun dışında bir çok insan, bu işe duyarlı insan var çevrenizde. Onlara görev verin. Onlar dinlesin. Ayrıca herbirinizin en azından stereo müzik dinleyebileceği kaliteli bir teybi olmalı kaldığı yerde. Bu lüks değil, çok gerekli bir ihtiyaç. Biz bu işi profesyonelce ele alacaksak ki bu da zorunlu, o zaman kulağımızı sağlıklı şekillendirmek için dinlemek zorundayız. Biliyoruz, şimdi tebessüm ederek "Ohoo.. bunlar nelerden bahsediyor." diye düşünüyorsunuz. Önümüze koyduğumuz büyük hedeflere varmak istiyorsak bunlardan bahsetmek gerekir.

Hiç bir şekilde kabul etmediğiniz, hatta bize biraz kızdığınız Efsanenin sesindeki yumuşama eleştirmimize gelirse... Bu konudaki

düşüncelerimiz "Berivan" kasetindeki bir iki parça üzerine belirmişti. Son kasette ise "Le Hanım" da somutlaştı. "Berivan"daki "Asker Kaçakları"nda Efkân'ın sesi giderek çocuk sesine dönüşüyordu. Keza kasete koymaktan vazgeçtiğiniz "Salkım Söğüt"te de öyle bir hava vardı. Hatta bu parça "Grup Merhaba"yı anımsattı bize. Özellikle şiir bölümleri. "Le Hanım" bize göre daha tok bir sesle, otantik şiveye daha yakın, biraz sert bir üslupla söylenmeliydi. Efkân, "Ne yapsaydık, bağırırmıydık" diyor. Elbette bağırılırsın demiyoruz. Ama bizim üslubumuz da yumuşak olmamalı diyoruz. Kendimize özgü, deyim yerindeyse militan bir söyleyişimiz olmalı diyoruz. Slogancı bir tarz önermiyoruz. Sanatsal, estetiksel yanı önemsemeyelim demiyoruz. Örneğin Theodorakis gibi ("Güneş Topla... kasetindeki şarkısından ve Zülfü Livaneli ile Spor Sergi'deki konserinin ekrana yansıyan parçasından biliyoruz) ya da Mercedes Sosa gibi, Farandouri gibi. Yani "Yorum"un kendine özgü böylesi bir üslubu olmalı. Burada bir üsluptan söz ediyoruz. Yoksa, tek tek parça özelinde elbette yumuşak, hatta fısıldar gibi söylenmesi gereken yerler olabilir ve öyle söyleriz. Bunu tartışmıyoruz. 12 Eylül sonrası yumuşaklık etkileri bizi de yakalamamalı, coşkulu söylememiz gereken yerde yumuşamamalıyız diye duyarlılığınızı koruyun istiyoruz. (Rahmi Saltuk ve Sadık Gürbüz, yumuşaklığın tipik örnekleri. 12 Eylül öncesinde insanları coşturan, tüylerini diken diken eden Sadık Gürbüz, şimdiki kasetlerinde ne kadar uysallaşmış.)

Bu eleştiriye gösterdiğiniz tepkiyi anlayamadık. Biz bir eğilimden söz ettik. Sizi belirleyen bu yumuşamadır demedik. Olumlu şeyleri yazmaya gerek var mı bilemiyoruz. Örneğin Efkân "Venceremos"u oldukça başarılı söylemiş. "Dünyanın Üzerinde"de hem İlkay, hem de koro oldukça başarılı. Başka örnekleri sıralamaya gerek var mı?

"İnce Memed" ve "Dönen Dönsün" üzerinde niçin bu kadar durduğumuza da biraz değinelim. İnce Memed'le ilgili daha önce de yazmıştık. "Sizin söylediğiniz Ege türküsü formu bu içeriği tam anlatmıyor" demiştik. En azından, o içeriği daha iyi anlattığını düşündüğümüz burada söylenen biçimini size yollamıştık. Siz kasetteki Livaneli yorumunda ısrar edişinizi, ritm ve akışkanlık gerekçesiyle izah ettiniz. Biz önemli olanın ezginin sözleri vermesi olduğunu, bu anlamda ritm ve akışkanlığın her zaman pek de önemli olmayabileceğini düşünüyoruz. Örneğin "Doğacak Güneş Gibi"de, "Kuşatma"da, "Suya Düşen Bir Karanfil"de

48 *başka örnekler de verilebilir. Bunların girişlerinde öyle pek fazla ritm, akışkanlık falan yok. "Doğacak Güneş Gibi"de hatta müzik birkaç saniye duruyor, öyle geçiş yapıyor. Kaldı ki, bizim önerdiğimiz "İnce Memed"de geçiş o kadar önemli bir kopukluk yaratmaz gibi geliyor bize. Üzerinde çalışsanız, bu teknik kapasitenizle rahatlıkla yapabilecek durumdasınız. Sonuçta sizin söylediğiniz, bizi tatmin etmedi ama kesinlikle böyle söylenmez, kasete girmemeli falan demiyoruz. Yalnız, bu parçaya yaklaşımınız bize şunu düşündürttü: "Acaba Yorumcular 'teorik olarak kalıplarla düşünmüyoruz, kalıpları yıkmak gerekir' demelerine rağmen, bilinçsiz de olsa, zaman zaman kalıpcı düşüncenin etkisinde mi kalıyorlar" dedik. Ritm olmalı, akışkanlık olmalı deniyor. Niye? Bunların olmadığı parçalar da yaratamaz mıyız? Böyle düşünürsek uzun havalarımızı, kırık havalarımızı, gazellerimizi yorumlamakta güçlük çekmez miyiz? Yani bizden önce birileri çıkmış "Şöyle olmalı, bu böyle olmalı, şu parça, şu ritimde çalınır, bu parça bu makamda söylenir." Yok, "Şu enstrüman bu enstrümanla buluşmaz, şununla buluşur." vb. diye bir sürü kalıplar koymuşlar. Bunların hepsini sorguluyoruz. Bunları doğru kabul edip, buna göre düşünmemeliyiz. Küçük burjuva sanatçıların koydukları kalıpları, statüleri yıkmak gerekir. TV'deki arabesk tartışmasında Timur Selçuk, "Müzik çok sesli müziktir, tek sesli müziği babam da olsa dinlemem." diyor. Öyle bir hava yaratıyor ki, tek sesli müzik, müzik değilmiş, söylenmezmiş gibi. Hayır tek sesli de güzel türküler yapılabilir. Temiz bir sesle, duyarlı bir söyleyişle yorumlanmış bir türkü, halkımızı her zaman etkiler. Ayrıca da statüleri yaratanlara göre, örneğin bir müzik yapıtında slogan olmaz. "İnti Hılimani" buna karşı güzel örnekler vermiş. Biz de yaratabiliriz. Kendimize güvenmeli, yaptığımızı inanarak yapmalı, özgür düşünmeliyiz. Elbette ki, müzik biliminin temel kurallarını altüst edelim falan demiyoruz. Küçük burjuva sanatçıların koydukları statüleri altüst edelim diyoruz. Bizden öncekilerin ve de şimdi bizim dışımızda müzik yapanların yaptığı doğru şeyler de var. Onları mutlaka almalıyız. Söylediklerimizden bu kesimlerin eleştirilerini tümüyle gözardı edelim dediğimiz anlaşılmasın ama Güneş'teki röportajda da sizin belirttiğiniz gibi bizim yüzümüz esas olarak halka dönük olmalı. Bu anlamda deneme kasetini Livaneli'ye de götürürüz ama esas olarak halkın, ilişkide bulunduğumuz kitlelerin, derneklerin gecelerine gelenlerin vb. eleştirilerine*

önem veririz. (Bunu derken halk ne istiyorsa onu yapalım gibi bir anlayışı savunmadığımızı da belirtelim) Mutlaka yararlı ve zenginleştirici düşünceler çıkacaktır.

"Dönen Dönsün "ün yorumuna ilişkin görüş farklılığımız daha belirgin. Sizin benimsediğiniz Livaneli'nin yorumu, bize göre yumuşak. Sözlerdeki kararlılığı anlatmıyor. Ezgide, "Madem girmişiz bu yola, ne yapalım dönmeyiz"e denk düşen yarı gönüllü, yarı hüzünlü bir hava var. Halbuki inançla, bilinçle seçilmiş bir yolda sonuna kadar yürüme kararlılığı, dönenlere bir öfke olmalı diyoruz. Bizim gönderdiğimiz biçimi bunu daha iyi anlatıyor. Sizin, bizim gönderdiğimiz yorumu ciddiye almayıp (üzerinde çalışma anlamında) Livaneli'nin yumuşak yorumunu benimsemeniz bize ilginç geldi. Kasete koymamış olmanıza karşın bu konu üzerinde fazlaca durmamızın nedeni bu oldu.

Müziğimizde içerik-söz nasıl olmalıdır? Neleri işlemeliyiz? Bu gibi sorunların cevapları üzerinde daha önce de tartışmıştık. Pek farklı düşünmüyoruz. Sözün öneminin, ekmekten aşka kadar her konuyu işleyip, dünya görüşümüz doğrultusunda halka birşeyler anlatmak gerektiğinin bilincindeyiz. Basit, somut ama şiirsel yönü güçlü sözlerle günümüz insanının her türlü sorununu, çelişkisini işleyebiliriz. Bu konuda sıkıntılarımızın olduğunu biliyoruz. Çözüm nedir? Bu soruya cevap ararken, aklımıza şunlar geliyor: Söz yazmada iç üretkenlik sağlamak gerekir. Yetenekleri olan arkadaşları zorlamak gerek. Sonra bizim çevrede yazabilen insanları bulup çıkarıp sıkı bir iletişimle sizin ihtiyaçlarınız doğrultusunda yönlendirmek, çalıştırmak gerek. Çünkü hazır şiirler herşeyi istediğimiz gibi anlatmıyor. Genellikle de biçimi besteye uygun olmuyor. Sonra çıkmış belli başlı şiir kitaplarını ciddi bir şekilde tarayıp, seçip, şarkı sözü şeklinde düzenleme faaliyetini hayata geçirebilirsiniz. Bunu yaptığınızı biliyoruz ama işbölümü yapıp daha kapsamlı hale getirebilirsiniz. Sonra, Nazım sonsuz bir kaynak sanırsınız. Bestelenmesi oldukça güç Nazım'ın. Şiirleri de öyle fazla kesip biçmeye gelmiyor. Örneğin bu sürece çok uygun düşen "Yaşamaya Dair" ve "Kerem Gibi"yi (bunun bugüne kadar yapılan besteleri başarısızdır) bestelemeniz çok güzel olur.

Geçenlerde Theodorakis'in ünlü "Epitaf"ının bir bölümünü, tesadüfen dinledik. İç savaşı anlatıyor, senfonik bir müzik. Gerçekten çok etkileyici. Yedi milyon satmış. Havana Radyosu'nun açılış müziği olmuş.

50 *Doğudan batıya, dünyanın dörtbir yanında sevilmiş, dinleniyormuş. Biz de örneğin 75-80 dönemindeki destansı mücadelemizi anlatamaz mıyız? Tabii kendi motiflerimizle. Ya da, 12 Eylül sonrası süreçteki direnişleri. Ayrıca, bu iki süreçte tek tek ele alınıp incelenebilecek, bes-telenebilecek yüzlerce olay var. Oportünistler, revizyonistler, 75-80 arasındaki anti-faşist mücadeleyi küçümsemeye, mahkum etmeye çalışıyorlar. O mücadeleyi omuzlayan insanları, teorisi sığ, çoluk-çocuk vs. gibi söylemlerle küçümsemeye, o dönemi adeta unutturmaya çalışıyorlar. Biz ise aksine o döneme sahip çıkmalıyız.*

"Gençlik Dünyası"nın son sayısında "Berivan" kasetinin değerlendirilmesi var. Belki okumuşsunuzdur. Usulen söylediği birkaç olumlu şeyden sonra, kaseti birincisi gibi özgün olmamakla, sizi slogancılıkla eleştiriyor ve "Biz Halkız Yeniden Doğarız Ölümünde" dizelerini, "Biz Neruda'nın biliyorduk, meğerse Tuncay Akdoğan'ınmış" diyerek alayla eleştiriyor. Her konuda bizim açığımız, yanlışımızı kollayan bu çevreler, en küçük hatamızın üstüne böyle atlıyorlar. Bunun bilinciyle, yaptığımız her işte özenli ve titiz olmalıyız.

Bir de, sözlerin nasıl olması gerektiği konusunda unuttuğumuz bir şeyi ekleyelim. Orhan Gencebay bir röportajında diyor ki, "Ben halkın kendi deyişlerini kullandım. Onlar, örneğin, 'hatasız kul olmaz' demiş ben 'hatamla sev beni' deyip devam ettim ve tuttu." diyor. Bu bizim açımızdan da önemli. Halk arasında bizim de kullanabileceğimiz içerik olarak anlamlı birçok özdeyiş var. Özellikle de nakaratlarda vs. kullanabiliriz diyoruz.

Son olarak dinleme olanağı bulduğumuz Ankara konseri (Efkan ve Tuncay'ın gözaltına alındığı dönemde) kasetleri üzerine düşüncelerimizi söyleyelim. Kasete yansıdığı kadarıyla bize biraz durgun, biraz fazlaca donuk bir hava var gibi geldi. Tam bilmiyoruz ama salona, atmosfere hakim olma, yönlendirme, dinleyiciyle iletişim kurma, kolektif bir müzik şenliğine dönüştürme konularında eksikleriniz var gibi geliyor bize. Konser boyunca bir sunucu adeta utangaç bir sesle parçalar hakkında kısa bilgiler veriyor ve üzerinde fazla düşünülmemiş olduğu belli olan (çünkü söylenen bazı şeyler tartışılır bizce) doğaçlamadan konuşuyor. Dinleyici "Venceremos" ve "1 Mayıs" isteklerinde, bir de "Le Hanım"da canlılık gösteriyor.

Öncelikle solistler daha canlı, daha hareketli olabilirler. Efkan

yetersiz de olsa birşeyler yapmaya çalışıyor. Ama İlkay parçaları seslendirmenin dışında hiçbirşey yapmıyor gibi. Halbuki özellikle İlkay'ın canlı, hareketli, yönlendirici olması gerekir. İlkay, "Benim yapım buna uygun değil." diyor galiba. İtiraz ediyoruz. "Biz herşeyi yapacağız" diyor, buna inanıyor ve kendimize güveniyorsak, gerektiğinde değişebiliriz. İlkay da değişebilir, öyle değil mi? Ayrıca kaldı ki konserlerinize gelen insanlar pek yabancı sayılmazlar. Her türlü hareketliliğe, coşkuya açıktır. Gerçi bunları sizde düşünmüşsünüzdür. Neler yapılabileceğine ilişkin şu tür düşünceler geliyor aklımıza. Sahneye çıkışının ve ayrılışının özgünlüğü olabilir. Sahneye bir parçanızı söyleyerek teker teker ya da hep beraber girebilirsiniz. Kendinize özgü selamlama yönteminiz olabilir. Ortak sahne elbiseniz olabilir. Sunuculuğu bir kişi değil de ağırlık solistlerde olmak üzere kolektif yapabilirsiniz. Söyleyeceğiniz parçayla ilgili önceden düşünülmüş, kısa öz ve şiirsel konuşmalar yapabilir, şiir okuyabilirsiniz (Haziran'da Ölmek Zor'dan önce İlkay'ın okuduğu kısa şiir örneğinde olduğu gibi). Hatta bazı mizansenler bile canlandırılabilir. Dinleyicileri katma, beraber söyleme (en azından nakaratları) konusunda yöntemler geliştirilebilir. Sonra parçaların içeriğine uygun slaytları sahneye yansıtarak, etkiyleyiciliğinizi arttırabilir, konserlerinize bir orjinalite katabilirsiniz. Dışarıdaki nabızı siz daha iyi biliyorsunuz. Yaratıcı bir şekilde düşündüğünüzde daha bir çok özgün şeyler yakalayabilirsiniz. Yani, biz müziğimizle, konserlerimizle, yaşamdaki militan devrimci sanatçı tavrımızla özgün, yeni bir örnek sergilemeliyiz. Yani insanlar, "Bu müzik, Grup Yorum'un müziğidir.", "Böyle konserleri Grup Yorum verir.", "bu duyarlılığı ancak Grup Yorum gösterebilir", "bu protesto hareketini Grup Yorum yapmıştır" diyebilmelidir.

Bir de şu, bugüne kadar kullandığımız "ulusal müzik" kavramına ilişkin bir kaç şey söyleyelim. Biz bu kavramı, Türk ve Kürt uluslarının müziği anlamında kullanıyorduk. Yani bu kavramı kullanırken kafamızda sadece Türk ulusunun müziği yoktu. Günümüzde artık bu kavram durumu yeterince anlatmıyor. Aynı zamanda Kürt milliyetçilerinin bazı demagojik yaklaşımlarına açık bir zemin yaratıyor. Bu anlamda ulusal kültür, ulusal müzik değil de Türk ve Kürt uluslarının kültürü ve müziği demek daha doğru olacaktır. Bu arada bizim Kürt ulusal müziği yaratmak, geliştirmek gibi bir sorumluluğumuz var. Bunu da

52 *unutmamalıyız. Bunu da biz yapacağız, başkası değil. Bununla ilgili de kafa yormak, neler yapılabileceğini ciddi düşünmek gerekir. Bu anlamda ulusal baskının ve asimilasyonun gündemde olduğu koşullarda Kürt ezgilerine, Türkçe sözler yazıp söylemek ne kadar doğru olur, tartışılır. Objektif olarak asimilasyona hizmet etmez mi diye düşünmek gerekir. Hem Kürtçesini hem de Türkçesini söylediğimiz koşulda, anlayışla karşılanabilir.*

Sonuç olarak, müziğimizde Kürt halkına kendi dilinde seslenme diye bir sorumluluğumuz var. Bunu nasıl başaracağız, düşünmeliyiz.

Evet, nihayet mektubun sonuna geldik. Kısa ve öz anlatabileceğimizi düşünüyorduk. Ama görüyorsunuz, konuşmaya bir başladık mı kolay kolay susmak bilmiyoruz. Biraz uzun ve daldan dala oldu ama aşağı yukarı size söylemek istediklerimizin hepsini söyledik. Şimdi sıra sizde. Eleştiri ve önerilerimizin bir tartışma platformu olacağına ve tartışmamızın zenginlik yaratacağına inanıyoruz.

Son olarak, yazımızın içinde de altını çizmeye çalıştığımız bir noktayı tekrar vurgulamak istiyoruz.

Bu işi biz yapacağız! Buna inanalım ve kendimize güvenelim! Sanatın, devrimci mücadeledeki önemi açık. Hele yukarıda da söylediğimiz gibi; hiçbir yasa, yasak, sınır tanımayan müziğin gücü hiç tartışılmaz. (İnsanların dillerindeki türküyü yasaklayacak hiçbir güç yoktur!) İşte, biz de, halkın yaşamına girecek böyle bir devrimci müziği yaratmakla sorumluyuz. Daha azimli, daha hırslı ve daha coşkulu olmalıyız. Yaptığınız şeyleri yeterli görmemelisiniz. Elbette doğru, güzel şeyler yapıyorsunuz ama daha iyisini yapabilecek kapasitedesiniz. Büyük düşünmelisiniz. Yanlış yapmaktan korkmamalısınız. Statüler ancak böyle yıkılabilir.

Bütün bunları yapacağınıza olan inancımızla başarılar diler, selam ve sevgilerimizi iletiriz.

KOLEKTİF

Sağmalcılar Özel Tip Cezaevi, (Şubat 1989)

"TÜRKÜLERLE" ve DÜZEN BAĞLARI

METİN CEZAEVİNDEYKEN, yeni bir kaset düşüncesi ortaya çıkıyor, Yorum yeniden ürettiği türkülerin yanında, geleneksel halk müziğinin gelişmeye açık öğeler taşıyan türkülerini de katmak istiyor repertuarına. Daha geniş kitlelere seslenme çabası bu aynı zamanda. Binlerce türkünün arasından nitelikli olanı seçmek uzun araştırmaları gerektiriyor.

O güne değin, iki kaset çalışması ve sayısız konser gerçekleştiren Yorum elemanlarının çoğu öğrenci veya bir ek işleri var. Bu konum, Yorum çalışmalarını aksatıyor elbet. Yorum ek iş oluyor bazen.

Yorum, iç ilişkilerine hakim olmaya başlamış, Yorumcular'ın ortak siyasi düşünceleri netleşmiş olsa da, "Türkülerle" kaseti çalışmaları boyunca da yoğun tartışmalar yaşanıyor. Tuncay, "Türkülerle" kasetini sıradanlaştırarak, televizyon, radyo gibi yayın organlarında kolayca yayınlanabilecek bir konuma getirmek istiyor.

"İnce Memed", "Çatal Çam" gibi siyasi içeriği olan türkülerle, "Omuzdan Tutun Beni", "Le Hanım" gibi halay türküleriyle, Azeri türküsü "Seni Men Yaman Sevirem" ve aşk türküsü "Başına Döndüğüm" parçalarıyla biçimlendi "Türkülerle" kaseti.

'89 Şubat'ında kaset, daha geniş bir kitleye seslenebilme amacıyla TRT'ye gönderildi. Parçaların tümünün denetime takılması, Yorum için düş kırıklığı getirmiyor. Biliyorlar, türkülerin değil, Yorum adının denetimden geçmediğini.

Geleneksel türküler, batı müziği ve halk müziği enstrümanlarıyla

54 kaynaştırarak değişik partiyonlarla, yeni bir düzenleme biçimi deniyor Yorum.

Özellikle İlkey'in sesi, türkülerin sıcaklığını tam olarak yansıtmassa da zengin bir biçimde, çoksesli olarak düzenlenen türküler beğeni topluyor.

Türküler kasetine, bir ara çalışma olarak bakan Yorum daha geniş kitlelere ulaşmayı başarıyor. Fakat, "Sıyrılıp Gelen" ve "Berivan"la doruğa tırmanan Yorum'un içerik açısından bu kasetlerin çok uzağına düşmesi, devrimcileri düş kırıklığına uğrattıyor. Daha nitelikli türküler seçilebilirdi düşüncesindeki Yorumcular'sa, daha kaset çalışmalarının başındayken biliyorlar "Sıyrılıp Gelen" ve "Berivan"daki içeriği yakalayamayacaklarını.

Kasetin yarattığı düş kırıklığına karşın böyle bir çalışma yapmaydık diye düşünmüyor Yorum. Mücadelenin yarattığı değerlerle örtüşen ve daha önceki üç kaseti aşacak düzeyde, yeni bir kaset yapabileceklerine inanıyorlar.

Müzik çalışmalarını mücadelenin bir parçası olarak değerlendiren müzisyenler tüm zamanlarını Yorum'a vermek gerektiğinin bilinciyle düzenle bağlarını sorguluyorlar. Biliyorlar; düzenle olan bağları arttıkça mücadeleden uzaklaşacaklarını. Öğrenci olan, okulunu; çalışan, işini bırakıyor. İnsanın düzenle bağları iş ve okulla sınırlı değil üstelik. Duygusal ilişkiler, evlilik ilişkileri de bunun içinde. Bunları çözümlemekse, diğerleri kadar kolay değil. Duygusal ilişkide olduğunuz insanla düşüncelerinizi paylaşmak ve bütünleşmek zorundasınız. Paylaşılmadığındaysa, ikilemler yaşıyor.

Yaşanan süreç netleşmiş, örgütlü sanatçılığı dayatıyor. Bir yanıyla devrimci, bir yanıyla düzene bağlı sanatçıyı değil. İlişkileri, grubun anlayışını sağa çekme çabaları; uzlaşmacı, reformist tavrı, popülizmi ve ticari kaygıları nedeniyle öteden beri eleştirilen ve devrimci anlayışa çağrılan Tuncay, eleştirilerden bunalıp, ayrılmak istiyor Yorum'dan.

Yorum'un, kendisini geliştiremediğini söyleyerek, bunu devrimciliği bırakmasına dayanak yapıyor. Nedeni ne olursa olsun, yanlışlarını düzeltip, eksiklerini gidererek mücadeleye daha sıkı sarılmak yerine, yoldaşlarını yalnız bırakmayı, devrimci bir tavır olarak görmeyen

Yorum, özeleştiriyeye çağırıyor Tuncay'ı. Özeleştiriyeyi vermeyen Tuncay, gruptan atılıyor. "Türkülerle" kasetinin, '89 Mart'ında çıkmasından sonra, OKM ile dayanışma için Nisan ayında Açık Hava Tiyatrosu'nda yapılan şenlik, Tuncay'ın katıldığı son konser oluyor.

Siyasi netleşmesini tamamladığını herkesten önce söylemesine rağmen, Tuncay'la olan feodal ilişkilerinden etkilenen İlkay da benzer eleştirilerle bir süre sonra ayrılıyor.

Politik söylemi sürdürüp; örgütlü, politik eylem içinde olmamayı, mücadeleden kopma olarak değerlendiriyor Yorum. Bu kopuşların tümü, bireylerin malı olmaktan çıkan Yorum'u etkilemiyor artık.

Ortaköy Halk Sahnesi'nin temellerinin atıldığı günlerde, Yorum da kendisi için önemli olan gitar ve saz kurslarını başlatıyor.

Büyümelii Yorum... Dünün direncini, bugüne; bugünün direncini, yarına taşımalı. Sevda ve kavga türkülleri söylemeli o en büyük güne. Üç ay süren kursun yanında, Yorum Korosu çalışmaları da başlıyor. Bu koro, yeni insanların politikleştirildiği, Yorum'un, ilkelerini özümseyen ve onu daha ileri taşımayı amaçlayan sanatçılar kazandırıyor Yorum'a.

Taner, Sumru, Aylin ve Akın bu koronun içinden yürüyüp geliyor.

Hemşireler Gecesi'ne bir türkülle katılan Selma'yı tanıyan Yorum, aday olarak görüyor onu ve Yorum'a katılmaya çağırıyor. O güne değin hemşirelik yapan Selma da katılıyor Yorum'un uzun yürüyüşüne. Bu arada Hilmi de Yorum'u uzaktan uzağa izleyen, mücadelesine saygı duyan biri. Gelip tanıyor Yorum'la. Kendisinin de böyle bir mücadeleye omuz vermek istediğini söylüyor; o da katılıyor Yorum'a.

1989 Mart'ında, Trakya Üniversitesi Öğrenci Derneği'nin yararına Edirne'de düzenlenen konserde; "1 Mayıs" ve "Venceremos"u söylüyor Yorum. Halaylar çekiliyor. Gençlerin düzenlediği, gençlerin çalıp söylediği ve yine gençlerce izlenen bir konser bu. Ürküyorlar gençlerin coşkusundan, sindirip susturmak istiyorlar. Yorum ve otuz öğrenci gözaltına alınıyor. Ertesi gün adliyenin önünde üçyüz kişi karşılıyor Yorum'u.

'89 1 Mayıs'ı yaklaşırken OKM, devrimci bir anlayışla 1 Mayıs'ı sahiplenebilmek için tüm kadrosuyla, 1 Mayıs'a katılmayı düşünüyor. 28 Nisan'da, yani 1 Mayıs'a iki gün kala Eskişehir konseri var Yorum'un. Konser katılım yüksek. Dayanışmayı en iyi simgeleyen halaylar çekiliyor orada da kolkola. Yorum'a, Edirne'de başlayan baskılara bir yenisi daha ekleniyor. Düşlerinde kalıyor kortej olup yollara, halay olup alanlara sığmayan emekçiler... Düşlerde kalıyor 1 Mayıs'ta "1 Mayıs" marşını söylemek. Düşlerde kalıyor 1 Mayıs. Mayıs'ın üçünde bitiyor Yorum'un gözaltı süreci. '89 1 Mayıs'ı panzerlerle, kurt köpekleriyle ve onbinlere ulaşan güvenlik güçleriyle alanların kuşatıldığı, buna karşın devrimcilerin örgütlü bir biçimde alanları zorladığı bir gün olarak düşünüyor tarihe. Bu, 1 Mayıs'ta anıtlıyor Mehmet Akif Dalcı elindeki yüreğiyle Şişhane'de.

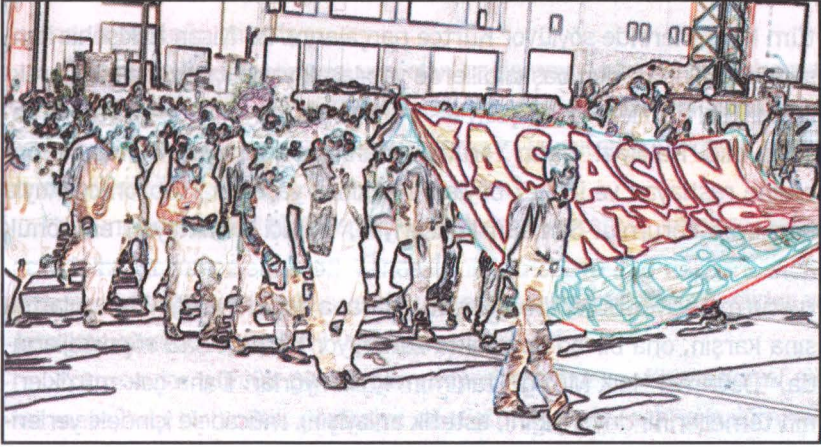
OKM, tüm kadrosuyla ve Yorum Korosu'yla gidiyor 1 Mayıs'a. Gözaltına alınanlar arasında OKM'liler de var. O güne değin mücadeleyi tanıyamamış birçok insan mücadelenin içinde buluyor kendini. 1 Mayıs'la birlikte, kültür merkezi'nde ve Yorum Korosu'ndaki ilişkiler ve tartışmalar daha da politikleşiyor.

Yorum'un, Karadeniz Ereğli'de verdiği konser bir ölçüde yeni Yorumcular için ısınma koşusu. Sahneye çıkıp türkü söylemiyorlar ama Yorum'un deneyimlerinden yararlanıyorlar orada.

Mehmet Akif Dalcı'yı Anma Gecesi'nde Yorum artık yeni kadrolarla beslenmiş on kişilik güçlü bir grup... Ejder, Serdar, Kemal, Metin, Aylin, Sumru, Akın, Taner, Selma ve Hilmi... Efkân aynı kültürü ve devrimci ilkeleri paylaşa da sahneye çıkmıyor Yorum'la. Dışarıdan zaman zaman destek oluyor.

Yorum bu güçlü kadroyla bir dizi konser maratonuna çıkıyor. Ümraniye Kültür Araştırma Derneği'nin açılışı, 12 Haziran'da Kartal Eğitim Derneği, 18 Haziran Bursa konseri, 24-25 Haziran İzmir Konseri, 2 Temmuz TAYAD pikniği ve aynı gün Kadıköy Belediyesi'nin iskelede düzenlediği ve beş bin kişinin izlediği konser.

Kadıköy İskelesi konserini, Gebze Belediyesi'nin geleneksel festivaline katılım izliyor. Sınavı olan Ejder, İstanbul'da kalırken dokuz Yorumcu

Adana ve Mersin konseri için yola çıkıyor.

Mersin konseri, Yorum için önemli bir tarih. Birçok şey konuşulurken Mersin konserinden önce veya sonra diye anılıyor. Bu konserden önce bir çok kez gözaltı yaşayan, bir elemanı bir ay kadar tutuklu kalan Yorum, Ejder'in dışındaki tüm elemanlarıyla Mersin'de iki ay tutuklu kalacak... Mersin konseri öncesinde seksenlerin karanlığını "Sıyrılıp Gelen"le kırma çabası, "Berivan"la mücadeleyi yükseltenleri anlatan, "Türkülerle"yle halk müziğinin kaynağını arayan Yorum, artık fabrikadaki işçinin, memurun, konfeksiyoncu kızın duygularını dillendirmek istiyor. Teknik aksaklıklar oluyor konserlerde. Kitleler hoşgörüyü bakıyor, kendilerinden sayıyorlar Yorum'u. Yeni beklentileri de var. Yorum, köyden kente göç eden yığınların fotoğrafını çekti diyor "İnsan Pazarı" parçasıyla. Kitlelerin beklentileri, konser repertuarlarına kattıkları bu parçayla cevap buluyor.

Yorum da sahipleniyor dinleyicilerini. İzmir konseri, Manisa Devrimci Gençlik'in açlık grevine denk düşüyor.

"Konser sonrası, açlık greviyle dayanışmak için Manisa'ya hareket ediyoruz. Şehir girişinde başlayan engelleme çabaları Manisa'da resmi olmayan bir gözaltıya dönüşüyor. Her birimizin başına dikilen polis, tuvalete giderken bile, yalnız bırakmıyor bizi. Amaç Yorumcular'ı tedirgin etmek ve bir an önce Manisa'dan uzaklaştırmak. Manisa'dan ayrıldıktan sonra, açlık grevinin dağıldığını, öğrencilerin gözaltına alındığını öğreniyoruz."

SHP'nin şenliğinde ilk kez Kürtçe söyleyen Yorum, bundan sonra

58 tüm konserlerinde söylüyor Kürtçe parçalarını. 28 Nisan Eskişehir konserinde, "Türkçe'den başka dillerde yapılacak yayın için izin alma gerekliliğini ihlal ettikleri" gerekçesiyle soruşturma açılıyor. Düzenin kendi yasaları bile "Haklıyız" diyen Yorum'u mahkum edemiyor. Bu konser öncesine rastlayan ve ilk kez böyle bir etkinlik yaşayan Trabzon coşkuyula karşılıyor Yorum'u. Samsun konseriyse, izleyici bulamayan en sönük konserlerden biri. Orada da bir yıl sonra beraatle sonuçlanacak bir soruşturma açıyor DGM. İlk üç kaseti çıkarana değin müziğini tanımlamasına karşın, ona bir ad koymakta zorlanıyor Yorum. Bazı röportajlarında, "Devrimci Halk Müziği" tanımını kullanıyorlar. Daha çok müziklerinin temellerini, duyarlılığını, estetik anlayışını, mücadele içindeki yerlerini anlatıyorlar genel hatlarıyla.

"Türkülerle" kasetiyle başlıyor "Çağdaş Halk Müziği" tanımı. Bu tanımı kullanıyorlar ama kendilerini anlatmada eksik kaldığına inanıyorlar. Yine bu üç kasete kadar üretimlerini deneysel birikim ve duyarlılıklarıyla sürdüren Yorumcular, Mersin konseri öncesinde, bir yandan kuramsal eksikliklerini gidermeye çalışırken, bir yandan da, kendi dışındaki sanatçıları tanımaya ve üretimlerini araştırmaya başlıyorlar.

"Ülkemizi gezerek, yeni türküler derlemeyi ve arşivlemeyi hedeflerimiz arasına koymamıza karşın, bunu başaramıyoruz. Konser için gittiğimiz yerlerde ancak yerel motifler yakalayabiliyoruz. Diyarbakır'da bir düğünde duyduğumuz "Ki zava" bunlardan biri."

Teorik ve teknik yönlerinin yetersizliğine inanan Yorumcular, ilgili ilgisiz herşeyi öğrenmektense, pratiğe dönük bir çalışmayla halk müziğindeki türkülerini solfej olarak yazıyorlar. Bu çalışmalara aynı zamanda konservatuar öğrencisi olan grup elemanı Kemal yardımcı oluyor. "Sasa Horonu" bu solfej çalışmaları sırasında işlenen bir halk ezgisi.

Akademik eğitimi olmayan Yorumcular, bazı egzersizleri sürekli çalışarak enstrüman kullanımındaki eksiklikleri giderme çabasındalar. Armonik ve melodik olarak enstrümanları kullanım, yerel ve batı müziği enstrümanlarını birleştirmede sağlanan başarı, pratiğin ve emeğin ürünü.

Akademik açıdan, Yorum'dan daha birikimli gruplar, devrimci bir anlayışı benimseyip kolektivizmi yaşama geçiremediklerinden, Yorum gibi sıcak ezgiler çıkaramıyor. Çıkar ilişkilerinin belirlediği birliktelikler

zamanla bölünüp çatırdıyor.

“Halk müziğinde belirleyici yeri olan bağlamayı, yeterince kullanamadığımız kanısındayız. Bestelerimize uygun partiyonlar yakalamamıza karşın, bağlamanın yerel özelliklerini daha iyi yansıtabilir ve daha yaratıcı olabilirdik.”

Yorum bestelediği türkülerini önce konserleriyle taşıyor kitlelere. Fakat çok az konserinde iyi bir ses düzeniyle seslenebilmiş. Yine de konserler marşlar ve halaylarla coşkunun doruğunda sonlanıyor. Yorum, şiirler ve kısa konuşmalarla gündemi yakalıyor.

Yorumcular günlük giysileriyle çıkıyorlar sahneye. Konserlerini şiir ve mesajlarla bir politik gösteriye dönüştürseler de, sahne hakimiyeti konusunda yetersizler. Sahnede basitliğe kaçma endişesi, sıkılgan kılıyor onları. İzleyiciyle bağ kurulması gerektiğine inansalar da, cesaretli davranamıyorlar.

Grubun her elemanı sahnenin bir parçası konumuna getirilemiyor çoğu kez. Bir dönem sunuşun sürekli Tuncay'da olması, onun popülist yanlarını körüklerken, diğerlerinden de daha öne çıkmasını getiriyor.

'89 Nisan'ındaki Açık Hava Konseri, sahne giysileriyle çıkılan ilk konser.

Bütün bunları yeterli görmüyor Yorum. Dialarla, kısa metrajlı filmlerle veya tiyatro grubunun pandomimleriyle desteklemeyi düşünüyor konserlerini, fakat düşüncede kalıyor çok uzun süre. Ancak birkaç konserde geçirebiliyorlar yaşama.

Yorum, gittiği yerin insanlarıyla kaynaşabilmeyi, oranın kendine özgü sorunlarını öğrenmeyi amaçlıyor. Mücadelenin görevlerini tartışıyor. Türkülerini söyleyip otele çekilmeyi yeğlemiyor bu nedenle. Konuşu oluyor dinleyenlerin, söyleşiler yapıyor.

Yakın geçmişte Yılmaz Güney'in filmleri, nasıl değiştirip dönüştürmüşse, Yorum'un müziği de motive ediyor insanları.

Yorum'un daha çok gençlik grubu olarak tanınması ise, gençliğin kiteselleşmesinde, kendini ifade biçiminde önemli yeri olan "gençlik şenlikleri"nde yer alması. Yorum için gençlik çok önemli elbette. Fakat amaç sadece gençliğe seslenmek değil.

BİR AÇIK GÖRÜŞ

Devrimciler yıllar boyu tutsak kalsalar bile, her zaman dışarıyla birlikte yaşadılar. "Her şey bitti, yok ettik" denilen karanlık dönemlerde bile, karanfiller, büyütebilmek için meydanların uğultusunu, dağların rüzgarını da taşıdılar duvarların ardına. Tek başlarına kaldılar kör hücrelerde ama yalnız olmadıklarını hiç unutmadılar.

Yedikleri yemekte, içtikleri suda, soluk alışlarında, sohbetlerinde dışarı vardı hep. Dışarıdan gelen her haberle yürekleri kabına sığmaz. Ayları bulan hazırlıklar yaparlar; kavgalarının insanlarının, öğretmeni, öğrencisi, yoldaşı olacakları her açık görüş için.

30 Ağustos 1990 açık görüşü 1 Eylül'de gerçekleşiyordu. Günlerden Cumartesi'ydi.

"O gün, çitlerden, bariyerlerden; o gün uzun bekleyişlerden, kimlik kontrollerinden, aramalardan geçtik. O gün; duvarları, parmaklıkları, kapıları, kilitleri, sürgüleri aştık ve uzun bir çukura ulaştık. Sanki küçük bir Türkiye'ydi havalandırma çukuru. Gecekondularından, üniversitelerden; işçiler, memurlar, öğrenciler, analar, bacılar, gençler gelmişti. Sağımız, solumuz renk cümbüşüydü. Kucaklaşan insanlar, sarmalanan eller, gülen gözler... Onlarla; en zor koşullarda bile geleceğin sevinçli dünyasının tuğlalarını pişiren devrimci tutsaklarla birlikte olacaktık. Meraklı, çekingen, heyecanlıydık. Yanyana oturacaktık; omuzları omuzumuza, dizleri dizlerimize dokunacaktı.

Mavi kefenleri giymeyen tutsakların kış falakasına yatırıldığı, slogan atarken üstüne çullanıldığı, coplanarak sürüklendiği koridorlarda volta atmak... Ağır sürgülerin arkasında yumruklaya yumruklaya tanıklığa zorlanan soğuk demirlere yaslanmak; mazgallara tutunmak, ranzalar da oturmak, uzanmak... Onlar yüreklerini ikram ettiler bize; büyülmüş bir ortama sürüklendik ısıtılmış gözlerle.

Ziyarete geleceğimizi bilmiyorlardı. Sürpriz yapmak istemiştik. Onlar da sürprizlerle karşıladılar. Kısa tiyatro oyunları, halkoyunları oynadılar havalandırmada. Sıra zevkle hazırladığımız konsere, beraber tükü söylemeye gelmişti. Hapishane enstrümanlarını Yorum'a layık görmüyorlardı. En iyisini sunmak kaygısı içindeydiler. Bir tutsak "davulla"

eşlik ediyordu türkülerimize. Su bidonu ve röntgen filmlerinden yapılmış davulun sesinden öylesine etkilendik ki, herhalde hiçbir insan hiçbir enstrümana o denli saygıyla bakmamış, hiçbir enstrümanı bizim onu dinlediğimiz kadar sevgiyle dinlememiştir. Masalardan oluşan platformun üzerinde, dostların arasındaydık ama ayaklarımız titriyordu.

Hapishane idaresi, o gün açık görüşü saat 17.00'de bitirmek istedi. Devrimci önderlerin bir bölümü özgürlük eylemlerini başarıyla sonuçlandırmış olduğu için yeni firarlardan korkuyorlardı. Çok sıkı bir denetim vardı. Saat 20.00'ye kadar birlikte olmak istiyorduk; idarenin kararına itiraz ettik. İdare ise inatlaşıp gece 01.00'e kadar bizi içeride tuttu. Böylece, o mutlu gün yarı geceye kadar devam etmiş oldu. Bütün devrimci tutsaklarla birlikte, göğüslerimizin hançeresini yırtacak kadar coşkuyla söyledik türkülerimizi geceye karşı. Saat 01.00'e doğru bir tören havası içinde devrimci hareketin marşını söyleyerek uğurladılar bizi."

Grup Yorum, devrimci tutsaklardan oluşan koronun ve açık görüş konserinin yarattığı morali dışarıdaki direniş mevzilerine taşımayı bilmiştir.

Yorum, konser yerine gittiğinde konserin emniyetçe yasaklandığını, aynı gün, geceyi düzenleyen Likat-İş Sendikası'na bildirim yapıldığını öğreniyor. Gereksiz olsa bile yasaklamanın en az yirmidört saat önceden bildirilmesi gerekli. Hak alma mücadelesinin filizlenmeye başladığı bu dönemde, sanatçılar da hak gasplarına karşı tavır almalıydı. İktidarın kendi yasalarını çiğnemesi karşısında Yorum sessiz kalamazdı.

Yasaklamayı protesto etmek için Yorum'un dokuz elemanı; Metin, Kemal, Serdar, Akın, Taner, Hilmi, Sumru, Aylin ve Selma konser salonunun önünde "Güleycan"ı söylemeye başlıyor.

Önce bir sivil polis müdahale ediyor. Uzaklaştırmak istiyor Yorum'u oradan. Ardından "çevikleri" çağırıp "Götürün bunları!" emrini veriyor.

Tehlikeyi sezinleyen deniz yıldızı nasıl toplayıverirse tüm kollarını bedeninde, Yorum da öylece kenetleniveriyor birbirine. Koparmak istiyorlar Yorum'un her bir kolunu. Çekiştirip vuruyorlar, sürüyüp götürüyorlar kopardıklarını. Yorumcular'sa "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek!" diye bağırıyor tüm kollarıyla. Bu sloganla bindiriliyorlar ekip otosuna. Ekip otosundan, siyasi şubenin hücrelerine gidene değin sürüyor vurup sövmeleri.

Yorum dinleyicileri de şaşkın. Beklemiyorlar böyle bir şeyi. "Güleycan"a eşlik ediyorlar önce. İzleyicilerden biri de alınıyor Yorum'la.

Hücrelerin önünde "Yorum'un sorumlusu kim?" diye soruyorlar. "Yorum'un sorumlusu yok, hepimiz aynı oranda sorumluyuz." diyor Yorumcular. İlk konuşan Metin. Onun sorumlu olabileceği ağır basıyor. İlk sorgu da Metin'e.

Dışkıların bile olduğu pis hücrelerde Metin'in dövülüşünün seslerini dinliyorlar yarım saat kadar. Gece yarısından sonraysa, birer birer çıkarılıyorlar sorguya. Açlık grevine başlıyorlar.

"Geçen sene sizi engellemiştik, yetmedi mi, neden bu kadar ısrarlısınız? Geçen sene başka insanlar da vardı aranızda, onlara ne oldu? Bu slogan, Dev-Sol'un sloganı, niye bu sloganı attınız?.."

Yer yer dayak, yer yer onur kırıcı davranışların arasında, bu gibi sorularla karşılaşılıyor Yorumcular. Sabah dokuzda başlayan ikinci sorgu

daha çok korkutmaya yönelik: "Bir daha Mersin'e gelerseniz havaya uçuracağız sizi, Mersin'e sokmayacağız. Eğer slogan atmasaydınız birkaç saat tutup bırakacaktık, ama şimdi çıkamayacaksınız..."

Parmak izi alınması, fotoğraf çekilmesi gibi rutin işlemlerden sonra, savcılığa çıkarılmayı bekliyor Yorum. İşlemlerse ağır gidiyor biraz. Akşam, saat 19:00-22:00 civarında, ortalıktan el ayak çekilmeye başladığında çıkıyorlar savcılığa.

Yorum'un, tüm açıklamalarına rağmen, savcı pek dinlemiyor onları. Dinleyicilerin arasından alınan bir kişi serbest bırakılırken, dokuz Yorumcu tutuklanıyor.

Enstrümanlarıyla birlikte tutuklanıp, Mersin E Tipi Hapishanesi'ne gelen Yorum'u, ilkin eğitim yapan askerler karşılıyor. Askerlerin şaşkın bakışları arasında giriyorlar cezaevine. Hapishanenin kapı altı denen bölümünde ikiye ayırıyorlar Yorum'u: Erkek Yorumcular ve bayan Yorumcular... Erkeklerin, saçları kesiliyor; iç çamaşırlarına varıncaya kadar aranıyorlar. Enstrümanlarına ve çantalarına el konuyor.

Yorum daha önce birçok gözaltı yaşamasına karşın Metin'in dışında cezaevi deneyimleri yok. Askerler ve gardiyanlar nasıl Yorumculara ve enstrümanlara şaşkın şaşkın bakıp, onların neden cezaevinde olduklarını kavrayamıyorlarsa, Yorumcular da her gördüklerine ilgiyle bakıyorlar. Cezaevinde siyasi tutsak olup olmadığını öğrenmeye çalışıyorlar. İki yıl öncesi varmış siyasi tutsaklar. Yönetim o zamandan tanıyor siyasi tutsakları. Yorumcuların nereye konacağı düşündürüyor yönetimi.

Mahkumlar da türkü söylemekle cezaevini birlikte düşünemiyorlar. Ekmek ve çay veriyorlar Yorumculara. Yemekten sonra müşahade koğuşuna götürülüyor Yorum. Her katında bir ranzanın sığabileceği on hücresi olan üç katlı bir yapı burası. Bir katını Yorumculara veriyorlar.

Yorum siyasi kimliğini korumakta kararlı. Bayan Yorumcularla görüşme ve enstrümanlarının geri verilme istemleri kabul edilmese de personel ve gardiyanlar genelde iyi davranmaya özen gösteriyor Yorumculara. Sadece başgardiyan otoriter ve sert görünüşünü bozmuyor hiç.

Tutuklu ve hükümlüleri aşağılamayı ve robotlaştırmayı amaçlayan bir sayım biçimi var cezaevlerinde. 12 Eylül'ün karanlık günlerinde bir baskı aracıydı bu sayımlar.

Sayımın yapılacağı sabah ve akşam saatlerinde koğuştaki tutuklular yanyana ip gibi dizilir. Koğuş sorumlusu en baştadır. Binlerce askerin arasından tüm insani duygularını yitirmiş olanlar seçilir bu tür yerlere gardiyan olarak. Gözlerinde kör bir kin vardır. Bir güzel de eğitimden geçirilir. "Saldırı" dediğinde saldıran, "Durl" dediğinde duran, hazırola geçen bu gardiyanlar, ellerinde coplariyle üçü, beşi birden sırayla girerler koğuşa. Kıtaları denetleyen "general"dir her biri, donuk bakışlı... General gardiyanlar koğuşa girdiklerinde, koğuş sorumlusu; "Koğuş sayıma hazırız komutanım!" diye tekmil verir. "Sağdan say!" komutundan sonra, en baştaki tutuklu "Bir!" diye bağırarak saymaya başlar. Aynı anda da başını sertçe yanındakine çevirir. Bu sayma işlemi son tutukluya kadar uzanır.

Müşahade koğuşundaki birkaç günün ardından, bir gardiyan sayım yapılacağını söyler Yorumculara. Biraz sonra tekrar gelen gardiyan: "Neden sayıma geçmediniz, gelirim kırarım kemiklerinizil" diye kükrer. Yorumcular, asker olmadıklarını, bu şekilde sayım vermeyeceklerini ve insana yakışan bir biçimde sayım almaları gerektiğini söyler başgardiyan. Yorum'un bu tavrından sonra üzerlerine yürüyor başgardiyan. Öteki tutukluların görmediği bu sayım sorunu bir prestij konusuna dönüşmeden çözümleniyor. Vazgeçiyorlar bu sertlik yanlısı tutumlarından.

Bu arada, bayan Yorumcular'a cezaevinin doğal bir uygulaması denerek bekaret kontrolü yapılmak isteniyor. Kabul etmiyor Yorumcular. Yorum'un öteki elemanları gazeteden öğreniyor bunu.

Yorumcular, adli tutuklularla aynı koğuşu paylaşmak istemiyor. Özellikle bayan Yorumcular'la adli tutuklular arasında soğuk rüzgarlar esiyor bu nedenle. Bekaret kontrolünü reddetmelerini anlayamıyorlar. Bunu nasıl yapabildiklerini soruyorlar Yorumcular'a. Soğuk rüzgarlar yavaş yavaş ılımaya başlıyor gün geçtikçe.

Müşahade koğuşunda her sabah 07:30-08:00 saatlerinde kalkan Yorumcular günlerini planlıyorlar. Kahvaltı ve gazetelerin ardından, öğle yemeğine kadar solfej çalışması yapıyorlar. Öğle yemeğinden sonra da devam ediyor bu çalışma. Akşamları çay ve sohbet...Sanat üstüne konuşmaların olduğu bu sohbetlerde, genel konuların yanında kendi durumlarının da değerlendirmesini yapıyorlar.

Bir hafta sonra hapishane müdürüne bayanlar koğuşundaki arkadaşlarıyla görüşme ve havalandırmaya çıkma taleplerini iletiyorlar. Hapishanenin belli kuralları olduğunu söylüyor müdür. Bayan Yorumcularla görüşme talebini kabul etmiyor. Ancak iki saat havalandırmaya çıkıyor ve top oynayabiliyorlar.

Solfej çalışmaları da devam ediyor. Akşamları koro halinde türküler söylüyorlar. Gardiyanlarsa meraklı gözlerle mazgallardan izliyorlar Yorum'u. Sesleri başka bölümlere ulaştığında sert uyarılar geliyor.

Dışarıdaysa kamuoyunu duyarlı kılma çabaları yaşanıyor aynı günlerde. TAYAD Başkanı Gülten Şeşen'in savcı ile görüşüp Yorum'un neden tutuklandığını öğrenme çabaları olumsuz sonuçlanıyor. Hemen her gün Yorum hakkında haberler, protesto ve dayanışma ilanları yer alıyor basında.

15 gün müşahade koğuşunda kalan Yorumcular'ın koğuşlara geçmesi gündeme geliyor. Yorumcular, gündelik gereksinimlerini karşılayabilecek ve çalışabilecekleri bir koğuşa gitmek isterken, hapishane müdürü yerleri olmadığını ve bir süre adli hükümlülerle aynı koğuştaki kalacaklarını söylüyor.

20 kadar tutuklunun olduğu bir koğuşa gelen Yorumcular, koğuştaki yan yana olan ranzalarda yatarak birbirlerinden kopmamaya ve bir bütünlük oluşturmaya özen gösteriyorlar. Adli tutuklularla ölçülü ve dikkatli bir diyalogu seçiyorlar. Kendi aralarında, bir başka koğuştaki yaşıyorlar sanki. Yemekte ve havalandırmada diyalogları oluyor ötekilerle.

Adli tutukluların birbirleriyle sürekli küfürlü konuşmalarından, sık sık kavga etmelerinden rahatsız oluyorlar. Özellikle yüz kızartıcı suçlardan hükümlü mahkumlarla aynı koğuşu paylaşmak zorunda bırakılmayı, cezaevi idaresinin bilinçli bir politikası olarak değerlendiren Yorumcular, aşağılanmış sayıyorlar kendilerini.

Yorumcuların başka bir koğuş istemleri boşlukta kalıyor. Kitap gazete ve solfej çalışmalarıyla dolduruyorlar günlerini. Daha müşahade koğuşunda başlayan ezgilerden, "Borçlusun" çıkıyor ortaya. "Cemo"nun taslak olarak doğması da bu günlerde. Akşam saatlerinde bu parçaları çalışan Yorumcular'a kulak misafiri oluyor adli tutuklular. Yorum, onlardan kendisini yalıtmadan, belli ölçülerde onların içindeymiş gibi

66 sürdürüyor çalışmalarını.

Bu çalışmalarda, plastik borudan yaptıkları kaval, permatikleri yan- yana yapıştırarak ve içlerini belli oranlarda doldurarak yaptıkları panflü- tü kullanıyorlar. Bunlardan başka bir müzik aleti olmayan Yorum, vokal seslerini kullanıyorlar daha çok. "Cemo"da vokal düzenlemelerinin yo- ğunluğunun bir nedeni de bu.

Yorum, cezaevinde komün yaşamı sürdürüyor. Paraları ve paylaşıabi- lecekleri ne varsa, herkesin gereksinimine göre ortak fondan karşılıyorlar.

Yorumcular'ın tavırları günden güne etkiliyor tutukluları. Öncelikle, Yorumcular'ın yanında birbirlerine küfür etmemeye özen gösteriyorlar. Paylaşmayı öğreniyorlar yavaş yavaş. Yastık altlarına ekmek saklamak- tan vazgeçiyorlar. Akşam yemeği ile yatma zamanı arasında yapılan sa- lata kahvaltısına katıyorlar var olanı.

Yorum'a dışarıdan gönderilen, tutuklamalarını protesto eden daya- nışma telgrafları cezaevi yönetimine takılıyor, ulaşamıyor Yorum'a. Mektuplar da seçilerek veriliyor. Kitaplara incelenecek gerekçesiyle el konuyor.

Mahkeme günü yaklaştıkça, savunmalarının yazımına hız veriyorlar. Avukat ve ziyaret görüşlerinde sürekli üzerlerinin aranması, savunma- larının mahkemeye götürülmesini engellenebileceğini düşündürüyor. Mahkeme günü kelepçeyle birbirine bağlanan Yorumcular, üzerlerinde gizleyerek geçiriyorlar savunmalarını. Bayan Yorumcularla aynı araba- da olmalarına karşın, konuşmaları yasaklanıyor.

Mahkeme binasının alt katında duruşma sıralarını beklerken, mah- keme heyetinin tutumunun, kamuoyu ilgisinin nasıl olacağının merakı içindeler.

Öğleye doğru başlayan duruşma izleyicilere kapalı. Altı gönüllü avu- kat savunuyor Yorum'u. Kimlik tespitinden sonra, daha önceki ifadele- rini kabul edip etmedikleri soruluyor. Kendi ifadeleri dışında, polisçe ek- lenen bölümleri kabul etmiyorlar. Kabul etmedikleri bu bölümde: "Biz polisler tarafından ikaz edildik, defalarca ikaz edilmemize rağmen, bu ikaza kulak asmayarak hala marş söylemeye devam ettik. Polisler 'em- niyete kadar buyurur musunuz' dedi. Biz ise hayır gelmeyeceğiz dedik. 'İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek' diye slogan attık. Polisler bizi

emniyete götürmek zorunda kaldılar" gibi gülmece öyküsünü anımsatan şeyler yazıyor.

Bir ay boyunca, ilk duruşmada serbest bırakılacaklarını düşünüyor Yorumcular. Avukatların görüşü de bu yönde. Mahkeme ise delillerde bir değişiklik olmadığı gerekçesiyle tutukluluklarının devamına karar veriyor. İkinci duruşma bir ay sonra.

Özgürlük gaspının devam kararı şaşırtıyor herkesi. Arabaya bindirilip tekrar cezaevine gönderilecekler. Mahkeme kapısından çıkarken yüzlerce insan alkışlıyor Yorum'u. El sallıyorlar...

"Türkülerimizden korkuyorlar". Mersin tutuklaması bir ders verme ve sindirme çabası. Umutlarımızı kırmak ve geri adım attırmak için ilk duruşmada serbest bırakılmıyorlar. Mahkeme salonundan çıkarken, bir fırsatını bulup bunları konuşuyoruz. Aynı günlerde Eskişehir Hapishanesi'ndeki tutsakların Aydın Hapishanesi'ne sevkleri gündeme geliyor. İki kişi ölüyor bu sevk sonrasında. Dayanışma amaçlı açlık grevleri yayılıyor tüm hapishanelere. Yorumcular da, Hapishanesi'ndeki siyasi tutsaklarla dayanışma için iki günlük açlık grevine başladıklarını söylüyorlar hapishane yönetimine. Hapishane yönetimi engellemeye çalışıyor bu eylemi. Yine müşahade koğuşuna alıyorlar Yorumcuları. "15 gün burada kalacaksınız. Sizi tek tek hücrelere kilitleyeceğiz. Eğer açlık grevinden vazgeçerseniz, hemen koğuşa dönebilirsiniz" diyorlar. Açlık grevi boyunca, yazışmak, gazete okumak, televizyon seyretmek, havalandırmaya çıkmak, kantinden alışveriş yapmak yasaklanıyor. Sigara ise paketle değil de tek tek veriliyor. Her yemek vakti, yemekleri almadıklarının tutanağı tutuluyor.

Adli tutuklular da destek veriyor bu açlık grevine. Yorum iki günlük açlık grevini bitirip koğuşa döndüğünde, adli tutuklular öğle yemeği yemiyor. Akşam yemeğinde ise Yorumcular'dan sonra başlıyorlar yemeğe.

Hapishane olur da, baskısız olur mu? Sıradan bir suçtan olsa da, birkaç gün sonra çıkacağın bilinse de, baskılara boyun eğmeyi öğreten "hoşgeldin" sopaları vardır orada. Gardiyanların falakasına yatmadan girilmez içeri. Bütün insanları robot gibi gören beyinlerin buluşudur bu. Bilmezler, birçoğuna başkaldırını öğrettiğini. Sadece siyasi tutsaklara özgü değildir, adli tutuklular da yaşar bu baskıları. Mersin

68 Hapishanesi'nde iki yıl önce yaşanan siyasi direnişlerin sonuçları adli tutuklulara da yansımış. Baskılar azalmış o zamanlar. Fakat, siyasilerin gidişinden sonra bitmiş o direnişler. Yorumcular'ın iki günlük açlık grevi, geçmişte yaşanmış direnişleri anımsatıyor adli tutuklulara. Yorumcular'a destek, kendilerine yönelik baskılara tepki aynı zamanda.

Yorum enstrümanlarıyla birlikte Mersin Hapishanesi'nde hala. Türküleri tutuklayıp, halayları durdurdıklarını sananlara karşı, dışarıda yeni bir Yorum doğuyor. Sınav nedeniyle, Mersin'e gitmediği için tutuklanmayan Ejder'e, Efkan da katılıyor. Daha önce, Yorum'dan ayrılan İlkay ve tiyatrocuların da desteğiyle yeni Yorum'u kuruyorlar. Yorum'un, Mersin'de bıraktığı yerden koyuluyorlar uzun yürüyüşe. Yeni Yorum, Mersin'de binlerce kişiye sesleniyor ilk konserinde, yasakları ve tutuklamaları hiçe sayarak. Daha önceden planlanmış Gaziosmanpaşa Belediyesi'nin şenliğine katılıyor. Açık havada "İnsan Hakları" konserine katılıyor. Yeni Yorum'u görenlerin düşüncelerinden şaşkınlıkla gelip geçen soru aynı: "Yorum tutuklanmamış mıydı?"

Yeni Yorum, efsane kahramanlarını çağırıştırıyor insanda. Toroslar'da İnce Memed... Bolu Beyi'ne başkaldıran Köroğlu; vurulup ölmeyen... Tutuklanıp konserlerine devam eden...

Hiç tükenmeyecek Yorum. Dokuzu birden tutuklansa da, sırası gelen silah gibi kuşanacak bağlamasını ve gitarını. Onuncu, on birinci, on ikinci Yorumcu.

Yeni Yorum'dan başka bir grup daha vardı bayrağı taşıyan: Grup Ekin... Mersin Hapishanesi'ndeki Yorumcular'a, ilk destek de onlardan geldi.

Yorumcular, ikinci duruşmayı beklerken, geçen her gün dışarıda olma umutlarını kamçılıyordu. Yeni Yorum'un kurulmuş olması bir ölçüde anlamsız kılıyordu onların tutukluluğunu. Yorumcular tutuklu kalsalar bile Yeni Yorum, "Cemo" kasetinin çalışmalarına başlamıştı bile. Hapishanedeki Yorumcular'sa besteleriyle destek olacaklar kasete.

Yorumcular, ikinci duruşmaya da, kelepçelerle birbirlerine bağlanarak getiriliyor. Bu kez, izleyicilere açık bir duruşma. Kamuoyunun mahkemeye ilgisi ise yoğun: Aileleri, demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri, Milletvekili Fikri Sağlar, Danimarkalı Müzik Grubu Savage Rose,

Grup Yorum'un başına gelenler

63 gün tutuklu kaldıktan sonra tahliye edilen Grup Yorum'un üç hanım elemanı: Aylin Sezen, Sedra Çiçek, Sumra Güker...

Bekâret işkencesi

● Grup Yorum'un kadın elemanları kendilerine zorla, 'Biz bakıreyiz' diye tutanak imzalatıldığını söylediler. ● 20 sayılda

KAMUOYUNA

Aşağıda imzası olan bizler 9 temmuzdan beri tutuklu bulunan "GRUP YORUM"un 9 elemanının tutuklanıp, işkenceye maruz kalmasını şiddetle kınar, bir an önce serbest bırakılmalarını talep ederiz.

Günter Wallraf - Yazar, Günter Zinc - Fotoğrafçı, Christian Arnt - Protestan Papazı, Friedena Kirche Altona, Karl Heinz Roth - Yazar ve Doktor, Friedrich Hansen - Doktor, Karan Khella - Yazar ve Ünl. Öğr. Üyesi. Arukatlar: Gabriele Heinicke, Sigrid Töpfer, Thomas Mammitzsch, Karen MÜcher, Jörg Zahn, Ulrich Wittmann, Enna Jäger, Ulrich Jorczik, Canjan Klosterhals, Petra Dahlhof, Michael Spielhoff, Silvia Legalla, Refina Harms, Johanna Dreger, Mathias Wegner. Kitapçılar: Cafe + Buch, Aktionszentrum für Dritte Welt, Nautius, Teori und Praxis (Yayınevi), Die Drückerei, Schwarzmarkt. Günlük gazete: Die Tageszeitung, Haftalık gazete: Hamburger Rundschau. MP2 Alternatif Film Şirketi. Sahra Halikun Doğan Cemiyeti, Hamburger Stiftung für Sozialgeschichte des 20. Jahrhunderts. TAYAD'la Dayanışma Komitesi-Hamburg GRUP YORUM'la Dayanışma Komitesi

"Omuzdan tutun beni,
halaya katın beni"

sözleri hâlâ Egeliilerin kulaklarında.

Kısa bir süre önce İzmir'de konuk

ettiğimiz, türkülerıyla halayımıza can

katan Grup Yorum emekçilerine

yapılan baskıları kınıyor, kamuoyunu

daha duyarlı olmaya çağırıyoruz.

TEOS AJANS

Yeni Grup Yorum Mersin'de

ADANA (Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu) — Her an tuş işleyebirler gerekçesiyle Mersin konserleri engellenen, slogan attıkları savıyla da tutuklanan Grup Yorum'un "dışardaki" elemanlarından oluşan "Yeni Grup Yorum" Mersin'de dinletisi sunacak. 12 ağustos cumartesi günü 19.30'da Parkiçi Açıkhava Fuar Tiyatrosu'ndaki dinletiden sonra 12 ağustosta da Ortaköy Sanat Merkezi oyuncuların "İcratın İçinden İnsan Manzaraları" adlı tiyatro oyununu sahneleyecekler.

70 Danimarka Pen Klüp Başkanı ve Yorum dinleyicileri.

Birinci duruşmanın sert tavırları yok ikincisinde. Yorumcular ve avukatlar savunmalarını yapıyor. Mahkeme tahliye veriyor bu kez. İlk duruşmanın şaşkınlığı sevince dönüşüyor.

Bir bayramdır tahliye günleri hapishanelerde. Türküler söylenip, haller çakilerek uğurlanır mücadeleye tahliyeciler. Biraz da hüznün saklıdır orada kalanların yüreğinde. Ayların, yılların hesabı tutulur. "Benim için yürül.. Benim için bir çay iç orada... unutma, yaz..." dilekleri söylenir. Gözleri ateş parçası biri: "Sesiniz duvarları delsin, bize ulaşsın!" der. Açılabilirdir demir kapı, görülebiliyordur duvarların ötesi. Umuttur her tahliyecisi. Tahliyecilerin sevinçleri dudaklarından taşsa da orada bıraktıkları adına duyulan hüznle karışık bir sevinçtir bu.

Yorumcular, önceleri adli tutuklularla aynı koşu paylaşmak istemese de böylesi ayrılıklar yaşanır orada. Hapsedemez orada kalanların birçoğu gözyaşlarını.

Yorum, kendisine verilmeyen protesto telgraflarını, incelenmek üzere el konan kitaplarını ve kendileriyle birlikte tutuklanan enstrümanlarını alarak ayrılır Mersin Hapishanesi'nden. Yorum'un tutukluğunun kalkmasıyla, Yeni Yorum'un işlevi de son bulur. Mersin Hapishanesi yaşamı, olumlu hiçbir şey alıp götüremiyor Yorum'dan. Deneyim kazandırıyor.

O güne değin ürünlerinin altında kendi isimlerini yazan Yorumcular, bu deneyimden sonra, kolektivizmde bir adım daha atarak, müziklerine "Yorum" imzası atıyorlar.

YENİ BİR GRUP YORUM: GRUP EKİN

22 Nisan 1989. İstanbul'da, Açık Hava Tiyatrosu'nda anlamlı bir etkinlik gerçekleşiyor. Çocuğu, genci, yaşlısı, kadını, erkeğiyle sayıları beş bini aşan izleyici topluluğu aynı duygularla seslerini birleştiriyor: "Yaşasın 1 Mayıs!"

Sahne özenle hazırlanmış. Işık, ses düzeni ve diğer teknik donanım, elden geldiğince yetkin. Yağmur yüklü bulutlar kaygılandırıyor insanları. Her şeye rağmen gece yapılacak.

Hava kararıyor ve sahne ışıkları yanıyor. Altı genç, çoğu kendi parçaları olmayan halk ezgileriyle düzenlenmiş repertuarlarıyla izleyicileri kucaklıyorlar. Tamamen akustik aletlerle dinletisini sunan bu altı genç "Merhaba Dostları!" diye söze başlayıp "Hep birlikte, yan yana , omuz omuz!" diye bitiren Grup Ekin'dir.

Grup Yorum'un, binlerce insana, 1 Mayıs heyecanını yaşatmanın kıvancını paylaştığı Grup Ekin, müzik tarihimizde kolektif yaratıcılığın, ortaklaşmanın yeni filiziydi. Başka gövdelere aşı olacak, sürgünler verecek bir filiz. Mücadele dal budak salmıştı. Kökleri; fabrikaları, konduları, üniversiteleri emen dev bir çınardı artık. Yeni Yorumlar gerekti kavgaya. Grup Yorum, deneyimlerini paylaştı Ekin'le, beğenilerini, özlemlerini... Hedeflerini netleştirdiler, "Kavgayı Seçtim" kasetini kolektif duyarlılıkla yüklendiler.

Grup Yorum, adeta bir kar makinesiydi, önden gidişle ve ilk olmanın verdiği özellikle önüne çıkan engelleri "bir gelenek yaratmak gerek" bakışıyla düzleyerek, kendinden sonra oluşacak devrimci müzik grupları için kar makinesi işlevi görüyordu.

"Çağdaş Halk Müziği" kavramının tartışılmaya başlandığı bir dönemde Grup Yorum, hem müzik alanındaki çalışmaları aktaracak hem de edebiyat alanı ve diğer sanat dallarındaki çalışmaların ifadesi olacak, bu çalışmaları yaygınlaştıracak bir çabaya ortak olur. Edebiyatçılar, tiyatrocular, fotoğraf sanatçıları, ressamalar ve diğer müzisyenlerle birlikte "Kültür ve Sanatta TAVIR" degisinin yazı kurulunu oluştururlar. Derginin yayına hazırlanmasında ve dağıtımın-

72 da sorumluluklar alırlar. Türkü söyler gibi dizgiye, matbaaya, postaneye giderler; türküler yaygınlaşır dergi sayfalarıyla.

Grup Yorum sanatsal üretim; kaset yapma, konser verme yanında devrimci sanatçı tavrıyla da örnek oluşturmuştur, yol göstermiştir. DKÖ'lerin açılışlarına katkı sağlamak, dayanışma gecelerinde yer almak, dayanışma konserlerinde yer almak, devrimci sanatçı duyarlılığıyla fiili olarak eylemlerin içinde yer almak... İşte kar makinesinin diğer müzik gruplarına açtığı yol buydu.

Grup Ekin de, kısa bir süre içinde "...dört can toprağa düştü

de, kavga burda bitti mi/ dört can toprağa düştü de, yürek düşmedi/ Direniyor, direnecek..." diyerek devrimci geleneğin yaratıcılarıyla bütünleşiyordu. Kar makinesi Yorum, uzun yürüyüşünde yol aldıkça yeni yorumlar oluşacaktı. Özgürlük Türküsü, Koma Berfin ve diğerleri...

DAYANIŞMA KONSERİ

Birkaç günlük dinlenmenin ardından İstanbul'a gelen Yorum, Yeni Yorum'dan kaset çalışmalarını devralıyor. Yeni Yorum, Yorum'un tükenmeyeceğini vurgulamak için ve aynı misyonun devamı olarak kurulmuş olsa da "Yorum'dan bağımsız yeni bir grup mu kuruldu?" sorusu dolaşıyor birçok insanın kafasında. Beşiktaş Tarihi Çay Bahçesi'nde gerçekleşen "Yorum'la Dayanışma Gecesi"ne tüm Yorumcular birlikte katılıyorlar. Yeni Yorum espirisi de orada bitiyor.

Aynı günlerde baskılarla karşı karşıya olan Küçük Armutlu halkının evleri yıkılmak isteniyor. Beşiktaş'taki dayanışma gecesinden bir gün önce Yorum, Küçük Armutlu halkına destek için, Danimarkalı müzik grubu Savage Rose ile birlikte Küçük Armutlu gecekondularında.

Altı bin kişinin izlediği, Hasret Gültekin, Ali Ekber Eren, Ferhat Tunç, Grup Baran, Grup Merhaba, Grup Ekin, Grup Günizi ve Savage Rose'un katıldığı Grup Yorum'la Dayanışma Gecesi'ne Yorum da hapisanede bestelediği "Cemo" ve "Borçlusun" parçalarıyla katılıyor. Bu gece, baskıların ve hapishanelerin, Yorum'u susturamayacağını, kaldıkları yerden devam edeceklerini, Küçük Armutlu'daki direnişe katıldıklarını, ertesi gün de Savage Rose ve Grup Ekin ile birlikte Küçük Armutlu halkının, Belediye Başkanı ile görüşme eylemine katılacaklarını söylüyorlar.

İstanbul Belediyesi'nin karşısındaki parkta toplanan Küçük Armutlu halkıyla görüşmek istemiyor başkan. Polisin saldırdığı bu eylem, basında geniş yankılar uyandırıyor.

Aynı gün "Dayanışma Gecesi" nedeniyle Ortaköy Kültür Merkezi yöneticisi gözaltına alınıyor. Basında "İthal Gösterici" olarak tanımlanan "Savage Rose'de gözaltına alınmadan ülkesine dönebiliyor. 9 Ekim '89'da Açıkhava Tiyatrosu'nda Grup Ekin'in ve koroların katılımıyla gerçekleşen, halkoyunlarının ve dia gösterilerinin de olduğu ve Devrimci Gençlik'in yirmi yıllık mücadele tarihiyle geldiği noktayı işlemeyi amaçlayan bu gece basında "DEV-GENÇ'in Kuruluş Kutlaması" olarak yer alıyor.

Grup Yorum, bu gecede sadece iki türkü söylemesine rağmen basında "Olayların grubu Grup Yorum" olarak lanse ediliyor. Her gittiği yerde olay çıkaran grup olarak yıpratılmaya çalışılıyor Yorum.

Gecenin devrimci atmosferi, polisin baskılarını da getiriyor. Yorumcular'ı evlerinden almaya giden polis, bulamıyor onları. Daha sonra, ifade için çağrılan Yorumcular, Şişli Emniyet Amirliği'ne gidiyor. Emniyet Amirliği'nden karakola, oradan da siyasi şubeye götürülen Yorumcular, siyasi şubede altı saat ayakta bekletiliyor. Dayak ve hakaretle karşılaşılıyorlar yine. Ertesi gün, parmak izi alınması, fotoğraf çekimi.. DEV-GENÇ örgüt üyesi olarak fişleniyorlar. Yorum'un, Mersin Hapishanesi'nde topladığı sempatiyi gölgelemek amacıyla "kaçıyorlardı yakaladık" imajı verilerek, akşamüstü basın önüne çıkarılıyor Yorumcular.

Daha sonra savcılığa götürülen Yorum, savcılıkça ifadesi bile alınmadan bırakılıyor. Yorum'un gözaltına alınmasını abartan basın, bırakılmasına değinmiyor bile. Yorum, bu kez, basına dava açıyor. Bir yıl sonra kazanıyor bu davayı ve Türkiye Gazetesi, her Yorumcu'ya bir milyon lira ödemeye mahkum oluyor.

Siyasi şubede Yorum'a: "Bundan sonra sokağa çıkmayacaksınız. Ne yaparsanız sahnede yapın. Bir daha sokağa çıktığınızı görürsek sizi pişman ederiz!" dense de Yorum, Tuzla'da öldürülen dört devrimcinin ve Ruhi Su'nun anmasına katılıyor, jandarma kuşatması altında.

Ruhi Su'nun halka armağan ettiği zengin mirası devrimci sanatçıların geliştirebileceği anlayışıyla, Ruhi Su anmaları gelenekselleşiyor.

CEMO

MARŞ VE TÜRKÜ arası bir formun yakalandığı "Cemo", Yorum'un kendine özgü üslubunun netleştiği bir kaset. Mersin Hapishane-si'nde şekillenen ve kasete adını veren "Cemo", beğeni toplayan, kitleselleşen ve yıllarca güncelliğini yitirmeyen bir türkü.

Mersin tutukluluğu öncesinde düzenlenen, Hasan Hüseyin'in şiirinden uyarlanan, köyden kente göçü ve gecekondulaşmasını anlatan "Kondular" parçası "İnsan Pazarı" adıyla giriyor kasete. "Mehmet", '89 1 Mayıs'ını işleyen ve Mehmet Akif Dalcı'yı anıtlaraştıran bir marş. "Haklıyız Kazanacağız" diyor Mehmet Akif Dalcı. İşçiler, memurlar, köylüler, öğrenciler, gecekondulaşan halkı... Haklı olduğuna inanan herkesin türküsü oluyor "Haklıyız Kazanacağız". "Çağrı" da bir marş... "Fabrikadan, okullardan, tarladan çık yola, meydanlara koş da gel" diyor.

"Düşenlere", "İsyen Olsun", "Oğula Ağıt" kavgada bayraklaşan devrimcileri konu alan ağıt ve isyan türküleri.

Hasan Hüseyin'in şiirinden uyarlanan "Borçlusun"la, sadece kendisi için yaşayanları sorguluyor Yorum: "Sende İş Yok Be Kardeşim/ Borçlusun Yaşamın Kendisine" diyor.

"Gün Gelir" le grevleri ve dayanışmayı işliyor Yorum. "Stein I Bjerget" ise, Savage Rose ile Yorum dayanışmasının simgesi olarak giriyor kasete.

"Cemo" kaseti cezaevi koşullarında, olanaksızlıklar içinde şekillense de "Türkülerle" kasetinden sonra beklenti içine giren devrimcilerce beğenilen, süreci hem içerik, hem biçim bütünlüğü açısından kavrayan ve Yorum'u, müziğinin doruğuna götüren bir çalışma. Bu kasetin ardından birçok kültür-sanat ve müzik dergileri röportaj yapıyor Yorum'la.

"Cemo" kasetinden sonra yasadışı ilan edilen Yorum'a baskılar, yasaklamaya dönüşüyor. Bahçelievler ve Kartal'da verecekleri dört konser yasaklanıyor. İstanbul'da konser veremez duruma gelen Yorum, idare mahkemesine dava açıyor. Ali Ekber Eren, Musa Anter, Bilgesu Erenus ve İsa Çelik'in katıldığı bir basın toplantısıyla, halktan yana sanatın susturulmak istendiğini, Yorum'un susturulamayacağını, üniversite amfilerinde, gecekonduarda, seslerini duyurabilecekleri her alanda, türkülerini söylemeye devam edeceklerini duyuruyor. Yasakları protesto için ağızlarını bantlıyor Yorum.

Bu basın bildirisini, İstanbul Üniversitesi, İTÜ Ayazağa ve Avcılar kampüslerindeki konserler izliyor. Aylin ve Akın bu konserden sonra artık sahneye çıkmıyorlar.

Newroz günü, Küçükarmutlu'da pankartların açıldığı ve ateşlerin yakıldığı konser yeni bir soruşturmayı getiriyor. Soruşturma sürerken, Yorumcular'ı arıyor konumuna getirmek için evlerine ve OKM'ye giden polis karakola gelmeleri haberini bırakıyor. İfade vermek için, İstinye Karakolu'na giden Yorumcular; daha önce ifadeleri alınıp bırakılacakları söylenmesine ve avukatların çabalarına karşın, beş günlük bir gözaltı yaşıyorlar.

İstinye Karakolu'ndaki gözaltı, "Gel Ki Şafaklar Tutuşsun" kasetinin stüdyo çalışmalarını bölüyor.

Yorum, tüm konserlerinde söylediği Kürtçe türkülerini, "Gel Ki Şafaklar Tutuşsun" kasetine almayı planlıyor. Kasetin stüdyo çalışmaları sürerken 413 sayılı kararname çıkıyor.

Kürtçe yazan söyleyenlerin cezalandırılacağı, üretime katkısı olan matbaa ve stüdyoların kapatılacağı ve devlet tarafından el konacağı açıklanıyor. Bu kararname, Yorum ile stüdyo Arı arasında anlaşmazlık doğurunca, çalışmalar Stüdyo Değişim'e kaydırılıyor.

İstanbul konserleri sürekli yasaklanan Yorum için, halka ulaşma yolu olarak, belediyelerin düzenlediği festivaller ön plana çıkıyor. Stüdyo çalışmaları sürerken, Aliağa'da Emek Şenlikleri kapsamındaki konsere gidiyor Yorum. Daha önceki, iki İzmir konserine dava açılan Yorum'u yasaklar bekliyor orada da. Fakat engellemelere karşı veriliyor konser.

78

Bu yasaklama tavrı, İstanbul'daki yasaklamaların tüm ülkeye yayılacağına da bir göstergesi. Dikili, Burhaniye, Muğla ve Ören festivallerine katılan Yorum, standlar açarak halkla doğrudan diyalog kuruyor. Yasaklara karşı direniyor.

"Dikili Festivali"nde "Emeğin Özgürlük Kavgasında Halkın Susturulamayan Sesi; GRUP YORUM" adında açılan ve bir hafta süren sergiyi gezen yüzlerce insan, yasaklamaları protesto eden Yorum'un özgürlük defterine destek ve dostluk ifadeleriyle dolu notlar düşüyorlar:

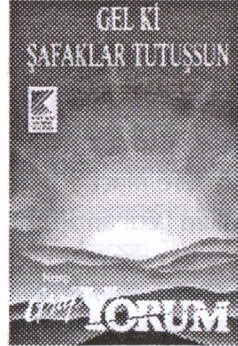
"Bence Grup Yorum'a bir topluluk değil 'bir süreç' olarak bakmak gerek. Tabi sanıyorum Grup Yorum'un kendisi de, olaya böyle bakıyor. Lakin süreç olmak, sonuçta devamlılığı da getiriyor, öyle değil mi?"

Hiçbir müzik topluluğu tanımıyorum ki bu kadar acı çeken, içerde yatan... Kavgasını müzik ve eylemlerle sürdüren, devlere ve umacılara müzikle karşı çıkan. İşte Grup Yorum'u bu nedenle seviyorum.

Hepinize bu süreç içinde başarılar diliyorum ve hepinizi seviyor, candan kucaklıyorum."

Yorum ilk kez katıldığı Dikili Festivali'nde en son çıkarılıyor sahneye. Gece yarılanmış ama insanlar bırakıp gitmiyor Yorum'u. Gece 03.00'e değin süren bu konser, Yorum'un sabaha sarkan ilk konseri oluyor. Kürtçe parçalarla, 1 Mayıs, Venceremos gibi enternasyonal parçaların söylendiği bu gecenin ardından, Ege basını " Konser mi miting mi?" diye sorarken, Dikili Kaymakamı da sürgüne gidiyor.

Dikili Festivali'nden sonra, Ümraniye halkının düzenlediği sünnet şölenine katılan Yorum, tekrar geri dönerek Ören Festivali'nde bir konser veriyor. Aynı gün, İzmir' de, bir işçinin iş kazasında ölümünü protesto eden eylem var. Polis engeline karşın fabrikanın önünde "Venceremos" diyor Yorum.

GEL Kİ ŞAFAKLAR TUTUŞSUN

DEVRİMCİ MÜCADELENİN hız kazandığı, devrimci eylemlerin yaygınlaştığı, toplumsal çelişkilerin yoğun yaşandığı gecekondu bölgelerinde, hak arama bilincinin geliştiği bu günlerde, Yorum, şafakları tutuşturmanın zamanı diyor "Gel Ki Şafaklar Tutuşsun" kasetiyle.

Sosyalizm kavgasında, kan ve barut içinde koşanların, idam sehpalarının gölgesinde bile inançlarından soyunmayanların, yaşamı savunan, ölüm oruçlarında bayraklaşanların, kazma kürek ellerinde, yeryüzüne yürüyenlerin öykülerini türkölüyorlar.

"Sosyalist sistem çökmüş, sosyalizm iflas etti" propagandalarının yoğunlaştığı bu dönemde Yorum; inanç ve kararlılıkla sosyalizmi ve devrimi savunuyor. Sosyalizmin değil, revizyonist uygulamaların çöktüğünü, baskıya ve sömürüye karşı eşitlik ve özgürlük mücadelesinin sürdüğünü ve süreceğini haykırıyor "Direnişçilerin Cevabı"yla.

"Ferhat", "Gel Ki Şafaklar Tutuşsun", "Koçaklama", "Dağlara Doğru" ve "Halay" parçaları genel olarak mücadeleyi anlatırken emekçi yığınlar tüm güçleriyle mücadeleyi yükseltmeyi, kurtuluşlarının kendi ellerinde olduğunu, daha güzel bir dünyanın mücadele edilerek kazanılabileceğini işleyen türküler.

"Sasa Horonu" enstrümantal bir Karadeniz ezgisi. İkinci bir enstrümantal parça da "Umut". Yılmaz Güney'in "Umut" filminin OKM'de gösterime girdiği günlerde bestelenen bu enstrümantal parça, film öncesi Güney'in yaşamını anlatan dialara eşlik etti ve Güney'in anısına kasete alındı.

"Madenciye Ağıt", Yeni Çeltik'te 1990 yılında grizu patlamasında yaşamını yitiren yetmiş madencinin ağıtı. Tüm madencilerin dramı ve kavgalarını anlatıyor bu ağıt.

"16 Mart", 1978 yılında İstanbul Üniversitesi'nde faşistlerce katledilen yedi anti-faşist öğrencinin anısını günümüze taşıyan bir türkü.

'80 sonrası hapishaneler, direnişin kalesi oldu. '84 yılında, Metris Hapishanesi'nde tek tip elbiseye ve baskılara karşı direnmek, siyasi kimliklerini korumak için başladıkları ölüm orucunda şehit düşen dört devrimci için "Berivan" kasetinde bir türkü yapan Yorum bu kez ayrı ayrı türküledi "Haydar"ı, "Apo"yu ve "Hasan"ı. "Üçleme"nin bütün ezgilerinde her sözcükte Haydar'la, Apo'yla ve Hasan'la birlikte Fatih'te vardı.

"Gel Ki Şafaklar Tutuşsun" kaset çalışmaları sürerken; sanat ve edebiyatı sınıf mücadelesinin bir parçası olarak gören OKM emekçileri, devrimci mücadelenin gelişmesine koşut olarak, "Kültür ve Sanatta TAVIR" dergisini yayımlamaya başladı. Grup Yorum, Grup Ekin, Ortaköy Halk Sahnesi (daha sonra ismi AYŞE GÜLEN HALK SAHNESİ olarak değişecek) oyuncular ve FOSEM (Fotoğraf ve Sinema Emekçileri) grubun kolektif çalışmalarıyla yayımlanan "TAVIR", devrimci, demokrat aydınların ürünlerini yaygınlaştıracak yeni bir olanaktı. Aylık olarak yayımlanan "Tavır", "Gel Ki Şafaklar Tutuşsun" kaseti çıktığında ikinci sayısını yayımladı.

"Gel Ki Şafaklar Tutuşsun" kaseti, kolektivizmin kitlesel düzeye ulaştığı bir çalışma. Kasetin parçaları EMKAD (Emekçiler Yardımlaşma Derneği) ve Beykoz SHP'de yüzlerce insana dinletilip eleştirileri alındı. Kaset çalışması bittikten sonra ise Tavır'da yayımlanan bir anketle; "Sıyrılıp Gelen"le başlayıp, "Gel ki Şafaklar Tutuşsun" kasetine ulaşan Yorum, müziğini tartışmaya açtı. İki bin beşyüz kadar cevap geldi bu ankete.

"Gel ki Şafaklar Tutuşsun" kaseti çalışmalarına Serdar katılmadı. Kaset sonrası günlerde de Ejder ayrıldı.

Yorumcular, her sabah, fabrikasına, atölyesine giden emekçilerden farklı değil. Yorum elemanları da, her sabah OKM'deki sanat ve mücadele atölyesinin yolunu tutuyor. "Gel ki Şafaklar Tutuşsun" ka-

setinin bitiminden sonra Metin, kolektif üretimin dışında kalmaya başlıyor. Hergün OKM'ye gelmek istemediğini ama yaptığı besteleri yine Yorum'a getireceğini söylüyor. Devrimci gençlik içinde aktif çalışmalarından Yorum'a katılan, bu süre içinde Yorumla bütünleşen Metin için geri bir adım bu. Yorum'un ilkeleri, örgütlü sanatçı olamayan Metin'in istemleriyle bağdaşmıyor. Değiştirme çabalarına karşın "Yorul- dum, yapılanları onaylıyorum, saygım var; ancak ben yapamıyorum." diyen Metin, Yorum'un içinde bir yabancı olduğunu düşünmeye baş- lıyor ve kopuyor.

'90 Eylül'ünde çıkan "Gel ki Şafaklar Tutuşsun"dan sonra da konser yasakları sürüyor Yorum'un. Alternatif konserlerle sesini duyur- maya çalışan Yorum'a, yurtdışından da konser çağrıları geliyor. Pasa- port için başvuru yapan Yorum, beş ay kadar engelleniyor. Evraklar kayboluyor, aranıyor, yazılar yazılıp soruluyor... Beş ayın sonunda; Sumru, Taner, Hilmi ve Gül pasaport alabiliyor.

Yorum'un yurtdışı konserleri sürerken, pasaport alamayan Yo- rumcular, kasetleri stüdyo aşamasında olan Grup Ekin'e yardımcı olu- yor ve Belediye Festivalleri kapsamındaki konserlere de katılıyor.

Yurtdışı dönüşü, Seyhan Belediyesi'nin düzenlediği festivalde, yir- mi bin kişiye sesleniyor Yorum. Konser sonrasında ise izleyicilerin sev- gi hücumuna uğruyor. Zabıta, Yorum'la izleyici arasında duvar oluşturmak zorunda kalıyor ilk kez. Yorum'a ilgi açısından sevindirici olan bu olay, insanlarla sürekli iletişim kurmayı amaçlayan Yorum için bir o kadar da üzücü.

Seyhan konserini, yine festivalin kapanış konseri izliyor.

'90 Ekimi'nde, Irak'ın, Kuveyt'i ilhak girişimi, tüm dünya kamuoyunun gündemini oluşturuyor. Yaşamın ve mücadelenin içinde olan Yorum'un gündemi de, Türkiye ve dünya gündemiyle aynı.

O günlerde, Zonguldak maden işçilerinin ekonomik istemleriyle başlayan grevi sokağa taşıyor.. Grevin sancılılarıyla, coşkusu, '80 sonrasında ekonomik, sendikal ve sınıfsal bilinç anlamında kayıpları olan işçi sınıfının yüreğinde atıyor. Politik talepleri yetersiz olsa da, oradaki kazanım tüm işçi sınıfının kazanımı, oradaki yenilgi de...

Battaniyeler, giyecek ve yiyecek yardımları Zonguldak'a akarken, madenciler, kadınları ve çocuklarıyla Ankara yürüyüşüne başlıyor.

'90 Aralık'ı ve '91 Ocak'ı boyunca Zonguldak madencisi ile birlikte Yorum. "Polisin ve Sendika Başkanı Şemsi Denizler'in engellemesine karşın ocaklarda, sendika lokalinde, sokaklarda, meydanlarda madenci ile içiçe yaşıyoruz. Bir saatliğine gelip madenci bareti giyerek gazetecilere fotoğraf çektiren sanatçıların yanında aynı bir yerimiz var madenci için. Gündüzleri işçi halaylarının ortasında saz çalarken, köylerine, evlerine konuştuk geceleyin. Ekmeklerini, ekmeğimizi paylaşıyoruz madencilerle. Grevle ve en güzel dünyalara uzanan umutlarla koyulaşarak sohbetlerimiz.

Madencilerin çalışma koşullarının ve niçin greve gidildiğinin, grevin nasıl yürütüldüğünün, başardıklarının ve olumsuzluklarının tanığı oluyoruz kırk gün süreyle." "Madenciden" türküsü nakış nakış örülüyor grevin önünde. Madencilerle içiçe olmamız, onların yaşamlarını ve sorunlarını kavramamızı kolaylaştırıyor. Madencilerin çalışma ve yaşama koşullarını gözlemleyerek yazdığımız mısraları onlarla tartışıyoruz. Sokaklarını karış karış adımladığımız, ağır havasını soluduğumuz madenci şehrinde yazgılarını yerle bir edecekleri nasırlı ellerinden öfkeleri ve aydınlaşan sendikacıların bile ağızlarından düşüremedikleri "Madenci'den" türküsü doğuyor.

Grev sonrasında, Selda da geliyor Zonguldak'a. Madenciler grevin coşkusuyla, sendika lokalindeki konserde "Madenciden" türküsünü istiyor. Selda bu türküyü bilmediği için söyleyemeyince işçiler hep bir ağızdan başlıyorlar "Madenciden": "Yer altında ezilenler yeryüzüne seslenirler..."

EMPERYALİST SAVAŞ VE SANATÇILAR KOMİTESİ

Irak'ın, Kuveyt'i ilhak etmesiyle başlayan gerginlik sonrasında, ABD ve diğer emperyalist ülkeler, uçağı, tankı, topu ve ileri teknolojinin ürünü diğer silahlarıyla, Irak'ı ablukaya aldı. Bu abluka, Ortadoğu'da, ülkemizi de içine alabilecek, halkları birbirine düşman edebilecek haksız savaşların ve Irak halkının katliamının habercisiydi.

Bu savaşta, Irak'ta yaşayan Kürt halkına ise kullanılmaya hazır piyon gözüyle bakılıyordu. Emperyalist güçler Ortadoğu petrollerini askeri güçleriyle denetim altında tutmaya çalışırken, Cumhurbaşkanı Turgut Özal da, "bir koyup üç almaktan" söz ediyordu.

Savaş çılgınlığının atıldığı bu günlerde, devrimciler, "Emperyalist Savaşa Hayır" kampanyası açarken, Grup Yorum ve OKM emekçileri de sanatçıları savaşa karşı ortak bir platformda toplama çabası içindeydi. Ağustos 1990'da, Grup Yorum, Ortaköy Halk Sahnesi Oyuncuları, OKM ve FOSEM'in organizasyonunu yaptığı; Rifat Ilgaz, Rahmi Saltuk, Musa Anter, Bilgesu Erenus, Ömer Özgeç ve Ünal Büyükgönenç'in konuşmacı olarak katıldığı bir basın toplantısı İstanbul Tabip Odası'nda gerçekleşti.

1990 yılı sonlarında, değişik dallarda ürünler veren sanatçılar biraraya gelerek, oluşacak platformun işlevini tartışıyordu. TYS'li yazar Demirtaş Ceyhun ve Şükran Kurdakul'un kendi inisiyatifleri dışına çıkacak olan bu platformu; "Daha önceden böyle platformlar kuruldu, somut bir şeyler üretmeden dağıldı; anlamsız bir çaba bu." gibi sözlerle engelleme çabalarına, bazı sanatçıların "Bu savaş bizi ilgilendirmiyor" demelerine karşın, Grup Yorum, FOSEM, Bilgesu Erenus, Deniz Türkalı, Ahmet Yüzüak ve OKM'nin yer aldığı bir komite kuruldu.

Platform bünyesinde somut olarak, ancak, "Savaşa Hayır Gecesi"nin düzenlenmesi planlanabildi. İzin verilmeyen bu gecenin sanatçılar platformunda moral bozukluğu yarattığı söylenebilir. Bunlara sanatçıların duyarsızlığı ve onları, somut eylemliliklere çekmenin zorluğu da eklenince, komitenin inisiyatifi zayıfladı.

Platform sürecinde gerçekleşen toplantılar, özellikle '80 sonrası

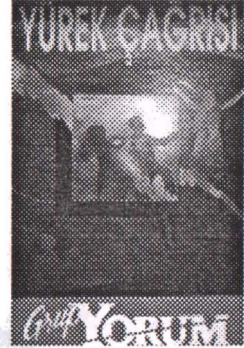
84 emperyalizme karşı tavrı almakta zorlanan aydın ve sanatçı kesim için önemlidir. Kırk kadar sanatçının İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nde düzenlediği toplantıda, yapılacak bir eylemde "Emperyalist Savaşa Son" pankartı açılması kararlaştırıldı. Irak'a saldırıların yoğunlaştığı günlere rastlayan bu toplantıdan bir gün sonra, ABD Konsolosluğu'nun önünde on sanatçı vardı: Halil Ergün, Nur Sürer, Edip Akbayram, Bilgesu Erenus, Grup Yorum, Hasan Kıyafet, Aytaç Arman, Sadık Gürbüz, İlyas Salman, Leyla Erbil, Grup Kızılırmak ve SHP'li Ercan Karakaş..

23 Ocak 1991 günü polisin müdahalesine karşı pankart açıldı ve eylem tamamlandı.

Pankart eyleminin değerlendirildiği toplantıda, geç de olsa böyle bir tavrın alınmış olmasını olumlu bulan Yorum, daha da etkili politik tepkiler gerçekleştirilmesini ve sanatçılar platformuna sahip çıkılmasını istedi. Fakat emperyalist savaşın sonuna kadar, sanatçıların katılımıyla başka bir aktif tavrı alınamadı.

ABD'yi protesto

YÜREK ÇAĞRISI

'91 NİSANI'NDA tamamlanan "Yürek Çağrısı", halk müziği motiflerinden uzaklaşıldığı şeklinde eleştiriler alıyor. Yorum'un kendini tekrar olarak değerlendiriliyor çoğunca. Bu eleştirilere karşın, kasetteki birçok parça kitleleşmeyi başaran ve beğenilen türküler.

Emekçiler, çocukları gülsün diye düşer yollara gün doğumunda. Madenciler de.. Çocuklar gülemediğinden giyilir grev gözcüsü gömlekleri. Madenlerinden Zonguldak sokaklarına, sokaklardan Ankara yürüyüşüne çıkan madencilerle iki ay gibi bir zamanı paylaşan Yorum, "Madenciden" türküsüyle madencilerin ölçeğinde tüm işçilerin sesi, soluğu olurken, ülkenin adını değiştirene değin yürüneceğini de vurguluyor.

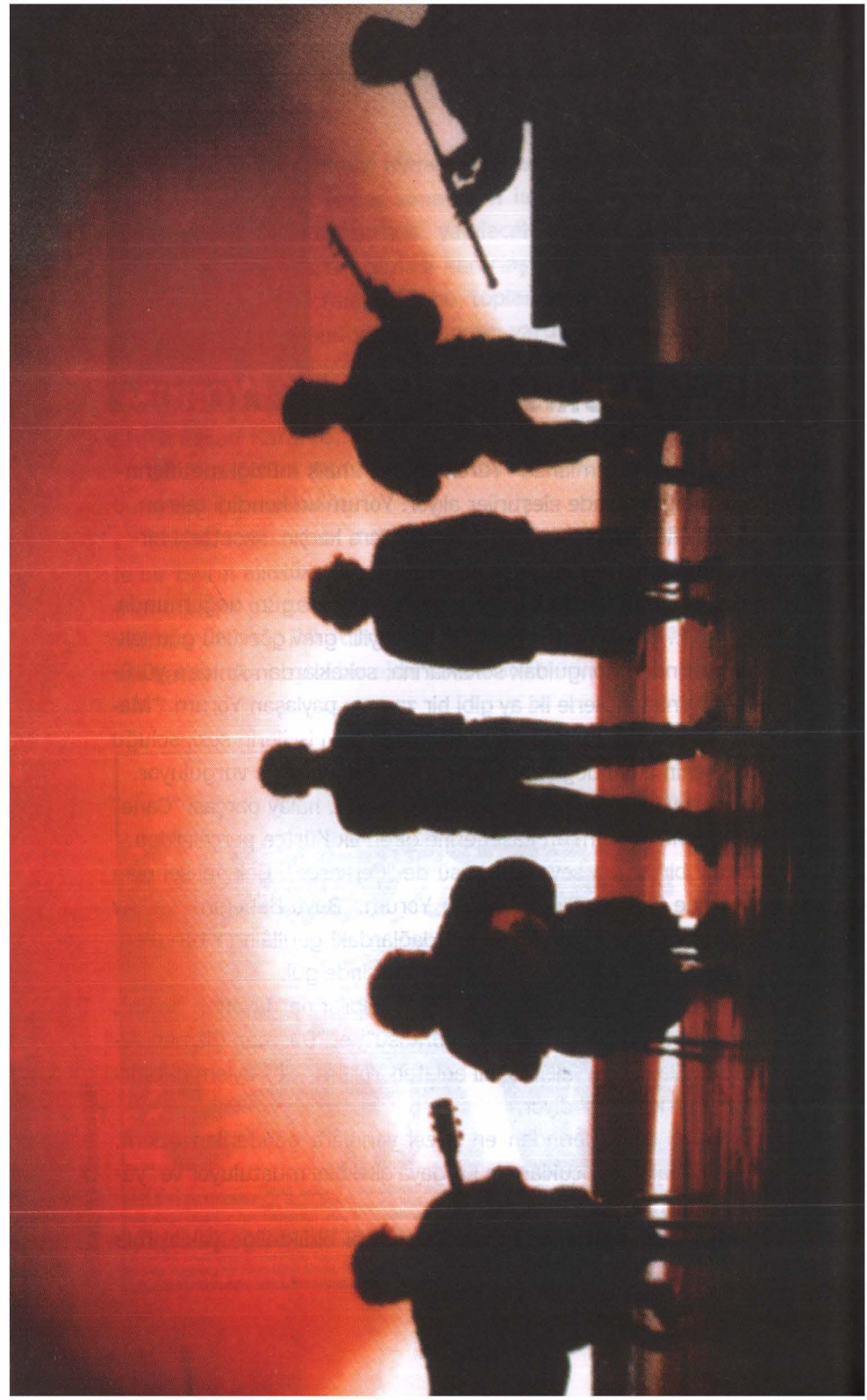
Kavgayı, sevdayı anlatan "Ey Hevalo Evindar", halay parçası "Cane" ve "Çay Berbena" Yorum'un kasetlerine giren ilk Kürtçe parçalardan.

Kasetteki bir başka sevda türküsü de "Çerkesce". Geleneksel olan bu parçayı yine Çerkes dilince söylüyor Yorum. "Büyü Bebeğim" ve "Ay Doğar" 'korkuyu yıktım geldim' diyen dağlardaki gerillaların türküleri. Sesleri umut... dönüp gelecekler bir gün ellerinde gül.

Zindanlarda direniş boy attıkça zulüm kapılarına dayanan analar, marş ritminde türkülenmiş "TAYAD Türküsü"yle. "Düşman Çizmesi Altında Yurdum"la emperyalist işgali anlatan Yorum, 'Söz eylemini bitirdi', 'Hava barut kokuyor' diyor.

'Ulaşır Sana' cezaevlerinden en güzel yarınlara gönderilen özlem. "Analara ve Babalara" çocuklarının kavgaya girdiğini muştuluyor ve "yüreğin kanatlısın" diyor onlara.

"Yürek Çağrısı" mücadele içindeki duygusal birlikteliğe yaklaşımla yorumlanmış bir türkü.

2. BÖLÜM

YURTDIŞI KONSERLERİ

'91 Mart'ından sonra, İstanbul'daki yasakçı tavır, ülke geneline yansımaya başlıyor. Kastamonu, Bandırma, Mersin ve İzmit konserleri peşpeşe yasaklanıyor. Yasaklar ülke geneline yayılırken, Yorum, yurtdışı konserlerine başlıyor.

Yorum, birbuçuk ay boyunca, Frankfurt, Köln, Wuppertal, Berlin, Stuttgart, Münih, Zürich, Bielefeld, Bremen, Paris, Hamburg, Hannover, Nürnberg, Strasbourg, Amsterdam, Mannheim şehirlerinde verdiği konserlerde toplam 60 bin kişiye seslendi. Yorum, Avrupa konserlerinde daha çok kendi kültürlerini yeteri kadar tanımayan ikinci kuşak Türkler ve Kürtler'den ilgi görüyor. İkinci kuşak daha bir Avrupalı. Bununla birlikte, bir dizi toplumsal çelişkiyi yaşayanlar da onlar. Yorum'un müziğini ilkin yadırgasalar da çok çabuk ısınıyorlar. Yorum, Avrupa ülkelerinde de kalıcı dostluklar ve ilişkiler kuruyor. Alman sosyolog ve müzisyen Eva da bu konserler için yardımcı oluyor. Yasakçılar, bu dayanışmayı belki de, hiçbir zaman anlayamayacaklar. Dortmund'da tanıştıkları Nuray da ikinci kuşak Türk emekçilerinden. Bu tanışıklıkla başlayan ilişkiler daha sonra Yorum'a götürüyor O'nu.

Avrupa konserlerinden sonra Kırkpınar Şenliklerinde üç bin kişiye seslenen Yorum, Adapazarı Çevre Şenliği'ne de katılıyor. "Türküler Susmaz Halaylar Sürer" pankartının asılmasına izin verilmeyince izleyiciler konser sonuna değin ellerinde tutuyor pankartı.

Egemen kültürün karşısında devrimci kültürü yayma çabasında olan OKM, 3 Ekim '91'de basılıyor. 11 OKM emekçisinin gözaltına alındığı bu günden sonra, bir hafta kapalı kalıyor sinema salonu ve dergi bürosu. Bu kapanma, OKM'ye ekonomik sorunlar da getiriyor. Hem, bu sorunları aşmak, hem de baskılara karşı bir kamuoyu oluşturmayı amaçlayan, OKM ile Dayanışma Gecesi düzenleniyor. Bir düşün salonunda yapılan geceye, Grup Yorum, Grup Özgürlük Türküsü, Grup Ekin, Küçükköy Folklor Araş-

tırma Derneği ve OHS (Ayşe Gülen Halk Sahnesi) oyuncuları katılıyor. Bu gece, aynı zamanda iki OKM emekçisinin nişan gecesini. Gecenin bir başka özelliği ise; tek tek hücrelerden oluşan, kamuoyunda "tabutluk" olarak adlandırılan ve siyasi tutsakların birbirinden soyutlamayı amaçlayan Eskişehir Hapishanesi'nin faaliyete geçmesi ve hemen ardından tutsakların başlattığı açlık grevlerinin bu gecede yankı bulması.

Nişan ve OKM Dayanışma Gecesi'yle Yorum, İstanbul'da konser yasağını da aşıyor. Daha sonra, buna benzer bir gecede ise sorunlar yaşanacak. Özgür-Der'in yemeği ve Halkın Hukuk Bürosu avukatlarından ikisinin düğününe, sanatçı olarak çağrılan Yorum, izinsiz gösteri yapılacağı gerekçesiyle Taksim Belediye Gazinosu önünde, düğün davetlileriyle birlikte, polis kordonu altında bekletilerek içeriye alınmıyor. Soğuk bir kış günü, bir saat beklendikten sonra gelin ve damat geliyor. Düğünün konukları, gelin ve damatla birlikte girebiliyor içeriye.

Yorum, ikinci kez, Yılmaz Güney Vakfı'nın düzenlediği geceler için çıkıyor yurtdışına. Sinemamıza devrimci değerler kazandıran Yılmaz Güney'in anıldığı gecelere katılmak, Yorum için devrimci sanatçı duyarlılığı ve sorumluluğu.

'92 yılında, Güneş Gazetesi emekçileri, işten atılmalara karşı greve ve direnişe başlıyorlar. Direnişin yüzüncü gününde düzenlenen geceye katılan Yorum, basın emekçilerini destekliyor. Aynı günlerde, İzmir'de iki konser veren Yorum, Muğla İşletme Fakültesi Öğrenci Derneği'nin, Çorum İHD'nin gecesine ve Şark Özgür-Der'in Malatya konserlerine katılıyor.

Grup Yorum, aynı günlerde Söke'deki konserde unutamayacakları an

ları yaşıyor: "Düz ve verimli alanların ortasında kurulu küçük bir Ege kasabasıdayız. İzmir'den sonra Halkevi'nin açılışı nedeniyle gerçekleştirilecek dayanışma konserine birkaç saat kala ulaşıyoruz Söke'ye. Sinema salonu hıncahınç dolu ve Seher Şahin'in annesi, babası ve kardeşlerinin de olduğu salonda bir tören havası esiyor; geleceğin tadıyla açılığın koynuna yatan direnişçilerle; bayrağımız mağrur ve kahramanca dalgalandıran savaşımlarla, gür sesli solistin, ince örüslü parmakların, zaferi muştulayan gitaristin heyecanı ile halaya duruyoruz."

Sahnedan iniyorlar. Seher Şahin de içlerinde. Seher'in babasıyla, annesiyle, kardeşleriyle can yumağı oluyorlar.

Devrim şehitlerinin anma günüdür Yorum konserleri. Çoğunca kavganın bir basamak daha yükseldiği coşkudur, halaydır.

Yorum'un konserlerinde izleyiciyle kurduğu diyalog, zaman zaman geceyi düzenleyenleri de rahatsız ediyor. 11 Ocak Kayseri konseri bunlardan biri. Kitleden yükselen sloganları susturamıyor geceyi düzenleyen SHP'li-ler. Polisler salonu terk ediyor. SHP Gençlik Kolları'nın Konya'da düzenlemek istediği gecede 'slogan atılır' gerekçesiyle genel merkezin emriyle engelleniyor.

Kayseri'deki konserde, emniyet baskısı, izleyicileri tehdit ve gözdağına yönelik. Sivil giyimli polisler, izleyicilerin arasında dolaşıyor boyuna. Bu arada, sloganlar atılıyor. Sivil komiser, tehditkar bakışlar fırlatıyor kitleye. Yorum, "Madenciden"e başlıyor. Psikolojik savaş, gerginleştiriyor salonu. Şarkının bir bölümünde kitle, polisler'e dönerek bu kıtaya eşlik ediyor:

"Yürü derler yürü derler..."

Karlı bir Şubat günü, "İşkence ve İnfazlara Son, Kayıplar Bulunsun" mitingi, "Bize Ölüm Yok" ve "Haklıyız Kazanacağız" marşlarıyla dalgalanırken, aynı akşam Gebze HEP şenliğinde Türk ve Kürt kardeşliğinin simgesi oluyor Yorum'un türküleri.

27 Şubat Balıkesir SHP Gençlik Komisyonu'nun ve 29 Şubat'taki Karabük Halkevi konserini Mersin Likat-İş Sendikasının 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlamaları izliyor.

Boğaziçi Üniversitesi'nde, 2 Mart'ta yapılan TÖDEF'in birinci kuruluş yıldönümünde polis ve okul idaresince elektrikler kesilince, Yorum mikrofonlu devam ediyor türkülerine.

21 Mart Newroz günü, izleyicilerin yoğunluğu karşısında Ankara Re-

92 sim Heykel Müzesi Konseri üç kez tekrarlanıyor.

Grup Yorum ve Grup Ekin'nin pasaport alabilen elemanları Devrim Şehitlerini Anma Gecesi için yurtdışına giderken pasaport alamayanlar ortaklaşa devam ediyorlar konserlere. Basel, Viyana, Zürih, Gelsenkirchen, Berlin, München, Frankfurt, Rotterdam, Colmar, Bern şehirlerindeki konserlerin dönüşünde bir günlük gözaft yaşıyorlar.

17 Nisan'da, Eskişehir'de; 8 Mayıs'ta Antalya'da; 9 Mayıs'ta, İskenderun'da; 10 Mayıs'ta, Gaziantap'te; 19 Mayıs'ta, İzmir'de; 22 Mayıs'ta Osmaniye'de; 23 Mayıs'ta, Adana'da konserler veren Yorum'un, İzmir konserine soruşturma açılıyor. 24 Mayıs, Mersin konseri yasaklanınca Mersin'deki sendika ve demokratik kuruluşlar, valiliğin önüne siyah çelenk koyarak yasaklamayı protesto ediyorlar.

26 Nisan 1992 tarihindeki Trabzon konserinde ise engellemelerin bir başka boyutu sergileniyor. Trabzon'daki gerici kesimler, "Yorum Kürtçe parçalar söylüyor" denilerek kışkırtılıyor. Konser bitiminde gerici kesimler tarafından ablukaya alınan konser salonunda, altı saatlik bir bekleyiş başlıyor. Polisin bu gerici kesimi dağıtması bir yana, onları yapılacak saldırı için yönlendirdiği gözleniyor. Konser salonunda ablukaya alınan izleyici, dışarı çıkıp çıkmamayı tartışıyor. Katliam yaşanabileceği endişesini taşıyan Yorumcular'la, izleyiciler salondan çıkmıyor . Valilikle başlayan telefon görüşmeleri, İçişleri Bakanlığı'na, Kültür Bakanlığı'na değin uzanıyor. Konser devam ediyor bu ara. Altı saat sonra abluka kalkıyor ve Yorum, izleyicileriyle çıkabiliyor salondan.

16-17 NİSAN

17 Nisan 1992. 16 Nisan'ı, 17 Nisan'a bağlayan gece, polis telsizleri susmuyor. Çiftelhavuzlar'da, Göztepe'de, Sahrayıcedid'de... Bir dizi operasyon yaşanıyor. Operasyona uğrayan evler, birer direniş alanı. Haykırılan sloganlar, asılan bayraklar televizyon haberlerine yansıyor.

Aynı gecenin sabahında, OHS oyuncusu Ayşe Gülen, OKM'ye gelmiyor. Tüm OKM emekçileri biliyor Ayşe'nin disiplinli çalışmasını. Nazım Hikmet'in şiir ve mektuplarından derlenen, yakında sahnelenmeye başlayacak olan "Dünyayı Memleketimi ve Seni Seviyorum"daki rolünü hiç aksatmadan çalıştığını. Öğleye doğru 'acaba' sorularının cevabı geliyor. Evet, Ayşe Gülen de... O zamana değin, gözlerin derinlerinde saklı hüznün, ağlamalara bırakıyor yerini. Çok geçmeden ikinci bir haber de ulaşıyor OKM'ye. Tavır Dergisi'nin altıncı sayısına kadar dizgi, düzeltme gibi işleri yürüten, yazılarını yazan ve daha sonra kendini daha büyük sevdalara bırakan Ayşe Nil Ergen de...

OKM emekçileri bir araya toplanıyor. Ayşe Nil Ergen ve Ayşe Gülen'in operasyonlarda öldüğü açıklanıyor. Herbiri hüznünlere gömül-müş olsalar da onların ardından ağlamak değil, işlerine devam etmenin bilinciyle yeniden görev dağılımı yapıyor. Ayşe Gülen'in rolüne bir başka arkadaşı hazırlanmaya başlıyor. Tavır Dergisi matbaadan alınarak elbirliğiyle paketleniyor. Basın bildirisi hazırlanıyor. Ortaköy Halk Sahnesi'nin adı artık "Ayşe Gülen Halk Sahnesi". Yorumcular da "Cesaret" diyor aynı günlerde.

CESARET

YORUM, HER KASETLE daha da kitleselleşmeyi amaçlıyor. Her yeni kaset, birşeyler katıyor bu kitleselleşme çabasına. Kitleselleşme, "Cesaret" kasetiyle yakalanıyor daha çok. Yorum'un ilkeli tutumu, medyadan uzak kalmasını getiriyor beraberinde. Ancak, televizyona çıkmama gibi bir ilkesi yok Yorum'un.

Aynı gün içinde, "Cemo" parçasıyla iki kez görünüyorlar Star 1'de. Yorum, kitle iletişim araçlarında, medyanın istediği veya seçtiği türkülerle değil, kendi belirlediği türkülerle yer alıyor.

"Dağlara Gel", kulağa hoş gelen ritmiyle günlerce Süper FM'de yayınlandı. Bu güne değin Yorum'u hiç dinlememiş insanlar bu türküyle dinlediler Yorum'u.

Bir Kürt kızının, kır gerillasına aşkını ve direnişini anlatan türkü formunda bestelenmiş "Mısri Kız", kasette beğeni toplayan, ilk kez dinlendiğinde bile nakaratlara katılınabilen, kolay algılanabilen bir türkü.

"Karadeniz"de ise, Karadeniz'in yerel motifleri önem taşıyor. Daha önce müziğine az da olsa kemençe seslerini katan Yorum, bu türküde ilk kez tulumu kullanıyor. Karadeniz halkı da "yol havasıyla" katılıyor Yorum'un uzun yürüyüşüne.

Türk ve Kürt halkının ortak sesi Yorum, daha önceleri Kürtçe türküler söylerken, bu kez Kürtçe besteler yapıyor. "Em Ne Bin Ketî ne" ve "Dî Berî", Yorum'un kendi besteleri. Kürt halkının mücadelesinde yenik olmadığını, verdiği mücadele ile Kürt realitesini egemenlere kabul ettirdiğinin işlendiği bestelerde "bu kavga bizim kavgamızdır" diyor.

"Neslime Armağanımdır" parçasında "Şimdi ben şerefimle ölmenin doruğundayım" diyor devrim şehidi Kahraman Altun.

Mimar Sinan Üniversitesi öğrencisi olan ve okuduğu okulun dördüncü katından atılan Seher Şahin için bestelenen "Seher Yeli Kız", kavganın içindeki gencecik yürekleri anlatıyor.

"Sevda Türküsü" ve "Seni Seviyorum", devrimcilerin aşkı yorumlayışının ve aşka bakış açılarının dile getirildiği sevda şarkılarından.

"Reşo" ve "Keçe Kurdan" kasetin Kürtçe haley parçaları.

Marş formundaki "Cesaret"te, ise kavganın adım adım yükseldiği bir süreçte "Cesaret, cesaret daha fazla cesareti!" diyor Yorum.

ESKİŞEHİR KONSERİ VE TUTUKLAMA KARARI

"Sıcak bir yaz sabahı çıkıyoruz yola. İlk durağımız Eskişehir. Yine yorucu bir yolculuktan sonra, dinlenme fırsatı bulmadan çıkacağız sahneye.

Yol boyu bir güneş, bir yağmur. Boğucu sıcaklarla terlerken, yağmurlar dökülüyor gökyüzünden. Pancarlar yapraklanıp, kök tutmaya durmuş; başaklar yeşilden, sarıya... Yol boyunca uzayan dereciklerle aralanmış salkım söğütlerle kavaklar, tarlalar, çam ormanları... Yeşilin binbir tonu ardımız sıra akıp giderken Eskişehir'i konuşuyoruz. Mapusluklar, açlık grevleri, sevkler, direnişler ve şehitler...

"Bu Yaşam Bizim-Sevgi Ve Dostluk Gecesi", saygı duruşuyla başlıyor. Yöresel Ozan Yusuf Özüdoğru, Pir Sultan'dan, Ruhi Su'dan türküler çalıp söylüyor. Onun ardından Şair ve Ozan Muzaffer Özdemir geliyor. AHS (Ankara Halk Sahnesi) de "Güzeldiler ve Gülümsüyorlardı" adlı kısa oyunla katılıyor geceye. Işık düzeni olmayışı nedeniyle oyuncular karanlıktaydı. Oyun içinde verilen dia gösterisi oyunu bastırıyor. Deniz, Mahir, Kaypak-kaya, 12 Temmuz ve 17 Nisan şehitleri kimi mahzunluklarıyla, kimi gülümseyen yüzleriyle görünüp gittiler. Bir işkencecinin cezalandırıldığını duyuran dia, salondaki güvenlik görevlilerini ürkütecek kadar alkışlandı.

Eskişehir'de bateri bulunamamıştı. Bu nedenle Yorum baterisiz verdi konserini. Ses düzeninin yeterli olmaması yordu Yorumcuları.

Cesaret kasetindeki "Dağlara Gel" türküsüyle başlayan konsere her parça biraz daha coşku katıyordu. Halaylar başlayınca valilikten gelen görevliler salonun dışına veya balkona çıktılar. Sivil görevlilerse rahatsız edici tavırlarıyla kulise bile girmeye çalışıyorlardı. Bu tutum, gecenin gözaltıyla biteceğinin habercisiydi adeta.

Konserden sonra izleyiciler ayrılmış; organizasyon görevlileri, tiyatrocular ve Yorumcular kulise gelmişti. İkişer, üçer çıkılıyordu. Çıkış çeviklerce tutulmuştu ve onların güç desteğindeki sivil polisler zor kullanarak çantalarda dia arıyorlardı.

Bir kargaşa anında bir kaç gruba ayrılarak salonu terkeden Yorumcular, haberleşme olanağının da olmayışı nedeniyle buluşmada zorlansalar bile, gecikmeli de olsa Ankara konserine yetişebiliyor ve program aksamıyordu.

Karanlık günündeydi Ankara. İpince yağmurlarını döküyordu gök-

yüzü. Konser, Gençlik Parkı'ndaki Açık Hava Tiyatrosu'ndaydı. Yağmura rağmen birkaç yüz izleyici gelmişti yine de. İki konser birleştirildi ve türkülerle birlikte yüzünü gösteren güneş katılımı da arttırdı. Baskısız, gözaltısız ve engelsiz bir konser verdik Ankara'da ve ertesi gün gittiğimiz Kütahya'da."

Ancak Yorum, İstanbul'a döndüğünde, Eskişehir konseri sonrasında gerçekleşmeyen gözaltının, gıyabi tutuklama kararına dönüştüğünü öğreniyor. Yorum bu kez, gıyaben tutuklu Eskişehir'de "Bu Yaşam Bizim-Sevgi ve Dostluk Gecesi"ne konuşmacı olarak katılan Ankara Özgürlükler ve Haklar Derneği Başkanı ve Grup Ekin solisti Metin Turan, yöresel ozan Yusuf Özudoğru, Ankara FOSEM'den bir sanatçı, AHS'den üç oyuncu ve gecenin organizasyon komitesinden yedi kişiyle birlikte.

Bir sanat etkinliği için, yirmi tutuklama kararının çıkarılmasının mimarı Savcı Muammer Akkaya. "Cesaret, Daha Fazla Cesareti" sesleri ülkenin dört bir yanında yankılanırken, Grup Yorum, halkın içinde görünmez oluyor.

Yorum'un iki ay süren gıyabi tutukluluk günleri, 12 Ağustos tarihindeki mahkemede sonlanacak. Bir olasılık elleri kelepçeli, cezaevi arabasına binecekler. Dudaklarımızda Yorum'un türküleri, gözlerimizde hüznün bakakalacağız Yorumcular'ın ardından. Belki de kucaklayacağız onları iki aylık ayrılığın özlemiyle.

Cesaret kaseti ülkenin dört bir yanında "Cesaret, cesaret" diye yankılanırken "Cesareti" diyor Yorumcular da. İki aylık kaçaklık koşullarında bir yandan yakalanmamaya özen gösterirken, bir yandan da basın toplantıları düzenlediler. 32. Gün'ün çekimleri de bu dönemde yapılıyor. Kamuoyunu duyarlı kılmaya çalışıyorlar.

Sanata yönelik baskıları protesto etmek, Yorum'la dayanışmak için Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde olacak yüzlerce insan. İstanbul, Ankara ve Adana'da otobüsler kiralanıyor.

Yorum'la dayanışmak isteyenlerin bir bölümü OKM'ye gelmişti. İkiser, üçer çıkılıp Harem'e otobüslere gidilirken, Yorum'u, mahkeme salonunda bir başına bırakmak isteyen güvenlik güçleri de çalışmaya başlamıştı çoktan. Karikatürist Mehmet Aslan, OKM'den çıktıktan sonra gözaltına alınıyor. Bu arada Yorum amblemleri iki poşet tişörtte de el konuluyor.

Yalnız değilsin Yorum; senin türkülerini getiriyoruz sana. İstanbul

98 otobüslerinde Grup Özgürlük Türküsü, Ayşe Gülen Halk Sahnesi oyuncularını ve Tavır Dergisi çalışanları... Ankara otobüslerinde Grup Ekin, Ankara Halk Sahnesi oyuncularını... Avrupa ülkelerinden gelmiş heyetler ve Yorum dinleyicileri...

Otobüsler gece boyunca yol alıyorlar Konya'ya, Yorum'un türküleriyile. Sesler kısılıp çatallaşmaya başlayınca kasetler konuyor teybe.

İstanbul otobüsleri Konya'ya gelmeden Selçuklu Emniyet Amirliği önünde durduruluyor. Nereye gidildiği soruluyor önce. Ardından kimlik kontrolü. Kimlik kontrolünden sonra, yola devam edileceğini düşünüyor otobüstekiler ama engelleme çabalarının sonu gelecek gibi değil. Ankara'dan yola çıkanlar öğreniyor, İstanbul otobüslerinin gözüaltına alındığını. Yollarını değiştiriyorlar önce. Konya'ya, Malatya'dan gelenler gece saat 04.00'te Konya'da oluyorlar ve engellemeyle karşılaşmıyorlar. Eskişehir'den trene binen onsekiz kişi bir olasılık izleniyor yol boyunca. Konya'ya iner inmez de gözüaltına alınıyorlar.

İstanbul'dan gelen üç otobüsün, Emniyet Amirliği önündeki gözüaltı süresi uzadıkça uzuyor. Birinci kimlik kontrolü... İkinci kimlik kontrolü... Üst araması, otobüs araması... Otobüslerde aranan şahısların olup olmadığını sormak için faksların çekilmesi gibi işlemler bitmiyor bir türlü. Genelde avukatlar ve güvenlik görevlileri arasında yaşanan tartışmaya zaman zaman otobüstekilerin tümü katılıyor. Otobüslere binip kaçma önerisi sürücüler tarafından kabul edilmeyince, yürüyerek Konya'ya gitmenin dışında çözüm kalmıyor. Otobüstekiler, yürüme hazırlığına başladığında polis barikadı kuruluyor yola. Yoğun tartışmalar, gözüaltı tehditlerinden sonra barikat aşıyor. Öğle sonrası varılabiliyor Konya'ya.

Televizyon ekiplerinin, gazetecilerin, sanatçıların ve Yorum dinleyicilerinin doldurduğu mahkeme salonunda, yumuşak bir ortamda geçen mahkemede Yorum elemanı ve aynı zamanda Tavır Dergisi Yazı İşleri Müdürü ve Sahibi Elif Sumru Gürel savunmayı okuyor.

Mahkeme bitiminde Yorum'un özgürlüğünü kutluyor alkışlar. Bir kez daha özgür Yorum. Türküler söyleyecek yine.

29 Temmuz '92 Cumhuriyet Gazetesi

99

Haklarındaki tutuklama kararı nedeniyle 40 gündür firardalar Grup Yorum 15 gün sonra ortaya çıkacak

İstanbul Haber Servisi - Eskişehir'de 19 haziranda düzenlenen "Bu Yaşam Bizim Sevgi ve Dostluk Şenliği"nde sahneye çıktıkları için haklarında tutuklama kararı verilen ve halsi firarda olan Grup Yorum üyeleri, 12 ağustos günü saat 09.00'da Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yapılacak duruşmaya katılacaklarını açıkladı. 1989'da Mersin ve İstanbul'da 95 gün tutuklu kâğıtlarıyla seza mahkeme tarafından atıldıklarını belirten Grup Yorum üyeleri, "92 günlük bu haksız özgürlük

yana kültür ve sanat etkinlikleri üzerinde uygulanan baskı ve yasaklamalara karşı olan tüm aydınlar, sanatçılar, kitapları toplatılan, yasaklanan, para cezasına çarptırılan yazarlar, kasetleri toplatılan, konserleri yasaklanan, gözaltına alınan, hapse atılan müzisyenleri, sergileri bastırılan, yasaklanan, sabote edilen ressamlar, fotoğraf çekilen tartaklanan, makineler kırılan, filmleri yakılan, gözaltına alınan fotoğraf sanatçıları, film setlerinden alınıp içkenceli sergilerinden geçirilen, filmleri yakılan, yar-

dövülen, yargılanan köşe yazarları, gazeteciler, yargı hukukuna eleştirildiği, mahkemelerde sevgi hak ve özgürlüklerini savunmuş için duruşmalardan atılan, soruşturmalara uğrayan, yargılanan haksız adamları, avukatları: "Yasakları yasaklayacağız" diyen Kâdir Bakam; halkın temsilcisi olduğuna ikna eden milletvekilleri; insanı değerleri, evreni savunan, haksızlığa karşı yurisdiktor devrimci, demokrat, felsefi, yurisdiktor herkesi Konya'ya Grup Yorum'a dayandırmaya çağırıyoruz" dedi.

Adalet Bakanı olması gereken savcı

Muammer Akkaya

Eskişehir savcılarından Muammer Akkaya, Grup Yorum ve diğer sanatçıların tutuklanmasını için nelei yapmaya çalıştığı ile ilgili mahkemeye tutuklanma iddianını reddetmiştir. Mahkeme bunu nasit yapmış. Kendisiyle görüşen gazetecilere kızgınlıkla "Saçma saçan iş yapıyorlar. Bırakılmamaları gerek

Savcı konunda "amaçları" dağınık. Görül rahatlığıyla, Avukat Bedi Yaraş ile iki saatte yakın görüşü.

Oğlu da Grup Yorum Tıyranımıyım". Kendine telatın elmiş. "Çok gaddarsın"

İkinciye" yazdığı bir şii Yorum'a gönderip, "bosteleştirme, iyi bir parça olur, ancak yayımlanmasa, hakkında soruşturma başlatılır, ben de kendi şiiim hakkında dava açarım" diyoruyum... Ne

Türküler yasaklansa bile, halaylar devam eder!..

İstanbul Ortaköy Kültür Merkez ve Ankara Halk Sahnesi sanatçılarına yapılan baskılar, suçlu duruma düşürmelerini protesto ediyoruz.

19 Haziran 1992 tarihinde Eskişehir'de yapılan "Bu Yaşam Bizim - Sevgi ve Dostluk Gece-si"nde ve sonrasında geceye katılan birçok sanatçı ve tertip komitesinden insanlar tutuklandı. Bir-çok yapılan yerde bulunan birçok müzik aleti ve eşya vahşice polisler tarfından parçalandı ve birçok eşyaya el konuldu.

1991 ve 1992 yıllarında Almanya ve Avrupa'nın birçok şehrinde konserler veren iki devrimci müzik grubu "Grup Yorum" ve "Grup Ekin" in 6 üyesi 23 Haziran 1992 tarihinden bu yana tutuklanma emriyle polisçe aranıyor. Suçları ise vatandaşlarındaki, (Türkiye ve Kürdistan'daki) takip, işkence, cinayet ve baskıyı müzikleri ve sanatlarıyla dile getirmekti...

Bizler bu müzik gruplarının çalışmalarını gördük, birçokumuz ise duyduk. Ve onların aracılığı ile Türkiye ve Kürdistan'daki gerçekler üzerine çok şey öğrendik.

Çalışmalarıyla halklar arasında gerçek köprülerin kurulmasına ve insanların güzel bir yaşam için mücadelede katılmada cesaret bulmasına katkıları olan bu gruplarla ve bütün sanatçılarıyla dayanışıyoruz.

Türkiye'de tutuklu bulunan sanatçıların derhal ve hemen serbest bırakılmasını talep ediyoruz. Grup Yorum ve Grup Ekin üyeleri, İstanbul OKM ve Ankara Halk Sahnesi sanatçılarına yönelik tutuklama emrinin kaldırılmasını ve acilen bütün davaların durdurulmasını talep ediyoruz.

Mükemmen OKM ve AHS'nin sanatsal faaliyetlerinin engellenmemesini talep ediyoruz. 12 Ağustos 1992'de mahkemeye var. Uluslararası basını ve insan hakları örgütlerini, Avrupalı sanatçıları bu mahkemeyi izlemeye davet ediyoruz, çağırıyoruz.

- Informationsstelle El Salvador c.V. Bonn ● KAOS Film Teem Köln
- Bundesverband Studentische Kulturarbeit Bonn ● Arbeitskreis Internationalismus, Bonn, ● Marianne Traisu, Künstlerin, Köln ● Ingrid Strobl, Schriftstellerin, Köln ● Ulla Jelpke, Mitglied des Bundestages (MHB) Bonn ● Dirk Fröhlich, IG Metall, Bonn ● Gerd Eisenbürger, Informationsstelle Lateinamerika, Bonn ● Frank Höbinger, El Salvador Komitee, Bonn ● Ulf Reumgartner, Informationsstelle Lateinamerika Bonn

Mücadele Dergisi Sayı:2

9 Ağustos '92 Yeni Ülke Gazetesi

3. BÖLÜM

*Acılı, Kahırlı ama Mücadeleci ve Umutlu Bir Halkın,
Bağrına Doğru Yürüyüp, Görünmez Olanlardan...*

GÜNCE

Eskişehir konserinden sonra üçüncü gün bugün. AHS'li, Ankara FO-SEM'li arkadaşların gözaltına alınışının üçüncü günü. Bu olaya karşı yürüttüğümüz protesto tavrını geliştirmeyi planlarken onların serbest bırakıldıktan sonra savcının itirazı üzerine evlerden alınarak, otobüsten indirilerek yeniden gözaltına alındıklarını öğreniyoruz. Onları tutuklamışlar. Ve hiç de şaşırmadığımız yeni bir haber iletiyor arkadaşlar; Grup Yorum için tutuklama kararı. Hem de, Eskişehir'de bateri temin edilemediği için, bizimle gelemeyen, dolayısıyla geceye katılamayan Hüseyin Akbulut hakkında da verilmiş aynı karar. Olacak şey değil ama... Dayanamayıp basıyorum kahkahayı.

OKM'den, evimizden çıkıyoruz. Birden bire, bir anlık sızı ama hemen sonra kalabalıkların duygusu sarıyor içimi. Fiziki olarak terkettik OKM'yi, ancak, yüreklerimiz faaliyetlerimizin coşkusuyla dolu.

Bu ortaçağ uygulamasını kabul edemeyiz. Teslim olmayacağız!

Bir arkadaş, "Savcının girişimi kolay elde edilemeyecek bir fırsat olarak değerlendirilebilir." diyor. Haklı da. Bu utanç verici kararı uzun maraton içerisinde kendimizi geliştireceğimiz bir dönem olarak kullanabilmeliyiz. Okumalı, yazmalı, ilerlemeliyiz.

27 Haziran Cuma

Ev...

Tüm Yorum elemanlarının birlikte kalabileceği bir ev arıyoruz. Şimdilik bir gelişme yok.

Kitap okuyorum, "Çözülme"yi bitirdim. Seminer notları var elimizde. "Toplumlar"la başlıyorum.

Kemal bilgisayarın başında, düzenlemeler yapıyor.

Yeni taşındığımız için tam olarak yerleşememiştik. Bu arada, evin düzenini de tamamlıyoruz.

Saklanmak... Seni arayanlardan saklanmak... Görevimiz bizi arayanlara yakalanmamak; bu haksız ve keyfi uygulama ortadan kalkana kadar yakalanmamak.

Akşamüstü bir arkadaşımız geldi. OKM'li dostlarımızdan bir demet kır çiçeği ile bir kutu pasta getirdi. Hem seviniyoruz hem de biraz üzülüyoruz. Keşke, baskıcı yasalar, gerici kürsüler, arama tutanakları girme-

seydi aramıza; yanyana olabilseydik şu anda onlarla.

Ve OKM'yi solukluyoruz bir süre; sevinçle, merakla...

Durumumuzun basın tarafından kamuoyuna yansıtılmaması düşündürücü. Tanju Çolak hakkındaki tutuklama kararı TV'lerde ilk haber olarak veriliyor. Sinirleniyoruz.

30 Haziran Pazartesi

Ev...

KORKUYU EGEMEN KILMAK İSTEYENLERE İNAT, CESARETİ

Gazete ilanını görünce çok seviniyoruz. İşte kasetimiz çıktı. İlan biraz da şu andaki durumumuzu anlatıyor. Gerçekten de inatçı bir yönümüz var bizim. "Türküler Susmaz, Halaylar Sürer!" sloganında da inatçı bir yan var bence. Ne yaparlarsa yapsınlar, Grup Yorum'dan, Yorumlar'dan kurtulamayacaklar.

Akşam üzeri yeni kasetimiz ve Tavr'ın yeni sayısını getirdi bir arkadaş, Tavr'da dizgi hatası yok. Bu son derece sevindirici. Özeleştiriyi pratikte veriyoruz.

1 Temmuz Çarşamba

Ev..

Cumhuriyet gazetesi ile röportaj yaptık bugün. Bir çay bahçesinde arkadaşlar ve gazeteciyle buluştuk. Müziğe ilişkin soruları sabırla yanıtladıktan sonra, sıra, karşı karşıya kaldığımız haksızlığı ifade etmeye gelince adeta kelimeleri birbirimizin ağzından aldık.

Akşam üzeri, Kemal, kaldığımız evin yakınlarında bir polisle karşılaştı. Belki, polisin olaydan haberi bile yoktu ama yarın gazetelerde haber çıkınca, durumu kavrayacaktı. Çünkü, Yorumcu olduğumuzu biliyordu. Gözaltı serüvenlerimizin bir parçası da, karakol polisleriydi. Bunun için evi terkettik.

Yeni yerimizde birkaç gün kalacağız. En anından toplu olarak kacağımız yer belirleninceye kadar.

Avukatlarımızın yaptığı itirazın reddedildiği haberi ulaşıyor. Dosya, Konya DGM'ye aktarılıyormuş. Tutuklu bulunan AHS'li arkadaşlar da Konya'ya sevk edilmişler.

2 Temmuz Perşembe

Yeni ev..

Yalnızca okuyoruz. "Haklıyız Kazanacağız"ı birinci hamur kağıda ya-

106 pılmış baskısından okuyoruz. Kitabın hazırlandığı ve ilk baskıya girdiği yılları düşünüyorum.

Evde iki haydut var. Birisi 4 diğeri 9 yaşında. Kemal büyüğüyle misket oynuyor. Ben küçüğünü balkonda bisiklete bindiriyorum.

Yarın sabah bu sıcak evden ayrılarak topluca kalacağımız eve gideceğiz.

4 Temmuz Cuma...

Sabah erkenden, evden çıktık. Hemen bir gazete aldık. Açar açmaz da kapattım. Olamaz!...

Kültür sayfasında kocaman bir fotoğraf. Otobüse bindik. Fotoğrafa bakmaktan yazıyı okuyamıyorum. Sanki herkes fotoğraftan tanımış da bize bakıyormuş gibi geliyor. Hilmi'yle buluşuyoruz ve kahkahalarla gülüyoruz kalacağımız eve doğru yürürken.

Yazıda eksikler var. Bizim vurgulamak istediğimiz konular yer almamış. Biraz moralimiz bozuluyor.

Yeni evimizde daha gelişmiş bir programı yürütmeye koyuluyoruz. Seminer çalışmalarında yardımcı olacak arkadaşlar geliyor. Beş buçuk saat dinliyoruz "Toplumlari" anlatan arkadaş ve günlerce sürdüreceğiz bu konu üzerindeki çalışmayı.

Dış görünüşlerimizdeki değişikliklere kahkahalarla gülüyoruz ara sıra.

7 Temmuz Salı...

Bugün Yeni Ülke gazetesi röportaj yapacak bizimle. Bir kaç saattir yoldayız. Bir rampayı tırmanıp, Boğaz Köprüsü'ne ulaşınca birden bire İstanbul'la karşılaşıyoruz. Boğaziçi'nin ferahlatıcı güzelliğini seyrediyoruz. Dağların, ormanların temiz havasından, İstanbul'un mücadeleci soluğuna ulaşıyoruz... Temmuz'un İstanbul'u, Nisan'ın İstanbul'u sana kavuşturuyoruz yine.

"Dostların arasındayız/ Güneşin sofrasındayız."

8 Temmuz Çarşamba..

Konumuz Faşizm. Bu koşullarda, sıkılmadan sürdürdüğümüz, esprilerle süslediğimiz bir çalışma oluyor.

Mücadeleden kopmadık. Hiç bir koşul bizi mücadeleden koparmayacak, etkisizleştiremeyecek.

"Moskova Önlerinde"yi okuyorum. General Panfilov, Momiş-Uli'nin ta-

burunu, bir "bulat"a benzetiyor. Bulat...Gravürlü çelik demek. Öyle resimli bir çelik ki, dünyada hiçbir şey onu silemez. Düşünüyorum. Ya biz ... Biz de "bulat"ız. Grup Yorum adı... O hiç silinmeyecek!...

10 Temmuz Cuma...

Emperyalizm'i anlatacak arkadaşımız gelmedi. Pazar gelecekmiş. Tavr için yazdığım bir öyküyü nihayet bugün bitirdim. Tavr dosyasını incelemeyi sürdürüyoruz. Bugün, teyzemi aradım. Dün gece polisler, onlara da gitmişler. Teyzem, suçları neymiş diye sormuş. Polislerden biri "Çok fazla saz çalmışlar." demiş.

11 Ağustos...

Mahkeme salonuna, bir aksilik çıkmadan girmek zorundayız. Bir buçuk ay boyunca verdiğimiz mücadelenin sonuna geliyor, yapacağımız savunmayla da kampanyamızı anlamlı bir şekilde bitirmeyi düşünüyoruz. Önümüzde iki yol var: Ya tutukluluk, ya da tahliye. Yarın acaba ne olacak? Bayağı meraklı ve heyecanlıyız.

12 Ağustos...

Konya'ya gece yarısı geldik. Şehir varoşlarında iki gözlü bir gecekondayız. Yoksul ama candan bir ev. Sabah erkenden kalktık. SAT 1 kamerası ve programcıları erkenden geldiler. Onlar, çekim yaparken biz kahvaltımızı bitirip, hazırlıklarımızı tamamlıyoruz.

"Umarız, yaptığımız çağrı sonucu bizi desteğe gelenlere herhangi bir sorun çıkarmazlar ve büyük bir katılım sağlar." diye düşünürken, iki yüz insanın gözaltına alındığını duyuyoruz mahkeme salonuna geldiğimizde.

Mahkemeye iki yüz metre kala, arabalardan inip basın ve televizyoncularla yürümeye başladık. Etrafa birikenler, şaşkın gözlerle yanımıza yaklaşıyor ve bizi aralarına alıyorlardı. Emniyet güçleri ancak mahkeme salonundan içeri girdiğimizde, bir buçuk aydır fellik fellik aradıkları Yorum olduğumuzun farkına varabilmişlerdi. Başardık... Birazdan savunmamızı bir tokat gibi suratlarına vuracak ve bizi susturamayacaklarını bir kez daha göstereceğiz.

Yıllardan beri Türkiye halklarının yaşamını, özemlerini, sevdalarını, öfkelerini, coşkularını, ezgilerle, türkülerle anlatmaya çalıştık. Bugün çabalarımızın, halkların, kardeş türküleriyle dillendiğini, kulaktan kulağa yayılarak, mücadeleye güç verdiğini görüyoruz. Milyonların çileli yaşamından süzölüp gelen, kültür mirasının yurtiçi ve yurtdışı şenliklerinde, mitinglerde, grev yerlerinde, gecekondlu sokaklarında, direniş mevzilerinde halkın geleceği için bir kumaş gibi dokumaktan onur duyuyoruz.

İŞTE BUNA TAHAMMÜL EDEMİYORLARI

Kurulduğumuz günden bu yana emekçi yığınlarla kucaklaşmamızı engellemeye çalışan siyasi iktidarlar, 16 gözaltı ve tutuklama kararı vererek, sayısız konserimizi yasaklayarak bizi susturmaya çalışıyorlar. **İŞTE BUNA DİRENİYORUZ!**

1989 yılında Mersin'de ve İstanbul'da 95 gün tutuklu kaldıktan sonra, mahkeme tarafından aklandık. 95 günlük bu haksız özgürlük gaspına yeni günler eklemek istiyorlar. **İŞTE BUNUN İÇİN TESLİM OLMUYORUZ!**

Suçumuz, 19.06.1992 tarihinde Eskişehir'de düzenlenen, "Bu Yaşam Bizim-Sevgi ve Dostluk Şenliği"nde türkü söylemek. Bir sanat etkinliğine 13'ü sanatçı ve diğerleri tertip komitesi olmak üzere 20 tutuklama kararı vermek ve uygulama karşısında susmaksa onursuzluktur.

Eskişehir'e gelmediği, şenliğe katılmadığı halde arkadaşımız Hüseyin Akbulut hakkında da tutuklama kararı çıkarmaları onların adaletinin göstergesi değil mi? Sanat etkinliğine katılmayan arkadaşımızı bile tutuklamaya kalkışmaları önyargılı ve saldırganca davranıldığının açık kanıtı değil mi? **İŞTE BUNUN İÇİN ÖZGÜRLÜĞÜMÜZE SAHİP ÇIKIYORUZ.**

Tutuklama kararında, arama tutanaklarında, mahkeme zabıtlarında, adımın geçmesinden utanmıyoruz. Çünkü haklıyız ve haksızlığa karşı mücadele etmeyi erdem sayıyoruz. Egemen sınıfların kendi yasalarını bile hiçe sayan bu haksız kararlarının bedelini niye özgürlüğümüzle ödeyelim? **İŞTE BUNUN İÇİN, MAHKEME TARİHİNE KADAR TESLİM OLMUYORUZ!**

Hergün televizyondan ve basından Kültür Bakanı'nın ve yetkililerin "Yasaklar yasaklanacak!", "Hiç kimse düşündüğünü söylemekten çekin-

meyecek.", "Sanatsal etkinlikler üzerinde baskılar kalkacak." benzeri açıklamalarını izliyoruz. Acaba hangi özgürlükten, hangi haktan, hangi yasakların kalkacağından bahsediyorlar.

Halktan yana kültür ve sanat etkinlikleri üzerinde uygulanan baskı ve yasaklamalara karşı olan tüm aydınlar, sanatçılar; kitapları toplatılan, yasaklanan, para cezasına çarptırılan YAZARLAR; kasetleri toplatılan, konserleri yasaklanan, gözaltına alınan, hapse atılan MÜZİSYENLER; Sergileri basılan, yasaklanan sabote edilen RESSAMLAR; Fotoğraf çekerken tartaklanan, makinaları kırılan, filmleri yakılan, gözaltına alınan FOTOĞRAF SANATÇILARI; Film setlerinden alınıp işkenceli sorgulardan geçirilen, filmleri yakılan, yargılanan SİNEMA YAPIMCILARI, YÖNETMENLER, OYUNCULAR; yapıtları parçalanmış HEYKELTRAŞLAR; oyunları yasaklanan, sabote edilen, yargılanan, tutuklanan TİYATROKULAR; haber yapma ve toplama özgürlükleri kısıtlanan, fotoğraf makinaları kırılan, dövülen, yargılanan KÖŞE YAZARLARI, GAZETECİLER; yargı hukukunu eleştirdiği, mahkemelerde insan hak ve özgürlüklerini savunduğu için duruşmalardan atılan, soruşturmalara uğrayan, yargılanan HUKUK ADAMLARI, AVUKATLAR; "Yasakları yasaklayacağız!" diyen KÜLTÜR BAKANİ; Halkın temsilcisi olduğunu iddia eden MİLLETVEKİLLERİ

TÜM GRUP YORUM SEVENLER!

12 Ağustos 1992'de, Grup Yorum, Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yapılacak duruşmaya katılacaktır.

12 Ağustos 1992'de, mahkeme kürsülerinde, emekten ve halktan yana kültür ve sanat temsilcileriyle yüzyılların örümcek kafalı kültür sanat düşmanlarının hesaplaşması var.

12 Ağustos 1992'de, Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde hayatı, halkı ve halktan yana sanatı savunacağız.

İnsani değerleri onuru, erdemi savunan haksızlığa karşı mücadele eden devrimci, demokrat, ilerici, yurtsever herkesi KONYA'YA, GRUP YORUM'LA DAYANIŞMAYA ÇAĞIRIYORUZ!

GRUP YORUM

Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığına;

Sorgumuzdur:

BU SES HİÇ SUSMAYACAK

Grup Yorum Üyeleri:

Kemal Sahir Gürel-Elif Sumru Gürel

Taner Tanrıverdi-Hilmi Yarayıcı

BU MAHKEMEDE SANIK SANDALYESİNDEYİZ!

Biz Grup Yorum üyeleri, bugün Konya'da, Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki bu duruşmada, sadece Eskişehir'deki bir sanat etkinliğinin değil, halktan yana, bütün kültür ve sanat faaliyetlerinin ve devrimci sanatçıların yargılanmakta olduğunu biliyoruz. Bu salonda, mücadelenin sanatı ve sanatsal faaliyetleri yargılanmaktadır.

Bu gün duruşmaya, insanlık tarihine önemli kazanımlar olarak yazılmış bir tavrı sürdürmeye geldik. Roma arenalarında, ortaçağın en gizisyon mahkemelerinde, Osmanlı zindanlarında, Nazi toplama kamplarında ve Anti-Komünist Soruşturma Komiteleri'nin karşısında, yargılanan Phrynichus'un, Pir Sultan'ın, Paul Robeson'un, Nazım Hikmet'in, Viktor Jara'nın ve daha binlerce sanatçının oturduğu sandalyede oturuyor; çıkarıldığı kürsüden konuşuyoruz. İnsani değerleri, erdemi, onuru yücelten bu mirasa sahip çıkmaya çalışacağız. Bu ülkede sanatçıların da çağdışı karanlıklara ve yasakçı yasalara karşı direnme geleneği yaratabileceğini kanıtlayacağız. Bunun için buradayız! Tutuklama kararları, zindanlar, baskı ve işkence bizi yıldıramaz!

Sanatımız, büyük insanlık davasına sahip çıkmaya devam edecek. Emekçi yığınların, özgür, eşit ve kardeşçe bir dünya kurma mücadelesine; bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesine katılmaya devam edecek türkülerimiz.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Çünkü, baskıya ve sömürüye karşı boyun eğmezliğin, başkaldırının türkülerini söylüyoruz.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Çünkü, sevgiden ve umuttan, emekçi terinin suladığı umuttan dillenen türkülerimiz meydanları saran uğultuya, dorukları sarsan rüzgarlara karışıyor.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Çünkü, gecekondu mahallelerinin, yoksul ve acılı halkın türküsünü söylüyoruz.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Çünkü, hergün hayatı ye-

niden yaratanların, şalterlerin karşısında, tribünlerin akışında yük katarlarına çile taşıyanların; limanlarda, şantiyelerde bekleyenlerin, yürüyüş kolundan yükselen uğultusuyla yüklü türkülerimiz.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Çünkü, türkülerimiz üniversite koridorlarında savrulan yumruklara kıvam, gerici kuvvetlere karşı kurulan etten ve kandan setlere dayanma gücü oluyor.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Çünkü ezilen, horlanan, soykırıma uğratılan Kürt halkını, insansızlaştırılan dağ köylerinde, tank ve top ateşi altındaki kasabalarda, kentlerde yankılanan türkülerimizle savunuyoruz. Ve bir kere daha tekrar ediyoruz ki, türkülerimiz, ölüm pahasına savunulan her mevzide dalgalanan bayraklarla kucaklaşmaya devam edecek, overlokçu kızların, el arabalarının arkasından sürüklenen işportacıların, asfaltın erittiği yol işçilerinin, temizlik işçilerinin, tozlu dosyaların, uzun yazışmaların arasında yoksulluktan usanan memurların, öğretmenlerin, aydınların, sanatçıların, içinde büyüyen özlemle yükleyecek barikatları. Türkülerimiz cesaretle, düşmanın kalelerini sarsan cesaretle bütünleşecek.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz! Tıpkı bundan 2486 yıl önceki gibi. Yazılı tarihin bugüne değin bulunabilmiş ilk cezası bir sanatçıya verilmiştir. Bundan 2486 yıl önce, yani İsa'nın doğumundan 494 yıl önce, tıpkı Grup Yorum gibi, bir sanatçı ve sanatçı topluluğu ellerinde sazlarla, eski Yunan kentlerinde dolaşıyor, oluşturdukları 50 kişilik koroyla hem dans ediyorlar, hem oyunlar oynuyorlar hem de lirik şarkılar söylüyorlardı. İlk epik tiyatronun kurucusu diyebileceğimiz Phrynichus, 494 yılında Atina'da "Persler" adlı bir oyun oynadı. Konusu Millet kentinin, Persler tarafından nasıl alındığı. Bu tarih, Millet kentinin Persler tarafından acımasızca ele geçirilişi, kentin yağmalanması, insanların öldürülmesi ve tutsak edilerek Persepolis'e götürülmesinin birinci yıl dönümü. Phrynichus ve topluluğu, Atinalı yöneticileri, Millet kentinin ezilen, öldürülen halkına yardıma koşmamakla suçluyor, onların, bencil vurdumduymazlıklarını eleştiriyordu. Atinalılar, Asya İonluları'nı, kendi başlarına koskoca Pers ordusu karşısında yalnız bırakmakla, suçluydular. Atinalı yöneticiler, koskoca bir kent halkının öldürülmesi karşısında, suçluluklarını sergileyen bir sanatçı-

114 ya, tarihin yazılı ilk cezasını vererek cezalandırmışlar; sazlarıyla, korolarıyla kent kent dolaşan topluluğun bundan 2486 yıl önce tıpkı Grup Yorum'a yapıldığı gibi oyunları, türkü söylemeleri yasaklanmış ve o zamana değin görülmemiş bir para cezası ile 1000 drahmi ile Phrynichus'u cezalandırmışlardır.

Bu neyi gösterir? Apaçık şu gerçeği: Sanat doğuşuyla birlikte cezalarla, karşılaşmıştır. Çünkü sanat, sömürülen, ezilen, öldürülen insanların yanında olmayla birlikte doğmuştur. Özgür düşüncenin, insan haykırışının ilk çığılı sanatta, sanatçıda kendini biçimlendirmiştir. Ve tüm cezalara, yıldırımlara karşın, insanın direnişi, sanatçıda kendini belirleyerek tüm aşamalardan geçce geçce, günümüze değin gelmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin yargıçları şunu bilmek zorundadırlar; sömürünün, haksızlıkların, işkencenin, zulûhün olduğu bir dünyada sanatçıların direnişi kırlamayacaktır. Sanat, direnişle doğdu; onunla sürüyor. Tıpkı Phrynichus'un öğrencisi Aiskhulos'da olduğu gibi. Aiskhulos, "Zincire Vurulu Prometheus" adlı oyunuyla, ilk çağın, ilk diyalektik haykırışını bugüne değin ulaştırabilmiştir. "Bütün tanrılardan nefret ediyorum. Acımı değişmeyeceğim... Tüm bu zorlamaların hiç biri, iktidardan kimin kendisini (Zeus'u), yerle bir edeceğini söyletemeyecektir bana (...) Acı çekmeye zorunlu olanla birlikte paylaşacağım, onun yanında, ben de o acıyı... " diyen, ilk çağın bu, ilk trajedi ustası Aiskhulos, kentinden uzaklaştırıldı; ülkesinin dışında ölmek zorunda bırakıldı. Ama sanatçı, en az üçbin yıldan bu yana, "acı çekmeye zorunlu olanla birlikte", onun yanında, onunla birlikte o acıyı paylaşmayı sürdürdü.

21. yüzyılın eşiğinde sanatçıları hapse koydurtmak isteyenler kendilerini şu iki kimliğin içinde kaskatı bulacaklardır;

1- Onlar engizisyon mahkemelerinin yargıçlarıdır.

2- Demokrasi sözcüklerinin ardına gizlenme gücünü bulamayacak kadar anti demokrat ve despotturlar.

SANATIMIZIN KAYNAĞI HALKTIR

İnsanın doğaya hükmetmeye yönelik en önemli, en kapsamlı eyleminin, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin içinde yer

alıyoruz. Sanatsal faaliyetlerimizle yeni bir dünya kurma mücadelesine katılırken toplumsal yaşamın düzenlenmesinde politik mücadelenin belirleyici rolünün bilincindeyiz. İnsan ruhunun mühendisleri olan sanatçılar, eserleri ve sanatsal faaliyetleriyle yaşamı yeniden düzenleyen politikanın hizmetindedir.

17. yüzyılın sonlarında tarih sahnesinde ilerici bir sınıf olarak çıkan burjuvazi, feodalizme karşı yürütülen iktidar mücadelesinde emekçi halkı da yanına alırken, sanatın, insan ruhu üzerindeki etki gücünden sonuna kadar yararlanmıştı. İleri üretim ilişkisini temsil eden burjuvazinin sanatı da, ilerici bir misyona sahipti. "Eşitlik, özgürlük, kardeşlik" sloganlarını sanatsal üretime yansıtarak, sanatı, sınıf çıkarlarına hizmet eden bir araç olarak kullanmaktan çekinmemişlerdi. Ancak emperyalizm çağında üretici güçlerin gelişmesini engelleyen "emperyalist" üretim biçimiyle çürümeye başlayan burjuva sistemi siyasi olarak da, bilim ve sanat alanında da gericileşmiştir.

Ülkemiz emperyalizme bağlı bir yeni sömürgeci. Emperyalistler ve yerli işbirlikçileri egemenliklerini kalıcı kılabilmek için kültürel yaşamı yönlendirmek ister. Eğitim kurumlarıyla, kitle iletişim araçlarıyla hayatın her alanına müdahale ederek halkın değerlerini, hayatı kavrayış biçimini değiştirerek kültürel kimliği politik ve ekonomik egemen-

SUSMAYACAK

116 liklerinin sürdürülmesine uyum sağlayacak şekilde biçimlendirmeye çalışıyorlar. İşte, buna karşı çıktığımız için sanık sandalyesindeyiz!

Ruhsal ve düşünsel kontrolü sağlamak için, dinsel ideolojinin etkinlik alanını genişletiyor; ırkçı, şoven, milliyetçi duyguları körükleyerek, faşizme kitle tabanı yaratmaya çalışıyorlar. İşte, buna karşı çıktığımız için sanık sandalyesindeyiz!

Emperyalizmin kültür politikalarını ve faşizmin demagojilerini teşhir ediyoruz. Siyasi gerçeklerin açıklanmasına, kitlelerin bilinçlenmesine yardımcı oluyoruz. Ezilen halkların çıkarlarını savunuyor, kurtuluş yollarını sergileyerek emekçi yığınların birliği doğrultusunda mücadele ediyoruz. İşte bunun için sanık sandalyesindeyiz!..

Türkülerimizde, yaşam sevinci, daha güzel bir dünyaya olan inanç var, hak alma bilinci var. Halkın kültürel mirasını, sınıfsız, sömürsüz bir dünya kurma mücadelesinin duyarlılıkları ile yoğurup bu mücadeleye moral, değerler, coşku ve direnme gücü aşılayan türküler söylüyoruz. Bizim yaptığımız müzik, bu topraklar üzerinde yaşayan halkların, Türkler'in, Kürtler'in, Çerkesler'in, Lazlar'ın, Ermeniler'in, Araplar'ın müziğidir. Yoksul halkların müziğini yapmak, onu geliştirmek, evrensele ulaştırmakla sorumlu sayıyoruz kendimizi. Ulusal kimliği, dili , kültürü yok sayılan Kürt halkının türkülerini, inatla ve ısrarla söylemekten, konserlerde ve gecelerde bunun öncülüğünü yapmaktan gurur duyuyoruz. İşte bunun için sanık sandalyesindeyiz!

Kürt halkının özgürlük mücadelesini savunduğumuz için bizi zindana atmak isteyenlerin, Galile'ye dünya dönmüyor dedirtmeye çalışan Ortacağ engizisyoncularından farkı yoktur. Dünyanın döndüğü nasıl bir gerçeklikse, Kürt halkının varlığı, dili, kültürü ve türküleri de böyle bir gerçekliktir. Kürt halkının türkülerini söylemeye devam edeceğiz.

Sanatımızın kaynağı halktır. Halkın içinde, omuz başında, gözünde, kulağında, dilinde, sıkılı yumruğunda, umudunda, sevdasında, ekmeğinde, aşkındadır türkülerimiz. Halkımız aydınlığa doğru giden atılımıyla esin kaynağımızdır. Eserlerimizi kabul edecek ya da reddedecek olan halktır. Sadece, halkımız yargılayabilir bizi. Sadece halkın değer ölçülerine ve yargılarına önem verdiğimiz için, gerici kurumlarla ve yasalarla mücadeleyi erdem saydığımız için sanık sandalyesindeyiz.

Grup Yorum, inat ve cesaretle doğru bildiği yolda ilerleyen, yasaklara ve tutuklamalara rağmen türkülerini söylemekten vazgeçmeyen, tutarlı ve ilkel tavrını sürdüren bir gruptur. Grup Yorum, küçük burjuva sanatçıların yaşam tarzlarıyla, ahlaklarıyla, halka yabancılaşmış, kendini beğenen, popülist, bencil tavırlarıyla arasına kalın çizgiler çekmiştir. Grup Yorum'un zenginliği, kolektivizmidir. Mücadelenin soluk alıp verdiği her alan, mücadeleyi yüreğinde duyan her insan şiirleriyle, ezgileriyle, eleştirileriyle ve önerileriyle, bu kolektivizmin içindedir. Grup Yorum, hayatın aktığı bir potadır. Siz, burada sadece bizi yargılamıyorsanız! konserlerimizde coşkulu halaylar çeken, onbinleri de yargılıyorsanız! Bu davada, türkülerini yaptığımız yoksul gecekondu halkı da, her yıl grizu patlamalarına, göçüklere yüzlerce ölü veren maden işçileri; aç ve açtaki emekçiler; pamuk, tütün ve çay işçileri, topraksız köylüler; üniversite öğrencileri ve namuslu aydınlar da yargılanmaktadır.

Bizi yargılayan iktidarı, samimi olmaya davet ediyoruz. Siyasi iktidar, imza koyduğu uluslararası anlaşmalara uymuyor. Paris Şartı'nı, Helsinki Senedi'ni, AĞİK Anlaşmaları'nı hiçe sayan, baskıyı, yasağı ve işkenceyi engellemeyen iktidar, samimi davranıp bu anlaşmalardan imzasını çekmelidir.

SÖMÜRÜNÜN, HAKSIZLIKLARIN, İŞKENCENİN, ZULMÜN OLDUĞU BİR DÜNYADA SANATÇILARIN DİRENİŞİ SÜRECEKTİR

İnsanlık tarihi boyunca egemenler sömürüyü sürdürebilmek için, bilim ve düşünce adamlarına ve sanatçılara baskı uygulamışlardır. Tarih, "Tek bir nefesim ve kuvvetim kaldığı sürece felsefeyle uğraşmaya, rastladıklarımı bu yönde yüreklendirmeye ve onlara her zamanki yöntemlerle ders vermeye devam edeceğim." diyerek egemenlerin zehirini kendi elleriyle içen Sokrates'e tanıklık etmiştir. Tarih, "dünyanın yuvarlak olabileceğini" ileri süren ve bunu engizisyon mahkemelerinde tekrarladığı için yakılarak katledilen Bruno'ya da; "Yarin yanağından gayrı, her yerde, her şeyde, hep beraber!" diyebilmek için, atını saraylara süren Şeyh Bedreddin'e ve "İşte kemend işte boynum/dönen dönsün ben dönmezem yolumdan." diyen Pir Sultan'a da tanıklık etmiştir.

Nazım Hikmet, "Bir ağaç gibi tek ve hür/ ve bir orman gibi kardeşçesine" yaşamak istediği için çeşitli davalarda 61 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. "Ben yanmasam/sen yanmasan/biz yanmasak/nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa" diyen ozan, iyi ve güzel günler göreceğimiz inancını yitirmeden toplam 18 yıl yattı cezaevinde.

Nazi Propaganda Bakanı Goebels, "Ben ne zaman kültür sözcüğünü duysam, silahıma sarılırım." demekten çekinmemiştir. Tarihin en büyük vahşetinin yaratıcısı, Alman faşistleri tonlarca kitabı ve sanat eserini yakmışlardır.

İkinci Paylaşım Savaşı'ndan sonra, Amerika Birleşik Devletleri'nde acımasız bir sanat düşmanlığı sergilenmiştir. Mc Carty döneminde, Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi'nce, sendikalarda, üniversitelerde, sinema ve tiyatro alanında, komünistleri ortaya çıkarmak için geniş çaplı soruşturmalar yürütüldü. Bu soruşturma komisyonları, aydınları, sanatçıları kara listeye aldı; işsiz bıraktı, yoksulluk çekmeye mahkum etti. Tanıklık etmemekte direnenler, komiteyi aşağılamak suçuyla hapse atıldılar. Alger Hiss, idam cezasına çarptırıldı. Rosenberglar, bu cadı kazanında öldürüldüler. Ancak, Mc Carty dönemi, tarihe, ilericiler, devrimciler açısından direniş mirası da armağan etmiştir.

Şarkıcı Paul Robeson, "Asıl Amerika'ya karşı çalışanlar sizlersiniz. Ben kendi halkımın, bu ülkede haklarına kavuşmasını istediğim için buradayım..." diyordu, baş eğmeden oturduğu sanık sandalyesinde. Senarist John Howard Lasson "Düşüncelere sınır çizmek ve haberleşmeye sansür koymak amacını güden, bu amacını tutanaklarda da belirten kimselerin saldırısına uğramaktan onur duyduğunu..." söylüyordu.

Tarihin her sayfasında, yasak ve zulüm varsa, direniş de vardır!

1973 yılında, Şili'de, CIA ve emperyalist tekellerin desteğiyle askeri darbe gerçekleşmiş, Amerikan kuklası generaller, yönetimi devralmıştı. Viktor Jara, 12 Eylül Çarşamba günü, teknik üniversite öğrencileri ve işçilerle birlikte Şili Stadyumu'na getirilir. Üniversite, hava akınlarına uğramış ve bombalanmıştır. Subaylardan biri, O'nu tanıyarak üzerine atılır. Ünlü halk şarkıcısı ve tiyatro yönetmenine yapılan işkenceler, böyle başlar. Dipçiklerle rastgele, karnına, başına, neresi-

ne gelirse vururlar. Viktor Jara, yalnız kollarıyla korunur, kesinlikle bağırılmaz. İşkencecilerin komutanı "Kesin ellerinil" diye emreder. Hava-cı subaylar ve askerler salonun bir kenarına sürükleyip ellerini tel örgülere geçirirler ve hep birlikte parmaklarını parçalarlar. O gün beş binden fazla insan vardı stadyumda; hepsi de bu olayın tanığıdır. 15 Eylül Cumartesi sabahı, tribünden alıp yoldaşlarının arasına kattıklarında, yeni şiirini "Stadyum Şili"yi yazmaya başlamıştır bile. Viktor Jara'yı uzun işkencelerden sonra, kırk işçiyle birlikte kurşuna dizerler. Ama bir direnişçinin şarkısında "Varsın güç olsun yolum, dönmeyeceğim/biliyorum ve inanıyorum/amaca ereceğim" demeyi sürdürür Jara gibi direnenler. Devrimci sanatçılar, mahkeme kürsülerinde ve zindanlarda Viktor Jara'nın elindeki direniş bayrağını taşımayı sürdürecekler. İşte, bu inancı savunduğumuz için sanık sandalyesindeyiz.

Yunanistan'da, Albaylar Cuntası, bir sıkıyönetim bildirisiyle "Karar verdik ve emrediyoruz! Bu yasak bütün ülke için geçerlidir! Theodorakis'in müziğini ve şarkılarını söylemek ve dağıtmak yasaktır! Bu emre uymayacak vatandaşlar derhal, askeri mahkemeye sevk edilecek ve olağanüstü askeri durum şartlarıncı yargılanacaktır!" diye duyurmuşlardı.

İstanbul Valiliği ise, 14.2.1990 tarihli (1990/23 esas No'lu), İstanbul 1 Nolu İdare Mahkemesi Başkanlığı'na gönderdiği yazıda Grup Yorum için şöyle diyor: "...Söz konusu müzik topluluğu mensuplarının bugüne kadar çeşitli eylemlere katıldıkları tespit edilmiş ve konserlerde aşırı solu simgeleyen ya da bölücü mahiyette sloganlar attırmak suretiyle, çoğunluğu gençlerden oluşan izleyici topluluğunu, galeyana getirerek, bir suçun işlenmesi için aleni olarak tahrik ettikleri; THKP/C-DEV-SOL örgütünün militanı ve sempatanı olduğu(...) ve bu tür konserlerden elde edilen paranın büyük bir bölümünü, bu örgüte aktararak maddi ve manevi destek sağladıkları anlaşılmakta olup, söz konusu konserlere (...) izin verilmesi uygun görülmemiştir."

Albaylar Cuntası'nın sıkıyönetim bildirisiyle, İstanbul Valiliği'nin mahkemeye gönderdiği yazı arasında hiçbir fark yoktur. Soruyoruz! Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin yargıçları, cuntacıların bildirilerindeki engizisyon mantığıyla ve polis kaynaklı, Valilik fezlekelerine uyarak mı

120 karar verecek?

Halka ve halkın sanatçılara uygulanan amansız baskılar, egemen sınıfların gerici düzenini korumaya yetmeyecek. Tarih, köhnemiş sistemlerin ve örümcek kafalı yöneticilerinin, yok olup gidişinin örnekleriyle doludur. Onuru ve erdemi savunarak direnen sanatçıların ilerici, devrimci sanatçıların, halkın gönlünde ve bilincinde yaşadığına tanığız. Pir Sutan Abdal'ın direniş ruhu yok edilebildi mi? Nazım Hikmet, Yılmaz Güney, Ruhi Su halkımızın mücadelesine güç katmaya devam etmiyor mu?

Düşüncelerini, şiirlere, öykülere, romanlara, resimlere yansıttığı için komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklanan, zincire vurulan Rifat Ilgaz'ın, katledilen Sabahattin Ali'nin, işkencelerden geçirilen, sürgüne gönderilen H. İzzettin Dinamo'nun, Orhan Kemal'in, A. Kadir'in, Ahmet Arif'in, Enver Gökçe'nin, Aziz Nesin'in, Avni Memedoğlu'nun, Balaban'ın ve isimlerini sayamadığımız yüzlerce sanatçının yasaklanan eserleri bugün halkların kültürel yaşamında nasıl yaşayan değerler oluşturuyorsa, bizim de türkülerimiz baskılara ve yasaklamalara rağmen, hakların bilincinde ve sesinde dillenecek.

Ateşli silahların saldırısına uğraması, basılmasının, yayılmasının hatta adından bile söz edilmesinin yasaklanması Kürt kültürünü yok edebildi mi? Kürt kültürü üzerindeki bütün baskıları bu kürsüde mahkum ediyoruz.

Bu mahkemede sanık sandalyesindeyiz. Bizi tutuklamak isteyen anlayış Ruhi Su'yu bile hastalığıyla başbaşa bırakıp ölüme terkedip, Yılmaz Güney'i yıllar boyu halkına yasaklayan, İsmail Beşikçi'ye tutuklama kararları, hapis cezaları veren anlayışın devamıdır.

Yazdığı bir hikayede askerin ayağını tökezlettiği için, Sait Faik'i sıkyönetim komutanlığına çağıran; bir şiirindeki "Bu çürük yapı yıkıldı, yıkılacak" dizelerinden dolayı 1966 yılında Öğretmen-Şair Talip Apaydın'ı savunma hakkı bile tanımadan bakanlık emrine alan: "Varmak için o güzel yarınlara/ bizim de dağlarımız vardır Che Guevera" dediği için, 1967 yılında Metin Demirtaş hakkında soruşturma açan; Haldun Taner'in yazdığı ve 1965 yılında İstanbul Belediyesi Yeni Komedi Tiyatrosu'nda oynanan, "Eşeğin Gölgesi" adlı oyunda, suç unsuru bulunduğu için, oyunun senaryosuna, dekoruna, afiş ve ilanlarına el ko-

yan; filmlerin oynatılacağı salonlara, mahalli polis göndererek denetleten, sansür yasasıyla birlikte, örneğin 1960 yılında, "Şoförün Karısı" adlı filmdeki "Kazancımızı birlikte ortaya koyar, birlikte harcarız." sözünü, "bir çeşit komünizm düşüncesi aşıladığı" gerekçesiyle senaryodan çıkartan anlayışı ve bu anlayışın benzer diğer uygulamalarını yargılıyoruz bu kürsüde.

1963 yılında açtığı resim sergisini, inceleme gereği bile duymadan, komünizm propagandası yaptığı savıyla, Ressam Avni Memedoğlu hakkında dava açan, onu tutuklatan anlayışla, 19 Haziran 1992 tarihinde Eskişehir'deki "Bu yaşam Bizim-Sevgi Ve Dostluk Şenliği"ndeki sergilediğimiz oyunlardan, slayt gösterilerinden, türkülerden dolayı bizleri gözaltına alan, tutuklayan, dia makinesine suç unsuru diye el koyan, yasakçı, baskıcı, sansürcü anlayışı, bu kürsüde mahkum ediyoruz.

Biz halkın sanatçıyız ve onlara reva görülen her şeyin tanıgıyız! Onlara yöneltilen namluların önüne şiirlerimizle, türkülerimizle, oyunlarımızla, resimlerimizle çıkıyoruz. Haksızlığın, işkencenin, katliamların olduğu her yerde, güzelliklere, mutluluklara doğru açan üretimlerimiz de olacak. Bizler gözalıcı vaatlerle iktidara gelen hükümetlerin ikiyüzlü politikalarına bağlı, onların kurallarıyla yaşayan, onlara tabi sanatçılar değiliz. Grup Yorum, ulaştığı yere, düzenin bütün yozlaştırıcı olanaklarına sırt çevirerek geldi. "Politikadan vazgeçin, televizyon ve diğer medya olanaklarına kavuşun, köşe dönün." tekliflerini kabul etmedik, etmeyeceğiz. Türkülerimiz, alınıp satılan bir mal değildir. Üretimlerimizi onların icazeti ve yardımları şekillendirmiyoruz.

Halkımız, onyıllardır anlamsız vaatlerle, nutuklarla oyalandı, kandırıldı.

12 Eylül'ün ürünü ve faşist yasaların uygulayıcısı ANAP hükümeti, halkların gözünde deşifre olunca, DYP-SHP koalisyon hükümeti günde me geldi. Öyle parlak vaatler, gözalıcı programlar ortaya sürüldü ki, geçmiş dönemlerde her türlü baskıya uğrayan, işkencelerden geçirilen ilerc-i-demokrat sanatçı aydınlar bile, daha '80 öncesi döktüğü kanlar kurumamış, prim verdiği katliamlar unutulmamış olan sahte umutların peşine düştüler. Karakollar şeffaf olacak. gözaltında kayıplar, emniyet pen-

122 ceresinden atmalar, kafasını duvarlara vurup intihar etmeler ve işkence sona erecekti. Yargısız, sorgusuz infazlar son bulacaktı. İktidar "İşkence yapanın ellerini kıranım; bana bir kayıp gösterin bunu yapanların anasından emdiği sütü burnundan getireyim." diyordu. Enflasyon düşürülecek, borçlar ertelenecek, ücretler artacak, düşünen, sorgulayan, konuşan bir Türkiye, örgütlü bir topluluk kurulacaktı. Kürt realitesi tanınıyordu. DYP, düzene yedeklenerek, tekeli burjuvazinin ve ABD emperyalizminin çıkarlarını korumanın şampiyonluğuna soyunan, hak alma mücadelesini, protesto eylemlerini şiddet eylemi olarak niteleyen SHP ile birlikte iktidara geldi. Reformlar için halktan süre talep ettiler. Seçimlerde, vaatlerle yaratılan pembe bulutlar dağıtıldı. Demokrasi, insan hakları, özgürlük söylemleri artık inanırılığını yitirdi. Seçimlerde kan tazeleyen iktidarın, demokrasi maskesi düştü, katliamcı, sömürücü yüzü açığa çıktı. Tüm gücüyle devrimcilere, demokratik muhalefet odaklarına ve halka saldırıyorlar. Ancak karşılarında teslimiyeti değil, direniş ve atılganlığı buluyorlar.

Ekonomik gücü gün geçtikçe gerileyen halklar, yürüyüşleri ve sendikal hak istemleri copla karşılanan memurlar; dışleriyle, tırnaklarıyla kurdukları ve şehitler pahasına korudukları kondulardan, binlerce polis operasyonu ile kovulmaya çalışılan gecekondu emekçileri, doğuda ve güneydoğuda kurumsallaştırılan kontrgerilla operasyonları ve infazlar, işkenceler, gözaltında kayıplar ve baskınlar sonucu, Kasım 1991'den bu yana 200'ün üzerinde ölü var. Ama demokrasicilik oyunu tüm ikiyüzlülüğüyle devam ediyor. Tabii ki, kültür ve sanat alanında da bitmeyen nutuklar, her fırsatta tekrarlanan şovlar ve peşisıra gelen baskılar, engellemeler, gözaltılar, tutuklamalar, katliamlar... Artık Türkiye'de, susturulamayan devrimci sanatçılar katlediliyor. Ayşe Gülen tiyatrocuydu. Halkının, özgür yarınlara olan umudunu, coşkuyla sahneye taşıyordu. Sanatın, yaşamı belirleyen politikadan ayrılmayacağına, onunla iç içe yaşarması gerektiğine inanıyordu. Bunun bedelini yaşamıyla ödedi. Ölümüyle, baskılara, haksızlıklara nasıl karşı konulacağını gösterdi. İktidar namusunu devrimci bir sanatçıya yöneltmişken, bu savaşın bir başka yöntemi olarak da, demokrasi şovları devam ediyordu. "Yasaklar yasaklanacak!", "Hiçbir sanatçı ürünlerinden dolayı tutuklanmayacak." derken, hemen yanibaşlarında gerçekleşenleri görmezden geliyorlar.

İŞTE ŞİMDİ KARŞINIZDAYIZ

Grup Yorum, kurulduğu 1985 yılından bu yana konser yasaklarıyla, gözaltılarla, soruşturmalarla, davalarla ve tutuklama kararlarıyla karşılaştı. Adlarımızın, polis zabıtlarında, mahkeme tutanaklarında, arama tezkerelerinde yer almasından utanmıyoruz! Grup Yorum'un, yirmi konserinin yasaklanması, sekiz kez ve on altı gün gözaltında tutulması, on iki soruşturma ve davada, sanık sandalyesine oturtulup, iki kez ve 95 gün cezaevine konulması, yasal kasetlerinin bazı illere sokulmaması, bazı illerde toplatılması, kasetlerini dinleyen öğrencilerin, DGM'de yargılanması, kimi üyelerine hiç bir yasal dayanak yokken, pasaport verilmemesi, bu ülkede ortaçağ karanlığını sürdürmek isteyenlerin varlığıyla açıklanabilir.

Bu ülkede, faşizmin, kültür ve sanat düşmanlığı hüküm sürüyor! Çalışmalarını yürüttüğümüz, Ortaköy Kültür Merkezi'ne ve OKM'deki diğer sanatsal faaliyetlere yönelik baskılar, hiçbir yasal ölçü ve sınıra sığmıyor. 19 Haziran 1992'de Eskişehir'de gerçekleşen "Bu Yaşam Bizim-Sevgi ve Dostluk Şenliği" için, Grup Yorum'un da içlerinde olduğu on üç sanatçı ve yedi tertip komitesi üyesi hakkında, tutuklama kararı verildi. Bir sanat etkinliğine, yirmi tutuklama kararı veren hukuk, çağdışıdır. Eskişehir Cumhuriyet Savcısı Muammer Akkaya ve mahkeme üyeleri, Grup Özgürlük Türküsü'nden, Sanatçı Hüseyin Akbulut'un, şenliğe katılıp katılmadığını, araştırmaya gerek bile duymadan, hakkında tutuklama kararı verdi. Hüseyin, Eskişehir'deki konse-re katılmamıştı. Avukatlarının, Hüseyin için verdikleri itiraz dilekçelerinin de reddedilmesi, önyargılı ve saldırgan bir davranışla karşı karşıya olduğumuzu göstermiyor mu? İşte bunun için teslim olmadık!

Denetimden geçerek kasetimizde yer alalım, "Em Ne Binketi Ne" adlı Kürtçe şarkının, bu kaset yüzbinler satmışken, savcılıkça suç unsuru olarak gösterilmesi, bizi potansiyel suçlu olarak görüp kural tanımaz bir biçimde suç yaratılmaya çalışıldığını kanıtlamıyor mu? İşte bunun için teslim olmadık! Bizi günlerce gözaltında tutanlar, tutuklayanlar, hakkımızda açılan bütün davaların beraatle sonuçlanmasını dikkate almayarak, Eskişehir kararlarıyla yeni bir haksızlığa uğrama-

124 mızı istediler. Hukuk diye diye, hukuku katledenleri teşhir etmek için, teslim olmama hakkımızı kullandık. Bugün mahkemeye gelişimiz de, teşhir anlayışımızın sonucudur.

Eskişehir'de verilen kararların sorumluları, tarihin sayfalarında benzersiz bir yer edindiler. Çağımızın utanç belgeleri, insanlığın kara lekeleri olarak aktarılacak gelecek kuşaklara.

İşte şimdi karşınızdayız!

Kuruluşu, çağdaş hukuk kurallarıyla bağdaşmayan bu mahkemenin yargıçları; kuşkusuz vereceğiniz kararın, insanlık tarihindeki yerinizi etkileyeceğini biliyorsunuz. Sanatçıları, zindanlara atarak, utanç payelerine ulaşmakta elinizde; insan haklarına saygı duymakta. Kararınızın, nesiller boyu tartışılacağını, gelecek kuşakların, sizi, kararlarınızla anacaklarını biliyorsunuz.

İşte şimdi karşınızdayız!

Emirlerin, yasaların, zincirlerin, demir parmaklıkların, darağaçlarının, halktan yana sanatı yok edilebileceğini mi sanıyorsunuz?

1973 darbesinden sonra Şili Cuntası, Quena, Zampona, Cherango adlı halk müziği çalgılarını yasaklamıştı. Bu müzik aletlerinin, kitlelere gösterilmesi, kitle önünde çalınması, politik ayaklanmanın propaganda araçları olarak görüldüğünden, bu aletleri çalanlar, "siyasi faaliyet sürdürüyor" gerekçesiyle tutuklanıyordu. Yasaklar ve katliamlarla korunan Şili Cuntası yıkıldı ama onca yasağa rağmen, bu aletler bugün, Şili'nin varoşlarında, Viktor Jara'nın türküleriyle, özgürlüğün, eşitliğin, ayaklanmanın sembolü olarak yaşıyorlar.

İşte şimdi karşınızdayız. Ve soruyoruz!

Yunan Cuntası, Theodorakis'i, toplama kamplarına kapatarak susturabildi mi? Theodorakis, en güzel şarkılarını, hücrelerde bestelemiştir. Kalın duvarlar, paslı demirler kar etmemiş, direniş şarkıları Yunan halkına ulaşmıştır. Bir kere daha hatırlatmak istiyoruz, Mersin tutuklaması Grup Yorum'u susturabildi mi?

İşte şimdi karşınızdayız!

Çürüyen düzene uyum sağlamayı düşünmedik, icazet kabul etmedik! Başkaları gibi bavullarımızı toplayıp teslim olmak yerine direnmeyi yeğledik. Güzel bir dünya kurma, kardeşçe yaşama özlemi için, be-

deller ödedik; yenilerini ödemeye hazırız. Ekmeğine ve türkülerine saldıran acılı, kahrılı ama umutlu ve mücadeleci bir halkın bağrında saklanıyorduk. İşte şimdi karşınızdayız!.. ama hapishanelerinizi bizi yıldıramaz! Konya Ovası'ndan, bahtsız tarlalara, ter yumağı tezgahlara, kondulara, üniversitelere, emekçi selinin yığıldığı meydanlara ve alev alev yanan doruklara ulaşacak türkülerimiz.

EMEKLİ HALKIN SÖYLENECEK SÖZÜ OLDUKÇA, MÜCADELE SÜRDÜKÇE GRUP YORUM SUSMAYACAK!

Hiçbir, karar Grup Yorum'u yolundan döndüremez!

Toplumsal ve siyasal gerçekliği yorumlayışı, ülkesini ve dünyayı değiştirme mücadelesinde duyduğu sorumluluk, devrimci sanatçı tavrı, Grup Yorum'un, hiç susmayacağını gösteriyor. Halkın hak arama ve alma mücadelesi eyleme dönüşürken, Grup Yorum, bu mücadeleyi omuzlayan kolektif yapının içinde, mücadelenin acılarını, sevinçlerini, umutlarını ve öfkelerini iliklerinde duyarak yaşamaya ve türküleştirmeye devam edecek!

Hiçbir karar Grup Yorum'u yolundan döndüremez!

Hayat, yürüdükçe geniş meydanlara açılan bir yol seriyor önümüze. Yürüdükçe, çiçeklenen dağları, kırları getiriyor bize. Adım attıkça yıkılan, her köhnemiş duvarın yerinde, tuğlaları, kavganın alevinde pışırılmış; harcına, halkın öfkesi, coşkusu ve alınterinin katıldığı bir yapı yükseliyor.

Hiçbir karar Grup Yorum'u yolundan döndüremez!

"Dünyanın kırlarında, varoşlarında, sokaklarında, fabrikalarında, okullarında, özgürlük güneşine koşanlara selam olsun!" Özgürlük mücadelesinin sesi, Grup Yorum'un sesi hiç susmayacak!

"Gelecek bizindir, gelecek işçilerin ve ezilen halklarındır!" Türkülerimiz bir gün zafer türküleri olarak söylenecek. Buna inanıyoruz. Bu inanç için mücadele etmekten onur duyuyoruz!

4. BÖLÜM

YAZILAR

ROPÖRTAJLAR

MESAJLAR

BİR ULUSUN TÜRKÜLERİNİ YAPANLAR YASALARINI YAPANLARDAN DAHA GÜÇLÜDÜR

Türkiye Gazetesi'nde, 12 Eylül günü "SHP gecesinde bölücülük" başlığıyla bir haber yayınlandı. Haberde; düzenlenen gecede, Grup Yorum'un, "Şimdi kardeş Kürt halkı için söyleyeceğiz." anonsu sonrasında "Tamamen Kürtçe sözlerle, Kürtler'in özgürlüğü üzerine yapılmış şarkılar" söylediklerini ifade ediyordu. Söz konusu gazetenin, gerici yapısını bilenler açısından, böyle bir haberin yer alması şaşırtıcı değildi. Asıl ilginç olan ise, İstanbul DGM savcısının, herhangi bir araştırma gereği duymadan, gazete "haberini" ihbar kabul ederek, Grup Yorum hakkında iddianame hazırlamasıydı. Hazırlanan iddianamede, Savcı, Grup Yorum'un, "İrkçilik (Kürtçülük)" propagandası suçunu işlediğini belirtiyordu.

Gecenin yapıldığı günlerde Irak Kürdistanı'nda, faşist Irak yönetiminin katliamlarını protesto etmek amacıyla toplumun değişik kesimlerinden tepkiler geldi. Protesto gösterileri yapıldı. Grup Yorum, düzenlenen gecede, Irak Kürdistanı'nda kimyasal bombalarla yapılan ve Kürt köylerini yerle bir eden, katliamı kınayan, bir mesaj okuyup, Kürt halayı çalıp söylüyordu. DGM savcısı, açtığı soruşturma doğrultusunda Grup Yorum elemanlarının tek tek ifadesini alırken "Aranızda Kürt var mı?" şeklinde yaklaşımı ve sonrasında grubun tek Kürt elemanı Metin Kahraman'ın tutuklanması... 35 günlük tutukluluk sonrasında Metin Kahraman ve tutuksuz yargılanan diğer grup elemanlarının ilk duruşmaları 3 Kasım'da DGM'de yapıldı.

Duruşmayı, çok sayıda dinleyici ve sanatçı çevresinden Edip Akbayram, Bilgesu Erenus ve Ferhat Tunç'ta izledi. İlk savunmayı tutuklu olarak yargılanan Metin Kahraman yaptı. Hazırladığı savunmayı okumadan önce, Sağmalcılar Cezaevi'nde siyasi tutsaklara karşı uygulanan baskıları dile getiren Metin Kahraman, daha sonra bir buçuk sayfalık savunmasını okudu. Savunmasında "niçin tutuklandığını anlayamadığını ve savcının ihbar kabul ettiği haberi çarpıtarak, buna kendi subjektivizmini ekleyerek suç ve suçlu yaratıldığını" dile getirdi.

"Şimdi kardeş Kürt halkı için şarkı söyleyeceğiz." ibaresini, savcı suç ilan edip, delili olarak kendine dayanak yapmaktadır. Bir halkı kardeş ilan etmenin neresi suç? Savcı ne dememi beklerdi? Kürtleri düşman mı ilan etseydim. Evet "Kardeş Kürt halkı" dedim ve bununla halkların kardeşliğini anlatmaya çalıştım. Sadece Kürt halkını değil, emperyalist metropollerin başkentlerinde, gerici, ırkçı kafaların uydurduğu masallarla, dünya halklarına yamyam diye tanıtılan Afrika halklarını, Asya, Latin Amerika halklarını, hemen yakınımızdaki Rum ve Ermeni halklarını da kısaca tüm dünya halklarını kardeş görüyorsunuz.

... Savcı, Grup Yorum olarak sözkonusu gecede Kürtlere özgürlük düşüncesini anlatan, Kürtçe türkü söylediğimizi iddia ediyor... Sözkonusu gecede çalıp söylediğimiz Kürt halayında, bir takım Kürtçe nidalar bulunmaktadır. Bu halayda geçen "Daye" (anne), "haye" (hey), waye (baci), anlamına gelir. "Lore lore" ise, Kürt türkü oyunlarında söylenen bir nidadır. İddia edildiği gibi söylenen, Kürtçe türkü olmadığı gibi, Kürtçe türkü söylemek neden suç olsun? Ülkemizde Kürt ve Kürtçe oğusu bir gerçektir... Kürtçe türkü söylemenin yasaklanamayacağı kanısındayım. Çünkü türküler halk yapar. W. Shakespeare'in de dediği gibi 'Bir ulusun türkülerini yapanlar, yasalarını yapanlardan daha güçlüdür.'

... Yüzyıllardır Anadolu'da birlikte yaşayan Türkler'in ve Kürtler'in kültürlerinde karışma, alış-veriş olması ve dolayısıyla, türkülerde birbirlerine ait motiflerin, sözcüklerin bulunması doğaldır. Kısaca suçluluğum ve suçlarım bundan ibarettir." diyerek bitirdi savunmasını.

Sırayla söz alan diğer grup elemanları da, hazırlanan iddianame-nin keyfilğine değinerek "Kürtçe nidaların içinde geçtiği bir Kürt halayı" söylediklerini belirterek mağduriyetlerinin faturasını kimin ödeyeceğini sordular. Savunmalar sonrasında, mahkeme, Metin Kahraman'ın tahliyesine, diğer elemanların ise beraatine karar veriyordu.

Toplumun pasifikasyon altına alınması; duyarlı, kararlı unsurların susturulma çabası bir defa daha sonuçsuz kalıyordu. Bedeli ne olursa olsun, insanlar doğru bildikleri ve inandıkları değerlerin savunusunu her yerde yapmalıydı. Mücadele, ödenecek bu bedellerin üzerinde yükselecektir. Grup Yorum gerçek aydın olma bilinciyle hareket ederek yok sayılmak istenen Kürt halkını ve onun türkülerini gecelerde söylediği gibi mahkeme salonlarında da savunmasını bilmiştir.

GRUP YORUM'A BİR YORUM

Herhangi bir müzik türüne sokmak zor Grup Yorum'u... Dünyanın en saçma adlandırılması olan "Özgün Müzik" (her ne demekse) türüne dahi girmiyor. Kuşkusuz müzikleri, Ferhat Tunç, Selda Bağcan, Ahmet Kaya ve bir dizi 'sol arabeskçiden' çok daha düzeyli...

Bir çeşit 'türküleştirilmiş marş yapıyor Grup Yorum; şan tekniği ile 'icra' edilmiş besteler, gitgide yetkinleşen düzenlemeler, politik ajitasyona dayanan sözler ve coşkulu bir anlatım... '80 sonrası ortamda ayırt edici biçimleri ile sivrilen Grup Yorum, yoğun bir ilgi kazanmış durumda. Bunda, müziklerinin, halka sıcak ve yakın gelmesi etken... Bunun yanı sıra geliştirdikleri söylem ile silahlı mücadeleyi açıkça meşru gören Yorum'u, sosyalist fraksiyonların bir kısmı, manevi olarak destekliyor. İçsel ve dışsal nedenler ile Yorum, çoğu şarkıda, 'yeni bir devrimci ahlak yaratmaya' yönelerek siyasal aktivizmin bilindik şablonları kullanılmak yolu ile müziklerini yüzeyselleştirme tuzağına düşüyor; ana babalarına, oğul ve kızlarını kavgada, desteklemelerini salık veriyor, aşkı dahi politik eylemler çerçevesinde değerlendiriyor, zaman zaman feodal kavramlara taviz vererek hiç de iyi kotarılmış olmayan bir popülizme kaçıyor. Bunu da büyük ihtimalle kasetleri ve yapıtlarını birer 'misyon' olarak gördüğünden yapıyor. Her şeye rağmen, Yorum'un müziği özgün ve naif bir çizgiye yerleşiyor gitgide. Ve müzikte politikayı kullanan grup ve şarkıcıların arasında en çok dikkat çekenlerinden ve ustalaşanlarından biri.

"SIYRILIP GELEN", bir çok yönden eksik bir 'ilk' kaset. Henüz olgunlaşmamış düzenlemeler had safhada itici vokalle, bir çok müzikal hata ve o dönemde pek de ayırdedici olmayan teknikleri ile bu eser, gerçekten de bir 'başarısızlık'. Ancak grubun yeni kurulmuş olması, politik mesajların görece daha 'ölçülü' kullanılması ve iddiasız çıkışları bu eksikleri bir yere kadar affettirebiliyor.

"HAZIRANDA ÖLMEK ZOR - BERİVAN", biraz daha farklı bir yapıya sahip. Ağırlaşan 'marş' havası, ajitasyonu daha da aşırıya kaçırان sözler, halen hatalı vokalle, kaseti, Yorum'un klasik söylemine oturtuyor. Kasetin kuşkusuz en ilginç parçaları, "Venceremos" ve "Ciao Bella", Bir bakıma Şili ve İtalya'da yaşayan anti-faşist ve anti-emperyalist

132 dönemlerin mirasını Türkçe'ye kazandırarak, 12 Eylül sonrası Türkiye gerçeği ile bu dönemleri özdeşleştirmeye yönelmiştir.

"TÜRKÜLERLE", "Sıyrılıp Gelen"den ve "Berivan"dan (gerçekten-de) 'sıyrılıp geliyor'... Halk müziği motiflerine dayanan daha yetkin düzenlemeler, daha içten ve sıcak vokaller ve müzikal anlatımda yükselen bir coşku. "Cemo" ile birlikte, "Türkülerle", bence Yorum'un en iyi kaseti. Bu yapıtta, radikal çıkışlar yerine, Anadolu ve Azeri kültürlerine dayanan etnik-kökenli bir müzikal harman tercih ediliyor, dünyanın ezilen insanlarından günümüze göndermelerde bulunuyor. Bu kasette özellikle, Kürt halk ezgisi olan "Le Hanım", Azeri şarkısı "Seni Men Yaman Sevirem" ve "İnce Memed" türküleri, etkileyici kompozisyonları ile dikkat çekiyor.

"CEMO" ise, grup üyelerinin bir kısmının tutuklanması ve gündemin üstlerine doğru çıkmalarından sonra, kısıtlı bir sürede gerçekleştirilmiş. Politik baskıların yoğunlaştığı dönemde, Yorum da tavrını sertleştiriyor, söylemini daha ajitatif ama müzikal olarak daha yetkin bir baza oturtuyor. "Cemo", "Mehmet", "Çağrı", "Düşenlere", ilk kasetten beri devam eden aksiyoncu sol çizgiyi daha da radikalleştiiren şarkılar: Artık Yorum, mesajını dolaysız iletiyor, dinleyenleri "emeğin kavgası"na çağırıyor, müzik ile politika tam olarak örtüşüyor. "Cemo" da epik bir anlatım, devrimcilerin yüceltilmesi, "Silahlı mücadele"nin meşrulaştırılmasını biçimlendiriyor. Eserde grup, şan tekniğini biraz daha aşmış durumda. Yine de vokallerde hatalar ve içerikten kopukluklar var. Düzenlemeler ise, mükemmelleşmiş, çalgılara hakimiyet, kaseti Yorum'un belki de en iyi yapıtı kılıyor.

Sonuç olarak Yorum, tüm açmazlarına ve koşullanmalarına rağmen '80'li yılların göze çarpan topluluklarından oldu. '90'lı yıllarda ivmelerini sürdürüp gündemde kalmaları olası...

VOLKAN AY TAR

Değişim Dergisi, (1990 S.2)

BORUDAN KAVAL, PERMATİKTEN FLÜT

Grup Yorum üyeleri, hapiste geçen 65 günü anlattı.

Grup Yorum üyeleri en çok çalgılarının ellerinden alınmasından yakınıyorlar. Ama koğuştta su borusundan kaval, permatikten flüt yapmışlar ve beste çalışmalarını sürdürmüşler.

Bazı gazetelerce, cezaevinde bulundukları süre içinde 'hapishane şarkıcıları' olarak adlandırılan Grup Yorum üyeleri o günlerde yaşadıkları "mapusluk anıları"nı hala unutamadılar. Kendileri tarafından, "yaşanması gereken bir pratik ve deneyim" olarak nitelenen süreç, kimilerince de, "sanatçılara ve özgürlüğe yapılan baskı"nın somutlaşması biçiminde algılandı.

Aylin Şeşen, Metin Kahraman, Selma Çiçek, Elif Sumru Göker, Serdar Keskin, Hilmi Yarayıcı, Akın Çapın, Kemal Gürel ve Taner Tanrıverdi ile özgürlüklerine kavuşmalarından yaklaşık bir ay sonra konuştuk. Cezaevi ile ilgili anıların ağırlıklı olarak dile getirildiği söyleşimizde Grup Yorum'un dördüncü kasetinin de tamamlandığını öğrendik. "Gün Ola" adını taşıyan kaset bir aksilik olmazsa, önümüzdeki günlerde dağıtılmaya başlayacak. Grup Yorumcular, mahkemenin tutuklama kararının kendilerini "şoke ettiğini" söylüyorlar. "Her ne kadar ifade işlerini çarçabuk bitirmelerinden kuşkuya dıştıysek de, ilk tutuklama kararından sonra itiraz dilekçemizin kabul edileceğini sanıyorduk. Yanılmışız. O zaman bize savrulan 'Elimizden geleni yapıp sizi tutuklayacağız' tehditlerinin ciddiyyetini anladık.

Ancak ilk umutsuzluk ve düş kırıklığı anı, üretkenlik çabası ile yitip gitmiş. Grubun kız ve erkek üyelerinin ikiye ayrılarak ayrı koğuşlara konması onları pek etkilememiş. "Her şeyden öte, bize verilen en büyük ceza enstrümanlarımızın verilmeyişiydi." diyorlar. Üretkenlik çabası, burada da olanaklarını zorlamalarına yol açmış; Cezaevinde yaptıkları iki beste ve düzenlemeden söz ediyor, su borusundan yaptıkları kavalı, permatik saplarından oluşturdıkları panflütü ayrıntıları ile tarif ediyorlar. Grup Yorum'a destek vermek için Türkiye'ye gelen Savage Rose (Yaban Gülü) topluluğu, bu müzik aletleri ile oldukça ilgilenmiş ve su borusundan yapılan kavalı Danimarka'ya götürmüş. Ya koğuştakiler, diğler tutuklularla ilişkiler? Grup üyelerinin hepsinin ayrı bir anısı

134 var. Ancak koğuştakiler ve ilişkilerine bakışı ortak:

"lık bakışta, bizi adi suç işlemiş şarkıcı olarak görüyorlardı. Ama giderek 'siyasi' yönlerimizin farkına vardılar ve bakışları da değişti, bize daha saygı ile sempati ile baktılar. Yanımızda kavga etmemeye gayret ettiler. Neredeyse, biz cezaevindeyken koğuşumuzda kavga olmadı."

"Terslikler" olmuyor değil. Grup Yorum'un üretkenlik çabaları, diğer tutuklular üzerinde "garip" etkilerde bulunuyor. Su borusundan kaval yapıldığı zaman hem hayran oluyor, hem de suratları asılıyor. "Kendi kendilerine kızıyorlar. Bunları gördükçe, 'Biz niye yapamıyoruz bütün bunları' diyorlar" Bütün bunlara karşın, sanatçı kişiliklerine oldukça yoğun ilgi duyuyor, sık sık şarkılarını ve türkülerini söylemelerini istiyorlar.

Kadınlar koğuşunda ise Grup Yorum'un türkülerini öğrenen tutuklular, onları daha sonra kendi türkülerini ile uğurluyorlar. Makyaj malzemesine izin verilmediği için ruj yerine "şokella" ile makyaj yapan kadın tutukluların, Grup Yorum'a, her mahkeme öncesi "moral kazandırmak" amacıyla düzenledikleri eğlenceler de cabası.

Grup Yorum üyeleri, açlık grevi yapacaklarını duyurduklarında, koğuştakilerin tepkilerini de aktarıyorlar; "Epey şaşırdılar. Hatta kadınlardan bazıları ağlamaya başladı. Yapmamızı istemediler. Bunun anlamını anlattığımızın ertesi günü, cıvı cıvı gürültü dolu koğuştan çıt çıkmaz oldu. Yemeklere el sürmeyeceklerini, kendilerinin de açlık grevine katılmak istediklerini söyleyenler oldu." Yorumcular, "Bazıları, Grup Yorum'a iyi bir ders verildi; artık buna göre davranırlar." diye düşünüyorlar. Siz cezaevi deneyiminize bakarak, ne düşünüyorsunuz bu görüş hakkında?" yolundaki sorumuzu şöyle yanıtlıyorlar:

"Grup Yorum bir gelenektir. Nasıl biz tutuklandığımızda, başka arkadaşlar bizim yerimizi aldı ise aynı şekilde başka bir tutuklama olduğunda, bu gelenekte yetişen arkadaşlarımız, yerimizi hemen alacaktır. Halkın tarihsel, güncel mirasına sahip çıkarak, bu mirası sanatın, estetik ve kültürel öğeleri ile bir bütün olarak görüyoruz. Halkın, sanat ürünleri ile daha da ileriye çekilmesi gerekliliğinden kaynaklanan sorumluluk ve bunun doğurduğu baskının, geleneğimizden yetişenlerce savuşturulacağını, savuşturulduğunu düşünüyoruz."

NIHAT HALICI

Cumhuriyet Gazetesi, (19 Ekim 1989)

GRUP YORUM GÖZALTILARDAN CEZAEVLERİNDEN SIYRILIP GELEREK SÖYLEMEDİKLERİNİ SÖYLÜYOR

'89'un, geride kalan büyük diliminde, tüm dünyada ve özellikle sosyalist ülkelerde ilginç dönüşümler yaşanırken; ülkemizde, görünürdeki demokratikleşme yönelişi, buna kitlelerin katılımı söz konusu olduğundan, terörü arkalamaya "dönüşüyordu" yüzüzce. 1 Mayıs 1989'da yaşananlar; Güneydoğu'da, Kürt köylerinde tanık olunan resmi baskılar; cezaevlerinde zorbalığa varan uygulamalar... Ülkemizde görülen, anti-demokratik manzaralardan ilk akla gelenler. Bu arada, 12 Eylül faşizmiyle birlikte süregelen depolitize ve terörize etme gayretlerine karşın, geniş işçi eylemleri ve öğrenci gösterileriyle uç veren yeniden politikleşmeye yönelişi, başka sonuçların yanı sıra, denebilir ki, tam da bu yönelişe denk düşen Grup Yorum müziğinin yıl boyunca sıcak bir ilgi görmesi sonucu da verdi. Doğrusu kitlelerin sıcak ilgisinin bedeli, öbür tarafta resmi güçlerin sıcak ilgisiyle grup elemanlarına ödetildi. Bir müzik söyleşisine oldukça politik düzeyde girdik... Geride kalan aylar boyunca olan biten üstüne sizler ne söyleyeceksiniz?

EFKAN: Evet... Oldukça anlamlı bir başlangıç. Bizimle yapılan başka söyleşilere göre şaşırtıcı ve tok sözlü. Söze biraz gerilerden girelim; 12 Eylül sonrasında, bireyin iç dünyasının parçalanıp örselendiği bir tarihsel süreç yaşandı. Bireysel ve toplumsal bütünlüğün, örgütlü bütünlüğün özü boşaltılmaya çalışıldı... Elbette bilimler; psikoloji, sosyoloji, ekonomi, tarih bilimleri bunu kendi ölçütleriyle irdelenecek, ne olup bittiyse çözümlenip adını koyacak... koymaktadır. Ancak, sanatta, somutluk söz konusuysa, bütünlük, derinlik ve yaygınlık gözetilerek, bireyi ve toplumu, yaşamının bütün anlarıyla yakalamak gerekiyor. Şunları gözledik biz, '86'da çalışmalara başlarken, 12 Eylül sonrasındaki altı yıl boyunca, toplumun tüm sınırları duyarsızlaştırılmak; birey, kimlik bunalımına sürüklenmek istendi. Yaşamın bütün kesitleri, biçimleri, dayatılan sosyopolitik koşullara zoraki uyduruldu. İnsanın özgürlüğüne, iş yaşamının derinliklerine sızılarak, teslim alındığı, edilgenleştirildiği gözlemlendi. Üstelik, buna en son boyun eğmesi gereken kişiler olmaları gerekirken, kimi sanatçılar da bilerek bilmeyerek ortam hazırladı. Kitlelere aşılacak istenen duyarlılı-

136 ğı yaymayı üstlenenler çıktı. Çok yazılıp çizildiği için isim vermekte sakınca yok: Sözelimi Latife Tekin, Ahmet Altan, sinemada Sinan Çetin bu yılgınlığı derinleştiren ürünler verdiler. Türkiye'nin emekçileri açısından en karanlık yılları oldu o yıllar. Emeye ilişkin kültür değerleri, bütün bir birikim yeniden kesintiye uğradı, dahası yadsındı. Bu durumda, TV ve basın tekellerinin de üstlenmesiyle, emperyalist-kozmopolit kültür öğeleri egemen kılındı. Arabesk yaşam ve kültür biçimleri toplumun bütün gözelerine, deyim yerindeyse pompalandı. Sonuçta, faşizmin, insanı sürüden biri olmaya zorlayarak bireysel kimliği silikleştirmesini, bireyi toplumun örgütlü üyesi olmaktan alıkoymasını, kısacası korkunç bir kopuşmayı yaşadık ama yaşamın içinde hep asi kalan bir şeyler, hep dik ve diri kalan değerler de, kayayı delen zincir örneği, gizliden gizliye sürgünlerini vermekten geri kalmadı elbet. Ne ki ortama, yılgınlık sinmişti...

Peki, bu durum müziğe nasıl yansdı? Bizden önceki topluluklardan Ezginin Günlüğü ve Yeni Türkü, topluma aşılacak istenen duyarlılığı dağıtıcı, etkisizleştirici bir işlev yüklenemedi. Bu duyarlılığı yaygınlaştırıcı bir etkinlikte kaldıklarını söylemek belki haksızlık olur ama bu duyarlılığı yırtıp aşabildiklerini de söyleyemiyoruz. Grup Merhaba, ilk çalışması olan "Memleketim"le her zaman olumlanabilir ama o kadar. Çok genel bir belirlemeyle, müzikte bizden önceki durum bu.

Bir Ahmet Kaya, bir Zülfü Livaneli...

EFKAN: Oraya geliyorum. Şimdi gerek bir Ahmet Kaya, gerekse kopyaları (gülüşmeler), müziğe taşıdıkları içerikte de, ezgide de arabeski politikaya yüklemekten, ya da tersi, politik söyleme arabesk duyarlılığı yüklemekten öte gidemediler.

Bir şey söylemek istiyorum. Yıl 1985'ti... Bunu, Broy'da kimi öğrenci arkadaşlara söylediğimizde, "devrimci kişileri karalama" suçlamasına uğramış, o arkadaşların dergiden uzaklaşmasına yol açmıştık.

EFKAN: Öyleyse, bunu bütün nedenleriyle yazarak ortaya koyacaksınız (gülüşmeler)... Sanırım, sonuç başka olurdu... Livaneli'de ise, arabesk denemese bile, yalnızlığın ve yılgınlığın rafine bir hüznün müziğiyle derinleştirildiği; mutsuzluğun, yaşam biçimine dönüştürüldüğü, karamsar bir müziğe yönelişe tanık oluyoruz. "Ada", işte böylesine hüznü bulanmış bir ezgiler toplamı. Sözlerde, umudun yükseltilmesi bir anlam

taşımaz. Bunu müzikte yapmak gerekir. Livaneli buna yönelmedi. Başka deyişle, sevinci ve umudu yaşamda yükselten çizgisini, eski çizgisini terk etti. Döneme uydu demek ağır olur belki ama döneme kafa tutamadı. Bu açık! Şimdi, sanatçı olarak, sanata karşı sorumlusun! Kendine karşı sorumlusun! Yanı sıra, halka ve dünyaya karşı yükümlüsün! O zaman, işin, en koyu karanlıkta, bulabildiğin bir parça ışığı, onca acı içinde bir yudum sevinci, yaygın yılgınlıkta bir sıkımlık da olsa, asi direnci çirkinlikler ortasından, zuladaki güzelliği çıkarıp yeniden üretmek olmalı. Oysa onlar, faşizmin onları görmek istediği mevizlere çekildiler. Faşizme hizmet mi ettiler? Değill Faşizme hizmet ederek sanatçı kalmanın zaten olanağı yok. Düşünülmesi abes!

EJDER: Bunun, yani bu geri çekilişin de nedeni şuydu. Sanatçı, önüne uzun erimli hedefler koyamıyor. Bırakın yüzyılları, bir ömürlük hedefler bile koyamıyor. Bu yüzden, her on yılda bir çizgi değiştiriyor, farklı kalıplara giriyor. Bunu yenilenmek sanıyor. Yenilenme olayında belirleyici kendisidir! Sürekliliğinden, seni hiçbir dış etken alıkoyamaz. Oysa, onları, dönemin dış dinamikleri belirliyor. Burada, sanat biter. Nitekim, bizdeki süregelen aydın/sanatçı birey, önüne koyduğu hedefleri kesintiye uğratmayacak yürekli olmalı.

EFKAN: Bütün bunlar, bizim ortaya çıkışımızın gerekçesi. İşte, odağında bütün bu anlattığımız içeriğin yer aldığı gericileştirme sürecine karşı, sanatı ve hayatı yerli yerine koyma tutkusu... Bu durumda, 12 Eylül öncesinde bir düzeye gelmiş ama kesintiye uğramış müzik değerlerine dönük, başlangıç noktamız o kesit oldu.

O kesitte neler vardı? En başta Ruhi Su. Onun yaşam boyu ürettikleri, halk müziğine ilişkin yaklaşım yöntemi, sağladığı birikim gelenek oluşturmada önemli bir uğrak. Öte yandan, Yeni Türkü'nün '79'daki ürün toplamı, "Buğdayın Türküsü", Cem Karaca'nın "Dadaloğlu" ve Şeyh Bedreddin Destanı çalışmaları, Moğollar'ın birçok çalışması, Zülfü Livaneli'nin, '80 öncesi ürünleri gibi. Ancak, dönemin sivil-faşist terörü, bu çalışmaların içerden ve dışarıdan (yaratıcı ve eleştirmen tarafından) değerlendirilmesinin hep ertelenmesine yol açıyordu. Nitekim, içerik-biçim uyumsuzluğu, ajitasyon yanının zaman zaman öne çıkması, temel özellikleriydi... Daha sonra, '80'li yılların

138 müzik değerlerindeki olumluluklara baktık.

Yani, durum o kadar kötü değil. Olumlu değerler de var!

EFKAN: Var var!.. Zaten, -kimilerini kızdırma pahasına, çok bilinen bir doğruyla söyleyecek olursak- diyalektiğin gereği bu. Olumsuzlukların olduğu yerden, olumluluk da uç verir. Nitekim biz öyle çıktık. Evet, bu olumlu değerleri sürekliliğe dönüştürmeyi üstlendik. Geleneği kurma ve sürekliliği gerçekleştirmel Gereken buydu... ve bu da, uzun erimli bir süreç istiyordu, Bu sürece yüreklilikle katılma sonucu gerçekleşebilirdi. Neydi bu olumluluklar? Bir kere sonuçlanmış bir tartışma var. Artık ona dönmek gerekmiyor. Çokseslilik... 12 Eylül öncesinde, faşist terörle mücadele ortamında doğup gelişen bir müziğimiz vardı ki, klasikleşmiş bir tanımla söylersek, çocukluk dönemini yaşıyordu. Sanatın, olmazsa olmaz bir bütünlük yasası var. İçerik-biçim birliği... O yıllarda, sıcak mücadele ortamında, buna pek kafa yorulamamıştı. '80'li yıllarda ise, insanın kimliğini eksik biçimde dışavuran bir müzik ortamında, her şeye karşın materyal genişlemesi, toplumun kulağının değişik müzik seslerine açılması, evrensel kültür araçlarının günlük yaşama doluşması sonucunda, içerik-biçim bütünlüğünü kurma yönünde hazır bir ortam bulduk. Değerlendirilmesi gereken veriler bulduk. Yükseltmek, yaymak istediğimiz duyarlılığı yansıtan temaları, bu olanaklarla bir senteze vardırmaya çalıştık. Cezaevi ürünleri, halk müziği ürünleri, insani kimliği savunan, kitlelere yeniden dinamizm kazandıran bir mücadele içeriğinin yansıtıldığı yeni güfte ve besteleri kaynak aldık, işledik, bir atılım yaptık... Son üç yılda, faşizmin kurumlaşmasına karşı yükselen ilk tepkilerle müziğimizin örtüşmesi, başında sözünü ettiğiniz sıcak ilgiyi getirdi. Yani toplumsal karşılığını gördük. Elbette resmi karşılığını da (gülüşmeler)... biz ilk yolu seçtik. Neydi bu ilk yol? Geleceği kendi elleriyle kuracak emekçilerle ve onların dünyası için mi olacağız, yoksa bunun dışında, düzenin içinde (gülüşmeler) mi olacağız. 1980'lerde bile hala Tanzimatlı ve Tanzimatçı (gülüşmeler), edilgen kalarak mı sanatçı olacağız! Kendimizi döneme göre tanzim etmek ve ettirmek (gülüşmeler) istemediğimiz için ilk yolu seçtik!

EJDER: Bu ilk yolu gerçekleştirirken, ne bugünkü yerimizi, ne de

bugünkü yerimizle değerlendirilmeyi yeterli görüyoruz. Tolstoy'un bir sözü var: "İnsanın işgal ettiği mevkiye değil, göz diktiği mevkiye bakılmalı." Biz, uzun erimde çizmek istediğimiz eğriye bakılmasını istiyoruz.

Müziğinizde, başından beri, kendini ilk bakışta ele vermeyen büyük bir iddia var zaten!

EFKAN: Başlangıçta estetik düzeyimiz, kuramsal yönden, kanımızca pek derin olmamakla birlikte bir şeyleri sezgiyle görüyorduk. Yeni ve uzun erimli bir ses oluşturmak. Müzikal eğitim, duyarlılık birikimi, teknik veriler yönünden pek yeterli olmayan gencecik insanlardık.

Aslında, sanatçının en büyük yetisidir sezgi. Bakın, buradan, ürünlerinize geçelim isterseniz: sezginin anlamı da çıkacak ortaya. Şöyle ki: İlk çalışmalarınızı topladığınız "Sıyrılıp Gelen"le gerek yerel, gerekse evrensel müzik öğelerinin ince bir bileşimini aradığınız, yer yer bunu ustaca başardığınız gözleniyor. Gerçi, derin müzik bilgisi olanların bu konuda henüz söyledikleri bir şeye rastlamadık ama Broy'daki arkadaşların gözlemi bu. Ancak, "Haziranda Ölmek Zor / Berivan" yapıtınızın en geniş müzikseverler kitlesine yayılmasından sonra bu ilk çalışmanın da farkına varıldı. Buna karşılık, "Türkülerle" çalışmanız aynı kitlenin beklentisini yeterince karşılayamadı. Bunu neye bağlıyorsunuz?

EFKAN: Çok önemli bir soru. Aslında üç kaset çalışmamızda da alttan alta, derinden sürüp gelen bir çizgi var. Sanırım o çizgiyi, yüzeye çıkaramadık pek. Şimdi, öncelikle şunu söylemeli. "Sıyrılıp Gelen"de önemli bir halka yakaladık. O halkaya eklenecek yeni halkaları iyi görebilmekte bütün sorun. Kısımam amatörlikleri de barındıran bir dönemin ürünleriydi "Sıyrılıp Gelen". Geleceğe uzanan direniş türkülerinin bileşkesi olarak doğdu... ama bir halka yakaladık. Çok önemli bizim için...

KEMAL: Önce şunu bütün açıklığıyla söylemeli: "Sıyrılıp Gelen, doğal bir süreç içinde çıktı. Bugünden bakınca, bize de şaşırtıcı gelen şeyler var. Bir kere kendimize, yeni hedeflerimize, kendi duyarlılığımıza ve elbette halkımızın duyarlılığına ve geleneksel müzik değerlerine yabancı kalmayan her türlü ses formunu değerlendirmeye çalıştık. Yalınlıktan uzaklaşmamaya ama yanısıra yeni olmaya çalıştık. Bütün seslerde kendiliğinden var olan oylumu gözetiyor, o yalınlığı zedelemekten neredeyse kaçınıyorduk. Hiçbir ses, salt fon olarak katılmıyordu ezgiye.

Burada bir şeye değinmek istiyorum. Belki geleceksiniz oraya ama bana kalırsa tam sırası. "Munzur Dağı" ve "Mapushane Çeşmesi"nde ezginin bir ögesi olmuş, hiç yadırganmayan çan sesleri, ayak sesleri kullanılmış efekt olarak...

KEMAL: Sezgiyle yakalanmış öğeler onlar. Bu tür efektleri geniş kullanmaktan da kaçınıyoruz. Her zaman aynı başarı sağlamayabiliriz. Geleceğim oraya. Onu diyorduk, en önemlisi şu: O sırada, süreci yakalayan, toplumsal duyarlılıkla onu yeniden üreterek örtüşen başka müzik çalışmaları, başkalarının çalışmaları olmadı. En azından, Grup Yorum'a kadar ki çalışmalarda görülmeyen bir dinamizm vardı. Genç insanlardık ve farklı kesimlerden getirdiğimiz duyarlılığın kesiştiği, yer yer çatıştığı bir zemindeydik. Efkan, cezaevindeki anonim güfte ve besteleri de taşıyarak bu çalışmalara katıldı; sessizce süren, kendiliğinden süren bu duyarlılığı bize kazandırdı. Bu da ötekilerin, hiç hesaplamadığı, yaşanan bir şeyleri taşıdığı için farklılığımızı pekiştirdi. Bakın burda, bizim de çalışırken farkına vardığımız bir şey oldu: Geleneksel türkü formu, ürünlerimize yansıyor, neredeyse yönlendiriyordu. Aslında bu istediğimiz şey kendiliğinden olurken, türkülerde neyin çağdaş neyin eskimiş olduğunu irdelemeye başladık. Bugünden yarına sarkan halkayı da o zaman yakaladık. Geleneksel türküler, temel formumuzdu. Bir koşulla; Ondaki yalınlığı ve kendiliğindenliği bozmaksızın, yeni ses biçimleriyle zenginleştirmek. Arılık ve duruluğun, otantik özelliğin, bu yenilenmeyi sindirmesi, yapının olağan, doğal dönüşümünün sağlanmasıydı tek kaygımız... Bunu ne kadar başardık? Bakın burada bir güçlük daha var. Konulu müzik yapıyorsunuz. Söz, şiir, temalar yeni; hem sözdeki temalar yeni, hem sözdeki tema ikinci plana düşmeyecek; hem de müziğin teması ona eşlik edebilen bir estetik bütünlüğe varabilecek. Enstrümantal müzikte, hüznü de, direniş temasını da kalıcı çizgilerle verebilmenin yolu, daha kolay bulunur ama sözü geri plana atmayan müzikte bu çok ciddi bir sorun. Bir şey daha: Halk türkülerinde, söz de, müzik te yüzyılları alan bir anonim süreçte yetkin bir bütünlüğe ulaşıyor. Siz onu yetkin biçimiyle buluyorsunuz. Şimdi, birey olarak sanatçının, belirli bir yaratma sürecinde aynı içerik-biçim birliğini kurması pek öyle kolay iş değil. "Sıyrılıp Gelen"le, kimi

aksaklıklar dışında bunu gerçekleştirmiş olmamız, bugünden bakınca bize şaşırtıcı geliyorsa, bundan. Üstelik ilk kaset!

EFKAN: "Sıyrılıp Gelen" deki türkü formu, "Berivan"da aynı müzikal değerlerin, edinilen konumların bu kez, daha çok, başka folklorik değerlerle daha güçlendirilmesine, yanısıra, türkü formunun çok sesliliğe doğru daha bir bozulmasına, dönüşümün hızlanmasına karşın süregeldi. Yani halkayı bırakmadık, ne ki, yeni bir halka için ivme kazanıp kazanmadığımızı, bir sentezi yakalayıp, yakalayamadığımızı konuşmak için henüz erken.

Burada aynı bir soru olarak düşündüğüm bir belirleme de yapılmış oldu: Müziğin işlevsel niteliğinin, kendi için sanat olma özelliğine ağır bastığı dönemler olabilir mi? Daha yalın olarak şöyle diyelim: "Bugün müzik alıcısı, özellikle, Grup Yorum'un dinleyici kitlesi; sözü, ezgiden önde tutuyor." denmekte... "Sözdeki mesajla, salt şiir düzeyinde buluşamayan alıcı kitlesi, kolaycı bir politikleşmenin de yaygınlaşması nedeniyle, fon olarak kullanılmış bir müzik ile yetinebiliyor.." Yoksa burada Grup Yorum'un kısa sürede kitlelerle buluşma başarısını...

KEMAL: Soruyu anladığımızı sanıyorum. Açık yüreklilikle koymanız da sevindirici. Gerçi, yukarıda dile getirdiğimiz kaygılar, buna yanıt veriyor ama buna, anlayanların diliyle yanıt verelim. Daha doğrusu, Theodorakis yanıt versin. Şöyle diyor: "Bizim gibi, özgürlük mücadelesinin hala gündemin sıcak maddesi olduğu ülkelerde, sözle müzik arasında kopmaz bir birlik gözetmek zorunlu." Bir kere, var olan şiir, bağlayıcı özellikler taşıyor. Müziği biçimliyor. Şimdi bakın, bütün gruplar bunun sıkıntısını yaşıyor. Ya sözün ne dediğini hiç düşündürmeyen bir müzik, ya da sözün tümüyle öne çıktığı ama kendisi gürme giden bir müzik. Geriye ne kalıyor: Söz ve müziğin aynı süreçte yaratılması.

EJDER: Yöntem açısından bir şeyin altını çizmek gerekiyor: Amacımız, sözün de müziğin de, Grup Yorum'u yansıtmayı. Her anlamda kendi ürünlerimiz olması. Yaklaşımlarımızla, duyarlılığımızla, örtüştüğü ölçüde, başka şiirlere, şarkı sözlerine kapalı olmamakla birlikte, aslında söz ve müziğin aynı süreçte oluşmasına çalışıyoruz. Aralık ayında çıkacak olan "Gün Gelir / Cemo"da bu örneklerle ulaştık... Burada konu dışında birşey söylemek zorundayım; çünkü konuşulmayabilir. Ayrıca,

142 doğrusu bu kadar kapsamlı konuşacağımızı düşünemediğim için biraz sonraya başka bir görüşme sözü vermiştim. Böylece geniş bir konuşma dolayısıyla teşekkür de ederek, bizde çok konuşulan ama yanlış değerlendirilen bir duruma ilişkin görüşümü çarçabuk söylemek istiyorum. Sanatsal üretimin özgüllüğü diyoruz. Bu elbette, öncelikle bireysel bir süreçtir. Ancak sanatçının özgür birey olması, keyfiliği getirmemeli. Bu nedenle, kendi içimizdeki diyalogu, gerektiğinde birbirimizi sarsıcı bir düzeyde sürdürmek, grup bireylerinin o özgün arayışlarını, Grup Yorum'a özgü, ortak ve sürekli yenilenen konumlara taşımak zorundayız. Bu iç uyumu sağlama çabası, zaman zaman kopmaları da getirdi. Gruptan ayrılanlar oldu ama Grup Yorum kaldı, sürüyor; evrensel hedeflerine giden çizgileri kalınlaştırmak için kararlılıkla uğraşıyor.

Evensellik konusunda, geçmeden önce, somut bir örnekten söz etmek istiyorum. Broy'daki değerlendirmelerimiz sırasında bir arkadaşımız, "Inti Illimani'nin Latin Amerika'da yaptığını, Grup Yorum, Türkiye'de yapıyor." diyordu. Bir başka arkadaşımız, "Bunu söylemek için henüz erken. Yerel ve evrensel müzik öğelerinin ustaca kesiştiği motiflerle, alabildiğine yavan motifler peş peşe gelebiliyor." diyor. Bu konuda daha önce düşünmüş olmalısınız. Öyleyse siz ne diyeceksiniz?

KEMAL: Grup Yorum'un ne yapmak istediği üstüne, gerçekten ciddi olarak kafa yormuş olmanız bizim için sevindirici. Daha önce, bizim dışımızda kimse böyle ayrıntılı değerlendirmeler getirmedi. Kendilerini "otorite" görenler bile kısaca beğendiklerini söylemekle yetindiler. Burada şunu belirtmekte yarar var: Şu ya da bu olmak istemiyoruz. Grup Yorum olarak neredeyiz, ne yapabiliriz? Ne yapmalıyız? Böyle olunca, yapılmış olanlara da bakmak, yerimizi ve hedefimizi ona göre belirlemek gerekiyor. Benzer tarihsel süreçler yaşayan ülkelerin halk müziğini ve gruplarını izlemeye çalışıyoruz. Inti Illimani'de bunlardan biri. Çok ilginç: "Che'ye Ağıt" ya da, benzer kimi ağıtlarda bile adamlar coşkulu bir müziğe varmışlar. Yani, acıyı coşkuyla yansıtmayı başarıyorlar. Acıyı kabullenmiyor, onu coşkuya dönüştürerek geleceğe ulaşan bir dinamizm yaratıyorlar. Oysa halkların karakterinde, hele bizim halkımızda acıyı kabullenmek, bir yazgı olarak ona boyun eğmek var. Edilgenlik var. Parantez içinde belirteyim: Arabeske yatkın oluşunun temelinde

de, yüzyıllardır yaşamda iz süren bu özellik var. Biz bu özelliği aşmaya çalıştık. Özellikle "Berivan" da buna yoğun bir çaba harcadık. Demin, araya giren başka konular ve sorular nedeniyle, sorunuzun biri boşlukta kalmıştı. Şimdi oraya gelebiliriz: "Berivan" da, "Sıyrılıp Gelen" e halkalanan önemli bir şey var: Acı, hüzünlü ezgilerle değil, coşkuyla anlatılıyor. Ayrıca, "Berivan", doğuda, Kürtler'e yapılan baskıların müzikle de göğüslenmesi gereğinin bir ürünüydü. Böyle olunca, hüzne yenik düşen bir ezginin bu anlamda bir işlev yüklenmesinden söz edilemezdi. Kaldı ki, doğuda, üstelik Kürtçe, acıyı kabullenen binlerce ağıt varken bunlara bir yenisini çok sesli olarak katmanın estetik boyutu da yok. "Berivan", "Munzur Dağı" parçaları, müzik öğelerinin kullanılmasında temel formumuza en yakın olanlar. Daha önce de değindiğimiz efekt kullanılması olayı, müziğin kendi öğesi olarak, özgün bir biçimde yer aldı.

Berivan'daki helikopter sesini Pink Floyd'un The Wall'undan aldınız ama...

KEMAL: Bu, bizim kullanımımızdaki özgünlüğü değiştirmez. Helikopter sesi, sonuçta endüstriyel bir ses. Herkes kullanabilir. Kaldı ki, ezgilerin içeriğinde tema farklılığı da var... Kaldığımız yere dönelim. Müzik dışı öğeleri, kendiliğinden sesleri ezgiyle birleştirirken, halk müziğinde gizli olarak süregelen bir özelliği açığa çıkarmak, güçlendirmek amacındaydık... Halk müziğinin geleneksel statik özelliklerini, yaşamın yeni konumlarında, karmaşık insan durumlarında aynen kullanmak elbette bir şey getirmez. Bu karmaşık durumlara yanıt olabilecek bir çoksesliliği, dinamizmi, halk müziğinin duruluğu ve işlenmeye açık öğeleri üstünde geliştirmek istedik.

EFKAN: Eksiklerimiz yok değil. Aradan bir süre geçtikten sonra, "Şurda niye bu yok?" dediğimiz, elbette oluyor. Yeni yeni kuramsal birikimler ediniyoruz. Bu arada; toplumsal süreci, her anında izleme ve yakalama kaygılarımız; resmi güçlerin de, bizi her an izleme ve yakalama kaygıları nedeniyle, (gülüşmeler) sık sık kesintiye uğradı. "Sıyrılıp Gelen" ile başlayan çizgiyi, yetkin bir senteze ulaştırmayı henüz başaramadık. Çıkacak olan kasetimizde, arayışlarımız, yeni mevizlere geldi elbette. Ancak, Grup Yorum'un özgün sesini, söyleme biçimini kurmada, nereye geldiğini bizim söylememiz, henüz zor. Kaldı ki, sanatta arayış

144 ve cüret bittiği anda, tekrara düşülür. Tekrara düşmeyelim derken, kendimizden uzaklaştığımız da olabiliyor. Nitekim, "Berivan" kasetinde; bir yandan, yaşamla somut olarak buluşabilme kaygısının ürünlerine yer vererek; yaşamın her anına, ayrıntısına, bireyden hareketle, toplumsal ortama, genişliğine yayılırken; öte yandan, bilinen marşları, yeniden, olabildiğince zenginleştirerek yorumlamaya, yöneldik. Elbette; amaç, kendi toplumsal dinamiklerimizin, özgün, kendi dili ve müziğiyle yaratılmış marşlarına ulaşmak. Üstelik, insanlar, bizden, altı ayda bir, yeni kaset çalışması bekliyor. Bakın, bu zorlayıcı bir durum. Bekletmeye hakkınız yok. Öyle düşünülüyor. Belirleyici bir sorun gerçekten. "Türkülerle" kasetinin erken çıkmasında, bunun da rolü var. Aslında, "Türkülerle" kaseti, bizim için kaynak arayışı çalışmaları niteliğindeydi. Öteden beri vardı ama biraz daha demlenmeliydi. Şimdi, Kemal'in açıkladığı bir konuya, tekrar dönerek, bu kaynak arayışının altını çizmek istiyorum. "Sıyrılıp Gelen" ve "Berivan" kasetlerindeki müzikal farklılıklar, şiirlerin, farklı özellikler taşımasından da geliyor. "Güleycan"la, "Soluk Soluğa"nın, "Hazıranda Ölmek Zor"un besteleri, elbette, farklı yaklaşımlardan yola çıkıyor ama sorun, bestelerin formlarında değil, düzenlemede çıkıyor. Geleneksel halk müziğimizin söylenen biçimi, bu düzenleme sırasında, yeni kimliğini bulduğu ölçüde, senteze gelinmiş oluyor. Sözle müzik arasında, sözgelimi, hece ya da sözcük düzeyindeki kimi uyumsuzlukların yol açtığı, nüans niteliğindeki teknik yanıtlara düşmemek değil buradaki kaygı. İçeriğe uygun armonizasyona gidebilmek ama her parçada özgünlüğü de gerçekleştirebilmek. "Türkülerle" kaseti, işte bu arayış sırasında, temel formdan kopmamak, üzere kaynağa dönüş anlamını taşıyor. Bu süreci, dinleyicinin de algılamasını istedik. Yer yer, akademik kaldı ama kaynakta senteze varma çabamızın, bilinmesi de gerekli. Öteden beri, gelen birikimimizin, yeni bir aktiviteyle yorumlanması, halk müziğini ve kendimizi anlamak; uygulama içinde, yerimizi belirlemek amacındaydık. İlk hareket noktasındaki duyarlılığımızın, yoğunlaştığı ürünlerdi. Halk müziğinin geleneksel tek düzeliği ağırlıktaydı. Kaldı ki, bir yan sonucu oldu: Geniş emekçi kesimlerden, yeni dinleyici kitlesine ulaştık.

Burada, bir açıklamayı daha gerekli görüyorum. "Munzur Dağı",

"Berivan", "Le Hanım" gibi parçalarda, Kürt halkının sanat - kültür değerlerinden, motifler yer aldı. Ancak; burada amaç, iki kültür arasındaki, Türk ve Kürt halklarının kültürleri arasındaki etkileşimi, ortak kültür değerlerini sergilemekti. Bizce, müziğimizde senteze varmak demek; sınıf anlayışımızda biçimlenmiş bir, ulusal-evrensel kültür sentezi ise, bu, her iki halkın kültürlerini içerir. Ne ki, bir yandan, aynı tarihsel platformlarda ayrışarak, beri yandan da, yazgılarının ortaklığı ölçüsünde etkileşerek gelen bu kültürlerden birinin, ötekine karşı sömürücü olmasını istemiyoruz. En basit anlatımla, henüz, Kürtçe si yaygınlaşmamış ezgilerin, Türkçe söylenmesi, bir kültür hırsızlığıdır. Elbette bu, "Venceremos" örneğinde olduğu gibi, bir halkın kendi diliyle yaygınlaşmış şarkıları içinde, mutlak gerçeklik taşımaz. Yineleyerek; Kürtçe ezgilerin, özgürce yaygınlaşma alanı bulmaksızın, Türkçe sözlerle kullanılmasını, ilke olarak yanlış buluyoruz. Kürt halkının, kültür sorunlarını, müzikte de, anlatımını bulmasından yanayız. Bu konuda, her demokrat, dürüst davranmalı; görev yüklenmeli!

Gelelim, yeni kasetinize. Merakla beklenen, son çalışmanız için, neler söylemek istersin?

EFKAN: Üstümüzdeki siyasal baskılar nedeniyle; iç ve dış etkenler, gelişme dinamiğimizi elbette etkiledi. Yer yer ivme kazandırdı, yer yer kaybettirdi. Ne var ki, "Gün Gelir / Cemo" adlı son çalışmamızla, arayışlarımızı, bir senteze ulaştırma noktasına geldik. Bu çalışma sırasında, kendimizi alabildiğine özgür bıraktık. Deneyisel yanı, ağır bastı. Deneyci yanımız; geçirdiğimiz süreçte, bu kasette, tepe noktasına vardı. Asıl, bu çalışmamızla, evrensel düzeyde varmak istediğimiz sentezler için geniş bir alan oluşturduk kendimize. "Gün Gelir / Cemo"daki ürünler, daha öncekilerle, sonradan gelecek ürünlerin kesiştiği bir zemin oldu bizce. Sık sık dönerek, kendimizi yoklayacağımız bir zemin. Yine de, yerelle evrenselin sentezi yönünden; bu deneylerden sonra da, geçirmemiz gereken, yorucu bir dönem olduğunu hissediyorum. En azından, teknik ve kuramsal açıdan. Bu demek ki, eleştirilere de, her zaman açığız.

Söyleyiye, politik bir değerlendirmeye girmiş; dünden bugüne bir çerçeve çizmiştik. Biraz da, bugünden söz edelim. Özellikle, sosyalist

146 *Ülkelerde ilginç şeyler oluyor. Olanlar bütün dünyayı etkiliyor, denge-
ler sarsılıyor. Neredeyse, dünya yeni bir altüst oluş süreciyle karşı kar-
şıya. Bu konuda bir mesajınız var mı?*

EFKAN: Elbette var. Koyu dersler var, çıkarılması gereken. İnsanın; birey ve toplumsal bütün olarak, geldiği noktada; sanatçıların "bekle, gör" tavrı içinde kalmaları düşünülemez. Değerlendirme ve önerileri-
miz var. Kestirmeden söylersek; bugün, dünyamızda, yaşanması ge-
reken şeyler yaşanıyor. Şaşırtıcı olan, bunun ivmesi... Sosyalizmin, uy-
gulama tarihine bakıldığında; insanın, onun örgütlenmelerinin, top-
lum ve gelecek adına, uygulamaları; yeterlilikler kadar, yetersizlikleri
de taşıdığı görülüyor. Sosyalist insanın, sosyalizmin bugün geldiği
noktada; yeterlilikleri, yetersizlikleri ve yanlışları aşma düzeyine vardı-
ğı açık. Sorun, burjuva basınının yansıttığı gibi, yetersizliklerin üstün
gelişi olarak görülemez. Varolan subjektif durum, edinilen birikim, uy-
gulama yanlışlarının üstesinden gelecek düzeydedir. Kaldı ki, dersler
unutulmaz; tarih, dünya genelinde düşünecek olursak, geri gitmek bir
yana, duraklamaz bile. Olumsuz ve olumlu değerlerin çelişkisinde, son
sözü, olumlu olan söyler. Sosyalist ülkelerde, parti ve halk arasındaki
açıklık, uzaklaşma; bir çelişki olarak yüze çıkınca, hepimizin tanık oldu-
ğu olaylar, kaçınılmaz hale geldi. En genel kapsamda söyleyecek olur-
sak; uluslararası ilişkilerde doğru bir çekim alanı yaratabilmek, sosya-
list ülkelerin vazgeçilmez misyonudur. Kendi konumumuzdan baktığı-
mızda ise, dünyada olup bitenlerden soyutlanmaksızın, sanatçı olarak,
üstlendiğimiz süreci, durmadan dönüştürmek, yaratıcı olmak, yeni-
lenmekle bu misyonu başarabiliriz.

SANATÇILAR CEPHESİNDE YENİ BİR ŞEY YOK

Sevgili Grup Yorum:

Merhaba arkadaşlar, yürek dolusu merhaba.

Özgürlüğünüz elinizden alınalı, 48 gün olmuş. Birkaç gün sonra da, mahkemeniz var. Sizi, orada görebilecek olmanın heyecanıyla çarpıyor kalbim. Neredesiniz bilmiyorum ama bizlere hiç uzak olmadığınızdan eminim. Adresinizi bilmesem bile, yakınlığınızın rahatlığıyla yazıyorum bu mektubu.

Tavır'da, günlüğünüzü okudum. Mücadelenin içinde yeşeren sanatçıların; her koşulda, üretkenliğini, yaratıcılığını kanıtlıyorsunuz. Peki, biz neler yaptık? Biraz, bundan bahsetmek istiyorum. Mahkemeye çağrı metniniz, elimize ulaşmıştı. Bu metni, her kesime ulaştırmalıydık. Ben, sanatçıları dolaştım. Yüze yakın isim belirledik ve başladım dolaşmaya. İlk durağım, Türkiye Yazarlar Sendikası.

Hava oldukça sıcak. Fakat, birkaç saat sonra bile, her tarafı sel götürecek denli, yağmur yağma olasılığı var. Bu nedenle, o kızgın güneşte, yanıma şernsiyemi alıp, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın, Setüstü'ndeki binasına doğru, yola koyuldum. Ellerinde, şemsiyelerle dolaşan, tişörtlü insanlarla dolu ortalık. Üstelik, normal bir şeymiş gibi. Bu normallik tuhafıma gidiyor. Nazım Hikmet'in dizelerini geçiriyorum aklımdan. "Acayıpleşti havalar/Bir güneş, bir yağmur, bir kar/Atom bombası denemelerinden diyorlar..." Havaaların acayıplığı, yalnızca atom bombası denemelerinden değil ama kapitalizmin kar hırsı ve rekabeti, dünyada, denge diye bir şey bırakmamış. Ne ozon tabakası sağlam kalmış, ne de, ormanlar. Yazarlar Sendikası'na geldiğimde, bugünün toplantı günleri olduğunu ve hepsini orada bulacağımı biliyordum. Dün, aynı nedenle gittiğimde, görevli söylemişti. Sizin çağrı metninizi de bırakmıştım. Yani, neden geldiğimi de biliyorlardı. Görevli; biraz beklememi söyledi. Giriş kapısının hemen yanındaki masada duran sanat dergilerini, gözden geçirdim. Tavır yoktu. Oysa, onlara yollamıştık. Gelmemiş olduğunu düşünürken, Tahir Özçelik, elinde Tavır'la yanıma geldi. "Biz de, şimdi derginizi inceliyorduk. Arif Damar hakkında yazdıklarınızı okuduk." Ardından ekledi;

148 "Valla, Arif solculuk üzerine mangalda kül bırakmaz ama..." Ama? "Ama bu sözleri gerçekten söylemiş mi?.. Bilmiyorum. Röportaj yapan arkadaşınız, biraz da gazetecilik gereği, abartmış da olabilir."

Hatırlıyorsunuz değil mi Arif Damar'ı? Ayşe Gülen'in katledilmesi; kültür ve sanat üzerindeki baskılarla ilgili, birkaç sayıdır, Tavr'da çıkan "Susmak Onaylamaktır!" başlığıyla yayınladığımız, seri röportajda; önce küçümseyen, sonra korktuğunu söyleyip yanıt vermeyen ve Bodrum'a gidip şiir yazacağını söyleyen "şair". Geçmişte, yazdığı şiirlerden dolayı komünizm propagandası yaptığı için, hakkında defalarca soruşturma açılan şair. "Hayırlı" dedim, "Aksine, yumuşatılmış hali." Bir masaya oturduk. Biraz sonra, Hayati Asilyazıcı' da geldi. İçeride, Oktay Akbal, Demirtaş Ceyhun ve diğer yazarların da olduğunu biliyorum ama nedense onlar gelmediler. Etraflıca, Eskişehir'deki şenliği ve sonrasındaki gelişmeleri anlattım. Onlara göre de, 12 Eylül uygulamaları devam ediyordu. Neydi, bu Grup Yorum'un başına gelenler? Rahat bıraksınlardı artık şunları. "Grup Yorum gibi sanatçılar rahat bırakılmıyorsa, halkların üzerindeki baskılar gün geçtikçe artıyorsa; bunda aydın ve sanatçıların duyarsızlığı ve suskunluğunun da payı var. Birlikte hareket edip, tepki göstermedikçe, siyasi iktidarın vaatler ve uygulamalar konusundaki ikiyüzlülüğünü hep birlikte teşhir edip, bu konuda bir baskı unsuru oluşturmadıkça, saldırılar daha da artacak. Artık günümüzde sanatçılar katlediliyor. Buna "Durl" demenin ve bu suskunluğu kırmanın ilk adımı 12 Ağustos'taki, yirmi sanatçının duruşmasına gitmek olsun." Bunları söylediğimde, masada ilginç bir hareketlenme oldu. Tedirginlikleri kolaylıkla farkediliyordu. Hayır hayır; bu insanlar, biraz önceki sözleri söyleyenler değildi. Kısa sürede evrim geçirdiklerine ve herbirinin, birer Arif Damar'a dönüşüklerine tanık oldum. "Eee, bugün son toplantımızı yapıyoruz. Sonra, tatile çıkacağız. Ben, o tarihte, Antalya'da olacağım." "Ben de ne zamandır yurtdışına gitmiyordum." Ve peşi sıra, korkunun teorileri sıralandı. "Valla; aslında, öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, Arif Damar korkmakta haklı." "Ben şahsen, bir vatandaş olarak; Sirkeci'den, Bakırköy'e, trenle gitmeye bile korkuyorum." Teorilerinde de başarılı değillerdi. "Valla imza istesenez, verirdik ama Sendika adına atamayız.

Öyle sorunlarımız var ki, dernek muamelesi yapıyorlar bize." "Sendi-kacılık görevlerini, yerine getirebiliyorlar mı acaba?" diye düşündüm. Egemen sınıfların, kendilerine alternatif olan devrimcilere, devrimci sanatçılara ve üretimlerine azgınca saldırmalarına karşı çıkmak, onların tüzüklerinde yazmıyor galiba. Peki ya kafalarında? Tam o sırada, Melisa Hanım belirdi; Genel Sekreter ve o andaki kurtarıcıları. "Hah! Melisa Hanım, bu delikanlı OKM-Tavır'dan. Söyleyecekleri varmış, bir de siz dinleseniz" dedi ve kalktı Tahir Özçelik. Başa döndüm; tekrar tekrar anlattım. "Gündem maddemize alacağız." dedi, toplantıya giderken. Arkalarından seslendim, "O zaman lütfen ciddiye de alın ve sonuçlarını bize bildirin!" "Tabi." dedi Melisa Hanım. "Biraz bekleyin, şimdi gelirim." Beklemeye başladım. Pencereden dışarıya baktığımda, o nefis manzarayla karşılaştım. Hava, hala güzel ve açık. Boğaz, tüm maviliğiyle, Kabataş'tan, Marmara'ya doğru akıyor. Salacak ve Kız Kulesi, elle dokunacak kadar yakın. "Off, şimdi Antalya, ya da, Bodrum'da tatil ne güzel olur." Evet arkadaşlar, Setüstü'nde bunlar düşünülüyor. Hem de utanmadan, sıkılmadan. Sanatçının, çağının tanıdığı olduğunu biliyorlar mı acaba? Bence biliyorlar; hem de, çok iyi ve hala, bu sözü söylemekten de kaçınmazlar ama bir kere daha hatırlatmakta yarar var galiba; sanatçı çağının tanığıdır. Halkına uygulanan baskıya ve teröre sessiz kalmaz. Çalışır, çabalar, üretir ve onların özgürce yaşaması için gerekli mücadelenin bir halkasını oluşturur. Eğitici, geliştiricidir. Sanatçı susmaz; kendisine bir baskı uygulanırsa, korkup bir köşeye çekilmez. Sanatçı katledilir ama emekten yana ürünleri, inancı ve düşünceleriyle halkın kültüründe hep yaşar. Ölmek, yok olmak istiyorlarsa böyle yaşamaya devam etsinler ama yaşamak istiyorlarsa, kalemlerini silaha çevirsinler, silahlarını da doğrultsunlar zorbalığa.

Yarım saat kadar bekledim; kimse gelmedi. Görevliden, sonuçları OKM'ye iletmelerini istedim. Kapıdan çıkarken, Türkiye Yazarlar Sendikası levhası ilişti tekrar gözüme. Levhayı değiştirmek istedim ama olanağım yoktu. Olsaydı şunu yazardım herhalde; "Ölü Yazarlar Sendikası." Emperyalizmin pazar kavgasının sonuçları, doğayla birlikte, kimi sanatçıları da dengesizleştirmiş. Bir o yana, bir bu yana ama

150 halktan yana değil. Toplantılarının sonuçlarını iletmediler, mahkememizde de olmayacaklar. Çünkü, "Onlar şimdi tatilded"

Çağrınızı, en geniş kesimlere ulaştırmak ve onların mahkemeye gelmelerini sağlamak için, öylesine yoğun bir çalışmanın içindeyiz ki, size duyduğumuz özlemin ve sevginin, inancınızı ve kavganızı paylaşmanın, istekli ve heyecanlı uğraşını veriyoruz. Akşamları, biraraya gelip, kimlere ulaştığımız; kimler gelecek diye, bir muhasebe çıkardığımızda." Eee... şeyy."... ama yok yok hiçte şaşırtıcı değil; hayal kırıklığı değil, sanatçılar cephesinden aldığımız yanıtlar. Ah şu sanatçılar! Üstelik, hepsi de pek duyarlılar. Söylediğimiz her şeye katılıyorlar, bizi doğruluyorlar, kendi başlarındaki sorunlardan bahsediyorlar ama öylesine yoğunlar ve o kadar çok işleri var ki, mahkemeye gelememiş, gelmeyi çok istedikleri halde. Örneğin Selda Hanım; o tarihlerde, TV çekimi olmasa gelirmiş. Aytaç Arman ve Halil Ergün, Adıyaman'da film çekiminde olmuş; çekim olmasa, gelirlermiş. Fotoğrafçı Sevil Üzrek'in, Karadeniz'de, ani bir çekim işi çıkmış; bu nedenle, gelememiş. Kemal Özer, o tarihlerde, burada olmayacakmış; yoksa gelirmiş. Miş miş miş... Önyargılı düşündüğümü, olayları, subjektif değerlendirdiğimi sanmayın. Evet, bu gerekçeler doğru olabilir ama eğer, yirminci yüzyılda ve demokrasi nutuklarının atıldığı bir ülkede; bir gecede, sanatsal etkinliklerinden dolayı on üç sanatçı ve bir sanatsal etkinlik düzenleyen yedi kişi hakkında, tutuklama kararı çıkartılıyor; o sanatçıların evleri basılıyor, cezaevine gönderiliyorsa ve mahkemeye çıkarılıp yargılanacaklarsa; işte o anda, kalemler bırakılır, film çekimleri, TV çekimleri yarıda kesilir, tatiller ertelenir ve o mahkemeye gelinir. Sizleri dünyanın merkezine koymuş da değilim. Çünkü, şunun bilinmesi gerekir. Orada, Konya DGM'de; suçlanan, yargılanan sadece siz değilsiniz. Susturulamayan türküler, oyunlar, şiirler, yokedilemeyen düşünceler suçlanacak ve savunulacak o kürsülerde. Üzerlerine alınmıyorlarsa kendi bilecekleri iş.

Her olumsuz yanıttan sonra, Orhan İyiler'le, evinde yaptığımız sohbette konuştuğumuz bir cümle geliyor aklıma. "İnsanlara, devrimci düşüncelerimiz ve ürünlerimizle, hak alma ve mücadele bilincini götürürken; bu bilinci, önce, bir yana savrulmuş aydın ve sanatçı-

lara kazandırmak gerekiyor. Bu bizim sorumluluğumuz." Bu sorumluluk için de eleştiriden, kaçınmayız.

Bir yandan; sanatçılar, aydınlar; bir yandan, bürokratlar, gazeteciler, çevremizde tanıdığımız, tanımadığımız, pek çok insanla konuşuyor, çağrınızdan ve 12 Ağustos'un öneminden bahsediyoruz. Tabi, arayışta bulamadığımız, ya da, telesekreterlerine defalarca not bıraktığımız sanatçılar da var ama bir duyarlılık göstermek için; ille de, bizim ulaşmamız mı gerekir? O insanların; gazetelerde, dergilerde... bazen, küçük bir köşede, bazen büyük puntolarla hakkınızda çıkan haberleri, röportajları okumadıklarını; yani, olaydan haberdar olmadıklarını düşünmek, fazla iyimserlik, gereksiz bir hoşgörü olur herhalde. Ama bu hoşgörüyü, kimi sanatçılara gösterdik. Bunlar; özellikle aramadığımız, gerek görmediğimiz sanatçılardı. Örneğin, Edip Akbayram. Eğer arasaydık, karşımıza eşi çıkabilirdi; ya da, kendisi. Ve diyebilirdi ki, bize; "Hayır efendim gelmiyoruz. Yorum'un 'potansiyel suçlu' olmadığı ne malum!" Ayşe Gülen'in katlinden sonra açtığımız imza kampanyasında, telefona, eşi çıkmış; imza vermeyeceklerini söylemiş ve ardından eklemişti: "O'nun, terörist olmadığını nereden bilelim?" Bu konuda, aynı yaklaşımı, Melike Demirağ'dan da görmüştük. Geçmişte yaptıklarını reddeden ve devletin icazetiyle, ortalıkta boy gösteren bir sanatçıya, değer vermemiz mümkün değil. Eh, biz de, gereksiz yere vakit kaybetmek; böylesi bir sinir bozuculukla, tekrar karşılaşmak istemedik ve aramadık onları. Yani, Edip Akbayram ve Melike Demirağ'ı hoşgörüyoruz. Çünkü, onlardan herhangi bir duyarlılık beklemiyoruz. Haal... Bir de "ulaşılamayan" sanatçılar var. Tabi, çalış çabala, yüksek mertebelere gel. Ondan sonra, öyle, herkesle görüşmek olur mu hiç? Örneğin Zülfü Livaneli. Sekreter duvarını aşmak mümkün değil. Aynı kalın duvar, Timur Selçuk'u ararken de çıktı karşımıza. Telefonda, sekreter, önce "Kendisi yok, bana söyleyin, ben iletirim." dedi. Konuyu anlatınca, ne söylese beğenirsiniz; "Kendisi, uzun süre gelmeyecek; ona, ne siz ulaşabilirsiniz; ne de, ben." Bence, iyi bir öğrenci. Dersini iyi ezberlemiş.

Ulaştığımız ve ulaşamadığımız sanatçılardan beklediğimiz, hiçbir zaman bir yardım değildi. Bütün istediğimiz, sorumlulukları çerçeve-

152 sinde yaşamaları ve davranmaları. Ortak noktalarda biraraya gelip, dayanışma içerisinde olmak, bu sorumluluğun gereğidir. Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi İddia Makamı, sizi, "kürtçü'lük ve bölücülük" propagandası yapmakla suçluyor. Siz; halkların kardeşliği, Kürt ve Türk emekçilerinin ortak kurtuluşu için söylüyorsunuz türkülerinizi. Kürdistanlı devrimcilerin, Kürt sanatçıların ve Kürt kültür kurumlarının, sizin yanınızda olması gerekmiyor mu?

Çalışmalarımız çerçevesinde, bu bilinci taşıyan sanatçılarla karşılaştık. Avni Memedoğlu, Rifat Ilgaz, Aydın Ilgaz, Hayati Azim, Orhan İyiler, Mehmet Arslan, Adnan Yücel, Zeynep Oral. Bu insanlar, kalem, fırçaya, boyaya olan tutkularını, hayata ve insanlığa karşı, duyarlılıkla buluşturabilmiş sanatçılar. Hepsi gelemeyecek mahkemene ama tüm samimiyetleriyle, duyarlılıklarını bize aktardılar. Ve adsız devrimci sanatçılar... Üzerlerine düşen görevleri, eksiksiz yerine getirdiler.

Siz; kürsüde, "Bizi ancak halk yargılayabilir, siz değil i" diyeceksiniz, eminim. Ve halkın, kimleri yargılayacağını, bu zor günler çok iyi gösteriyor.

Halkın içinde yaşayan ve içinde, halkı yaşatan sanatçılar yargılanamaz.

Hiç bir güç, onları ve eserlerini engelleyemez. Özgürlüğünüzün engellendiği bu günlerde; yepyeni "Cemo"lar ve "Cesaret"lerle çıkıp geleceksiniz yine. Dörtgözle bekliyoruz sizi. Hoşçakalın.

Selçuk DEMİRCİ

Tavır Dergisi, (Eylül 1992)

Bir buçuk aydır kaçak yaşayan Grup Yorum'dan hükümete çağrı: DEMOKRASİ NUTUKLARINI BİR KENARA BIRAKIN

Grup Yorum elemanları, gerekçesiz olarak, özgürlüğünün kısıtlanmasının "hoş olmadığını" vurgulayarak; ne kadar baskı uygulanırsa uygulan-sın, "seslerinin hiçbir zaman susmayacağını" söylediler.

Haklarında, gıyabi tutuklama kararı bulunan Grup Yorum üyeleri, 12 Ağustos'ta, yaklaşık bir buçuk ay süren "kaçak yaşamlarını", sona ereceğini belirterek, "Bizler haksız bir karara, saçma bir karara tepki olarak, teslim olmadık. Biz; iktidarı, demokrasi nutuklarını, şeffaflaşma nutuklarını bir kenara bırakıp, yaptıklarını savunmaya davet ediyoruz." dediler. Grup Yorum elemanları; gerekçesiz olarak özgürlüğün kısıtlanmasının, "hoş olmadığını" vurgulayarak, "ne kadar baskı uygulanırsa uygulansın", sesleri-nin hiçbir zaman susmayacağını" söylediler.

Eskişehir'de düzenlenen bir gece nedeni ile haklarında, 22 Haziran gün-ü tutuklama kararı verilen Grup Yorum elemanları; Kemal Sahir Gürel, Elif Sumru Gürel, Hilmi Yarayıcı ve Taner Tannıverdi; bir basın toplantısı düzenlediler. Sınırlı sayıda gazetecinin çağrılı olduğu basın toplantısında grup elemanları; üzerinde "Bu Ses Hiç Susmayacak" yazan ve notalara ateş eden askerlerin karikatürünün çizili olduğu panonun önünde, açıklamalarını yaptılar, soruları yanıtladılar.

Oldukça sakin ve neşeli görünen Grup Yorum üyelerinden Elif Sumru Gürel, ilk olarak, bir "basın bildirisi" okudu. Gürel, basının karşısına, hakla-rında tutuklama kararı bulunan sanatçılar olarak çıktıklarını belirterek, şunları söyledi:

"Yine, türkü söyleyerek, ülkeyi böldük; türkü söyleyerek, halkı isyana teşvik ettik! Ve daha birçok suçu, türkü söyleyerek işledik yine! Bu da devlet büyüklerimizin gözünden kaçmadı ve bizi, yine demir parmaklıklar, ka-lın duvarlar ardına gönderme kararı aldılar. "

Daha önce de, birkaç kez gözaltına alındıklarını ve toplam 95 gün ce-zaevinde kaldıklarını belirten Gürel; haklarında açılan tüm davalardan be-raat ettiklerini, ancak, gasp edilen özgürlüklerinin hesabını kimsenin vere-mediğini vurguladı. Gürel; iktidarın, yine özgürlüklerini gasp etmeye çalış-tığını; Eskişehir'de düzenlenen gece nedeniyle, on üç sanatçıyı tutukla-

154 yanların, kendi yasalarını bile hiçe sayarak, geceye katılmayan Hüseyin Akbulut hakkında da, tutuklama kararı verdiğini ileri sürdü.

Gürel; iktidara, "açık olma" çağrısında bulunarak, "Bu ülkede hergün gazeteciler öldürülüyor, insanlar kaybediliyor. Kontraçgerilla, bir cinayet makinesi gibi çalışıyor. Filmler yakılıyor, kitaplar toplatılıyor; yazarlar hapse atılıyor. Biz; iktidarı, demokrasi nutukları, şeffaflaşma nutuklarını bir kenara bırakıp, yaptıkları savunmaya davet ediyoruz." dedi.

Daha sonra, basın mensuplarının sorularını yanıtlayan sanatçılar, "kaçaklık sayesinde, çalışmalarına ağırlık verdiklerini" belirterek, çok sayıda beste ürettiklerini, kitap okuduklarını ve eğitim çalışmaları yaptıklarını anlattılar.

Bir gazetecinin, "Cesaret" adlı kasetlerinin çok sattığını, bunun da fırarda olmalarından mı kaynaklandığını sorması üzerine, grup elemanları şu cevabı verdi:

"Bunun da etkisi olabilir. Ancak, çok fazla satışı etkilediğini sanmıyoruz. Biz; halkın, örgütlü gücüne dayanıyoruz. Daha önce, birçok grup vardı ama hepsi dağıldı. Biz, halkımızla içiçeyiz; sorunları yaşıyor yansıtıyoruz. Biz, ilkelerimize sahip çıktığımız için, ayakta kaldık. Bizim, kendi değerlerimiz var. "

Grup Yorum üyeleri, 12 Ağustos günü, tekrar cezaevinin hatırlanması üzerine şunları söylediler.

"Bu önemli değil. Bizler; haksız bir karara, saçma bir karara tepki olarak teslim olmadık. Elbette, böylesi bir karar verilebilir. Ancak; bu, yirminci yüzyılda, demokratik geçinen Türkiye'nin, bir ayıbı olacaktır. Bu nedenle, bizim için bir önemi yok."

Grup Yorum elemanları; 12 Ağustos günü, Ankara, İstanbul ve Diyarbakır'dan birçok insanın, duruşmayı izlemeye geleceğini belirterek, "o günün, baskılara ve teröre karşı çıkma günü olmasını" istediler. Tüm bu baskılara karşı, her zaman halktan ve emekten yana olduklarını, emeğin türkülerini söylediklerini belirten Grup Yorum elemanları; tüm baskılara karşın, seslerinin susmayacağını söylediler.

DENİZ TEZTEL

Cumhuriyet Gazetesi, (10 Ağustos1992)

BU 'YORUM' HİÇ BİTMEYECEK

155

Süren davaları ve inadiyla; konserlere, şarkılara devam ediyor Grup Yorum. Kasetleri, kapı kapı gidiyor.

Yaklaşık beş yıldır, oldukça tehlikeli bir, "terörist çetesi" dolaşiyor ülkenin her yanında. Adları, "Grup Yorum"; silahları, gitar, bağlama, flüt, org, synthseizer ve vokal; suç mekânlarıysa, konser alanları ve stüdyoları. İmal ettikleri "parça tesirli" bombalar, plastik bir muhafaza işine yerleştirilmiş manyetik band rulolarından oluşuyor ve halk arasında genellikle "kaset" olarak adlandırılıyor. Tam olarak bilemiyoruz ama herhalde öyle büyük suçlar işlemişler ki, "adaletin pençesi" peşlerini bırakmıyor bir türlü. Konserleri yasaklanıyor, kasetleri toplatılıyor, elemanlar, bazen birer birer, bazen de, toplu halde tutuklanıp, haklarında hapis istemiyle davalar açılıyor. Bitmeyen davaları ve polis gölgesini takmışlar peşlerine; soğukkanlı bir inatla, konserler vermeye, şarkılar söylemeye devam ediyorlar. Kasetleriyse, adeta kapı kapı satılıyor.

Kültür Bakanımız Sayın Fikri Sağlar'ın kulakları çınlasın. Ciddi ve köklü bir "demokratikleşme paketi" vaatleriyle gelen koalisyon hükümetinin birinci yılı dolarken; Türkiye'de müzik grupları, tutuklanma, joplanma, hapse atılma risklerini göze alarak, işlerini sürdürmek durumundalar. Hala, kasetler toplatılıyor; hala, şarkıları suçlu bulunuyor; hala, "seslerden ve sözlerden" korkuluyor. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin, "mbaqanga" müzisyenlerine; Pinochet rejiminin, "Nuova Cancion"culara yaptığını, biz de; Grup Yorum, Grup Ekin ve onların temsil ettiği çizgideki müzisyenlere yapıyoruz. Kültür dünyamızdan, "yasak" kavramını tümüyle çıkarma arzusunda samimi olduğuna inandığımız Bakan, acaba, bu genç müzisyenlerin başlarına gelenlerle de ilgileniyor mu?

Yorum, yapısı niteliği ve "serüveni" açısından, bugüne dek benzerini görmediğimiz, oldukça ilginç bir topluluk. 1985'te, aynı fakültede okuyan dört arkadaş tarafından kuruldu ve iki yıl kadar sonra da, ilk kaseti "Sıyrılp Gelen"i yayımladı. Kuruluş gerekçelerini, müzik anlayışlarını ve çizgilerini şöyle anlattılar, kasetlerinin içine düştükleri notta: "Halk müziğimizde, Ruhi Su ile başlayıp Zülfü Livaneli ile sürdüğünü kabul ettiğimiz, 'ulusallaşma' çabalarıyla birlikte, bundan sonra da, günün koşullarına duyarlı ama halk kültürünün özünü kaybetmeden, müziğimizin, ülkemizi-

156 zin özgün kültürünün oluşmasına yönelik; dolayısıyla, ulusallaşma yolundan üretilmesini amaçlıyoruz."

Tek başına bu paragraf, Yorum'un müzik anlayışını tanımlamakta yetersiz kuşkusuz ama daha kaseti dinlemeden, bu cümleleri okuduğumuzda; en azından, tavırlarının, Anadolu folkundan yana olduğunu ve kentli olmaktan çok, kırsal kökenli bir müzik çizgisini yeğlediklerini anlıyorsunuz. "Sıyrılıp Gelen"deki parçalar da, bunu somutlayan bir nitelik taşıyor. İki anonim türkü ve yine onlar gibi Anadolu esinlerini buluyorsunuz kasette ama bunu yaparken Yorum, gitarla bağlamayı, kavalla mandolini ve orgu yan yana kullanıyor. Bu ilk kaseti oluşturan sekiz kişilik kadro ise, zaman içinde, yayımlanan sekiz kasette, sürekli olarak değişikliklere uğruyor. "Sıyrılıp Gelen"i, bir yıl kadar sonra, "Berivan" izliyor. Bu kasette, bir öncekine oranla önemli bir yenilik var: Anadolu folkunun yanı sıra, dünya folkundan örnekleri de buluyorsunuz. Şili'nin ünlü özgürlük türküsü "Venceremos" ve İtalyan Partizan şarkısı "Bello Ciao", kasete biraz daha evrensel bir hava getiriyor. Özellikle, altmışlı yıllarda, ünlü İtalyan şarkıcı Milva'nın sesinden dinlediğimiz (o yıllarda bizde her nedense "aşk şarkısı" olarak türkçeleştirilen), "Bella Ciao" çeviriyarlaması gerçekten çok başarılı. "İşte bir sabah uyandıgımda/Elleri bağlanmış bulduğum yurdumun/Her yanı işgal altında" dizeleriyle başlayan bu romantik baladı dinlerken, dağlarda özgürlük mücadelesi veren İtalyan partizanlarının coşku ve umudunu hissediyorsunuz.

Grup Yorum, aşağı yukarı her yıl bir, bazı yıllar iki kaset yayınlarak çalışmalarını sürdürüyor. "Türkülerle" (Nisan 1989), folklorik bir çalışma. Aynı yılın sonbaharında yayınlanan "Cemo/Gün Gelir", Theodorakis bestesi ünlü "Oğula Ağrı" ve Danimarkalı topluluk Savage Rose'un "Stein I Bjerget"adlı parçasını da içeriyor. Ardından, "Gel ki Şafaklar Tutuşsun" (Eylül 1990), Yürek Çağrısı (Mayıs 1991) ve "Dünden Yarına" (Eylül 1991) yayımlanıyor. Grup Yorum'un son kaseti, geçen yaz yayınlanan "Cesaret".

Bu çizdiğimiz süreç içinde; Yorum, daha çok, bir "konser topluluğu" olarak çıkıyor karşımıza. Kasetlerden çok, konserleriyle olay yaratıyor; dinleyiciyle kurduğu iletişim, özellikle, sahnede daha da çarpıcı biçimde ortaya çıkıyor. Kadro, hemen her kasette değişse de; Yorum'un, insanlar üzerindeki etkisi aynı kalıyor hep. Zaten, asıl önemli nokta da, burada. Yorum'u, hem popüler kılıp, hem de, polis ve mahkemelerle sık sık karşı karşıya bı-

rakan özellik, müziği ya da soundu değil; bu "misyon topluluğu" özelliği.

Bugüne dek, sekiz kaset yayınlayan, çok sayıda konserler veren; hakkında birbiri ardına davalar açılıp, sık sık "gözaltı" ve "tutukluluk" yaşayan topluluk; daha işin başında, bunları göze alarak, çıkmış yola. Çünkü Yorum; müziğinden çok, "anlattıklarıyla" ilgi gören, "devrimci" bir ekip. Belirli bir siyasi hareketle yakınlığını da, asla gizlemiyor. Yorum'un şarkılarında; baskılar, işkenceler, cezaevleri, kelepçeler, idamlar, acılar ve bunlara karşı verilen mücadeleler var. Ve tabi, "ölü olarak ele geçen"ler; başka bir deyişle, "yargısız infazlar". Son kasetleri "Cesaret"te, geçen 17 Nisan'da Çifttehavuzlar'da öldürülen Sabahat Karataş'a ithaf edilmiş "Kucaklaşma" adını taşıyan bir enstrümantal beste yer alıyor. Gerek beste, gerek düzenleme açısından Yorum'un en dikkat çeken parçalarından biri. Ama "ölümü gülererek karşılayanlar" için yapılan bu sözsüz parçada bile en ufak bir "gülümseme" izi yok. Son kasette yer alan "Dağlara Gel" dışında, coşkuyu ve iyimserliği pek bulamıyoruz Yorum'un parçalarında. Bir "devrimci"nin yaptığı müzikte, "sapına kadar kentli" ve esprili bir protestoyu ararken, sıkı sıkıya toprağa bağlı, kır kokan (ve o geleneğin uzantısında "yaşlı" ya da öfkeli) şarkılar çıkıyor karşınıza. Kuşkusuz; bu eleştiriyi yaparken, Grup Yorum'un müzik ürettiği koşulları ve o koşulları belirleyen, "siyasi mücadelenin", özellikle, son yirmi yıldaki niteliğini de gözden kaçırmamak ve anlayışlı olmak gerek. Coşkusunu, romantizmini, iyimserliğini yitiren; çünkü, gölgesinde yürütülmek durumunda kalan siyasi mücadele, o doğrultudaki müziği de, ister istemez etkiliyor. Türkiye'de, yıllardır, "devrimci müzik"; "asıklı suratlı", "öfkeli" müzik.

Grup Yorum'un sürekli değişen kadrosuna karşın, tutarlılığını ve çizgisini koruması, belki de en tipik özelliği. Öyle ki, yarın tüm elemanlar tutuklansa ve cezaevine girse bile, yeni isimlerle oluşacak kadro Yorum adıyla çalışmalarını sürdürecektir. Yani, Yorum bir grup olmanın ötesinde, bir misyon gibi. Bu nedenle, "Bu Ses Hiç Susmayacak!" diyor, Yorum elemanları. Topluluğun tüm kasetlerini dinlediyseniz eğer, bu iddialı cümle, kuşku götürmez bir inandırıcılık taşıyacaktır sizin için.

BURAK ELDEM

Cumhuriyet Dergi

158

Sevgili arkadaşlarım,

Grup Yorum'un, bugün, sizlere vereceği konserde, aranızda bulunmayı pek isterdim. Ancak, Hollanda'daki arkadaşlara aylar öncesi yapılmış bir konferans vaadi nedeniyle; bu arzum, bugün ne yazık ki, gerçekleşmeyecek.

Onları, benim yerime de, dinlemenizi rica ediyorum sizlerden.

Bu genç müzik topluluğunun, müzik sanatına yaklaşımadaki tutumu ve yerine getirişteki ustalığı; daha önce, onları izleyenlerden duydum. Topluluk; bana söylendiği kadarıyla, bizim türkülerimizdeki geleneksel insancılıkla, devrimci direniş anlayışını bir arada ele alarak; ondan, bir senteze varmak istemektedir.

Böylesi bir yaklaşıma, ilke olarak, gönülden katılıyorum. Halk türkülerimizdeki insancıl içeriği, sizlere hatırlatmam gereksizdir. Onları dile getirirken de, bugünkü duyarlılıktan hareket etmek zorundayız. Bugünkü duyarlılığımızın temelinde ise, devrimci bir direniş ruhu yatmaktadır. Daha güzel ve daha aydınlık bir toplum ve dünya adına karanlık güçlere karşı mücadele veren insanlarız biz. Böylesi bir toplumu ve dünyayı yaratma eyleminde, çağdaş bir yoruma kavuşturulmuş müzik, heyecanımızı bileylemede bulunmaz araçlardan biridir; belki de en başta gelenidir.

Geleceğin fethine, işte bu tür bir müziğin coşkusu içinde yürüyeceğiz.

Şimdi, sözü ve sazi Grup Yorum'a bırakalım. Onlara, sizin adınıza da, kendi adıma da Strasbourg'a hoşgeldiniz der; gönülden başarılar diler, bu akşamki müzik şöleninde, hepinizi, saygılarla selamlarım.

SERVER TANILLI

Strasbourg, (2 Haziran 1991)

Grup Yorum'un, Konya DGM'de, kitle desteğinde yapmış olduğu savunma, bizlere de, onur ve cesaret vermiştir.

"Bu ses hiç susmayacaktır!" çağrısı, mahkeme kürsülerinde meşaleye dönüşmüştür. Ezilenlerin türkülerini, bütün baskılara karşın her koşulda dile getirenler; oligarşinin mahkemelerinde, yargılayan konumuna gelmişlerdir.

DGM'den, adliye koridorlarına kadar, halk desteğine sahip olan "Grup Yorum" ve oluşan tablo, halkımızın ne kadar yanında olduğunun, somut bir göstergesidir.

Bu tavır, kökleri geçmişte olan bir direnme geleneğinin de temsilcisidir. Her koşulda, haklı olmanın onuru ile haykırarak, bu sesin hiç susmayacağını bir kez daha göstermiştir.

Aynı zamanda; bizlere, dayanışmanın, katıksız sevginin ve özverinin nasıl biraraya geldiğinin olumlu izlenimini vermiştir.

Bir başka deyişle, Konya'da coşku ve birlikteliği paylaştık. Dayanışmayı doruğa çıkartmanın kıvancını yaşadık.

Bir daha gördük ki, asla susmayacak, susmamalı...

MEHMET ARSLAN

Mersin Liman İşçileri adına

ISBN takım no: 975-6433-00-0

